

THEMABEGROTING 2023-2026

GEMEENTE HEERENVEEN

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
Financieel perspectief	7
Over deze begroting	11
Sociale leefomgeving	12
Samen met inwoners	13
Zorg en welzijn	15
Economische leefomgeving	22
Werken en ondernemen	23
Fysieke leefomgeving	26
Wonen en leven	27
Toekomstbestendig en duurzaam	32
Middelen, mensen en bestuur	34
Financiën en organisatie	35
Paragrafen	42
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	43
Onderhoud kapitaalgoederen	55
Financiering	62
Bedrijfsvoering	68
Samenwerking	74
Grondbeleid	94
Lokale heffingen	98
Financiële begroting	106
Overzicht van baten en lasten	107
Algemene dekkingsmiddelen	110
Overzicht van incidentele lasten en baten per thema	112
Overzicht reserves	117
Overzicht voorzieningen	119
Uiteenzetting financiële positie	120
Uitgangspunten themabegroting 2024-2027	121
Bijlagen	
investeringsplan 2023-2026	122
Overzicht taakvelden	125
Overzicht van te verstrekken subsidies	130
Indicatoren	133

INLEIDING

Beste raadsleden,

Het college presenteert u de eerste begroting van de raadsperiode 2022-2026.

De oorlog in Oekraïne heeft een grote impact op ons allemaal. De energieprijzen stijgen, de koopkracht vermindert en de armoede neemt toe. De huidige periode zorgt voor veel onzekerheid, landelijk maar zeker ook lokaal. Daarbovenop komt de stikstofcrisis en hebben we te maken met - de nasleep van - corona. De impact op onze inwoners en ondernemers is groot. En het raakt ons als bestuur en organisatie natuurlijk ook.

De gevolgen van de internationale ontwikkelingen werkt op verschillende manieren door in onze begroting.

bedragen x1.000

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Indexatie	-1.330	-1.804	-2.224	-2.699
Energie	-558	-881	-857	-834
Rente	-1.364	-1.478	-1.432	-1.645
Totaal	-3.252	-4.163	-4.513	-5.178

We staan voor grote dilemma's hoe we onze financiële middelen het beste kunnen inzetten. Onze keuzes hebben immers consequenties voor onze samenleving.

We hebben elkaar - college, organisatie en gemeenteraad - de komende tijd dan ook hard nodig om de juiste afwegingen te maken ten behoeve van de Heerenveense samenleving.

We begroten behoudend en realistisch

Met de vorige begroting heeft u al lastige financiële keuzes moeten maken om het huishoudboekje van de gemeente in evenwicht te krijgen. Dit waren geen gemakkelijke keuzes. We zien nu dat het financiële perspectief is verbeterd, maar nog lang niet toekomstbestendig is. Naast de internationale ontwikkelingen blijft ook de financiële onzekerheid over de rijksbijdrage en zien we onze uitgaven stijgen door onder andere de stijgende energietarieven en hoge inflatie.

In deze begroting presenteren wij u een sluitende jaarschijf voor de jaren 2023 tot en met 2025. Dit geldt niet voor de jaarschijf 2026 waar sprake is van een tekort van bijna 6,7 miljoen euro. De jaarschijf 2026 kan niet sluitend worden gemaakt, zolang het Rijk geen duidelijkheid geeft over de rijksbijdrage. Het blijft dan ook noodzakelijk om behoudend en realistisch te begroten. Daarom hebben we belangrijke vraagstukken zoals bijvoorbeeld het structureel investeren in duurzaamheid, medewerkers en huisvesting nu nog niet opgenomen in deze begroting.

We hopen bij de perspectiefnota 2023 meer duidelijkheid te hebben over de ontwikkeling van het gemeentefonds vanaf 2026, wat ons kan helpen bij het maken van financiële afwegingen over dit soort belangrijke thema's.

(Bedragen x € 1.000)

Begrotingssaldo	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Structureel begrotingssaldo	269	2.247	4.107	-6.623
Saldo van incidentele baten en lasten	249	83	-45	-43
Begrotingssaldo	518	2.330	4.062	-6.666

We zetten in op de brede welvaart

Ondanks de onzekerheid zijn we er wel in geslaagd belangrijke en fundamentele voorzieningen voor de samenleving in deze begroting op te nemen. Dit doen we vanuit onze visie op de brede welvaart. Zo komen we onze maatschappelijke partners tegemoet door de indexatie te verhogen, investeren we structureel meer geld in de fysieke leefomgeving, maken we in deze begroting structureel middelen vrij voor al onze schoolgebouwen en zetten we in op duurzaamheid en goede dienstverlening.

We dempen de hoge inflatie door een hogere indexatie

De hoge inflatie vraagt veel van ons allemaal. We zien dat budgetten zonder hogere indexatie ontoereikend zijn om te blijven doen wat er in het verleden werd gedaan. Zowel de uitgaven, de inkomsten, de lonen als de subsidies worden daarom extra geïndexeerd waarbij we de subsidies in 2023 met 6,4% laten stijgen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om subsidies voor onderwijsactiviteiten voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen, voor de bibliotheek en voor welzijns- en jongerenwerk.

We hopen op deze manier onze maatschappelijke partners tegemoet te komen die te maken krijgen met hoge inflatie waardoor de continuïteit van het beleid in het geding komt.

De indexatie geldt ook voor onze inkomsten, zoals de ozb, rioolheffing en leges.

Hierbij passen we de indexatie toe op de totaalopbrengst en niet op de afzonderlijke tarieven.

Indexatie	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Uitgaven	3,20%	1,80%	1,75%	1,60%
Inkomsten	3,30%	1,20%	1,25%	1,00%
Lonen	5,90%	4,20%	4,10%	3,90%
Subsidies	6,40%	3,60%	3,50%	3,20%

De jaarlijkse toename van het gemeentefonds is gekoppeld aan de uitgaven van de rijksuitgaven (het accres). Door de oplopende lonen en prijzen, stijgen de uitgaven van het Rijk waardoor ook het gemeentefonds toeneemt.

We houden onze leefomgeving op orde

We vinden het belangrijk dat onze leefomgeving op orde blijft. We willen onze wegen, bruggen, fietspaden, stoepen, het groen en de gemeentelijke gebouwen goed blijven onderhouden. Onder andere door de stijgende prijzen betekent dit dat we jaarlijks

3 miljoen euro extra uitgeven aan onze kapitaalgoederen. We stellen in deze begroting voor om dat ook te doen zodat we geen achteruitgang krijgen in de kwaliteit en daarmee meerkosten in de toekomst voorkomen.

We gaan aan de slag met onze schoolgebouwen

Eerder heeft u al ingestemd met het Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor onze scholen. Daarbij heeft u ervoor gekozen de inhoud centraal te zetten en 'de stenen' (de schoolgebouwen) volgend te laten zijn. Hierdoor stelt u het kind centraal. Het gaat om een investering van 52 miljoen euro waarmee we onze schoolgebouwen toekomstbestendig maken. De gevraagde middelen hiervoor nemen we structureel op in onze begroting zodat we onze schoolgebouwen de komende jaren kunnen aanpakken.

We maken middelen vrij voor duurzaamheid

Via de motie 'Actie! Actie! Actie!' roept u ons op structureel budget vrij te maken dat nodig is om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Het college begrijpt deze oproep heel goed, maar stelt in deze begroting voor om incidenteel middelen beschikbaar te stellen, tot er nieuw duurzaamheidsbeleid is vastgesteld en er duidelijkheid is over de rijksbijdrage na 2026. Met deze incidentele middelen wil het college inzetten op de energietransitie, knelpunten in het energienetwerk, klimaatadaptatie en biodiversiteit, circulaire economie en circulair bouwen.

Onze medewerkers verdienen de aandacht

We zien een verschuiving in het werk dat we als gemeente doen. Daarnaast krijgen we er nieuwe taken bij en wordt het werk steeds complexer. Dit vraagt wat van onze medewerkers. Om onze dienstverlening op peil te houden, is het noodzakelijk om extra te investeren in medewerkers en ICT. Zo stelt het college voor om incidenteel middelen beschikbaar te stellen voor onder meer de uitvoering van inburgering, vroegsignalering, de omgevingswet, burgerzaken en het fysieke domein. Het is het college op dit moment nog niet gelukt hier structurele middelen voor vrij te maken.

We maken ook incidentele ruimte vrij

We stellen in deze begroting twee manieren voor om extra incidentele ruimte vrij te maken dat wordt ingezet om de voorstellen in deze begroting mede mogelijk te maken en om de komende periode voorbereiding te kunnen treffen structurele middelen vrij te maken.

- We zetten het risicoprofiel op 1,6: U heeft eind 2021 besloten dat onze risico's ruim voldoende moeten zijn afgedekt. Dit betekent dat de financiële uitkomst van onze risico's met een ratio van 1,4 tot 2,0 wordt vermenigvuldigd. Op die manier ontstaat er ruim voldoende weerstandsvermogen. In deze begroting stellen we voor om uit te gaan van een ratio van 1,6.

Zo creëren we 6,0 miljoen euro extra incidentele ruimte. Het risico dat er onvoldoende financiële middelen beschikbaar zijn, gaat hierdoor iets omhoog. Het is

echter nog voldoende afgedekt omdat er meer dan 42 miljoen euro in de algemene reserve zit.

- We nemen de extra rijksbijdrage jeugd voor 100% op: Ondanks eerdere toezeggingen heeft het Rijk uitsluitend voor 2023 extra middelen voor de Jeugdhulp beschikbaar gesteld. Wel is aangekondigd dat de eerdere bezuiniging op de jeugd een rijksverantwoordelijkheid is en niet voor rekening komt van de gemeenten. Het Rijk, de VNG en het IPO zijn overeengekomen dat gemeenten voor de jaren 2024, 2025 en 2026 zowel de extra rijksbijdragen voor de jeugdzorg als de geplande bezuinigingen voor 100% in de begroting 2023 mogen opnemen. Het gaat om 4,1 miljoen euro in 2024, 3,8 miljoen euro in 2025 en 2,6 miljoen euro in 2026.

Herverdeling gemeentefonds

Per 2023 gaat het nieuwe verdeelmodel van het gemeentefonds in. Hiermee ontstaat er een reëlere verdeling van de middelen in het gemeentefonds. Het Rijk heeft ervoor gekozen om de eerste jaren een ingroepad te hanteren. Dit betekent dat het voor- of nadeleffect van gemeenten wordt gemaximeerd. Voordeelgemeenten vangen hiermee voor de periode 2023-2026 het nadeel van de andere gemeenten op. Heerenveen is voordeelgemeente. Het ingroepad beperkt het voordeel tot 7,50 euro in 2023 tot maximaal 37,50 euro per inwoner in 2025 en verder.

Op zoek naar balans tussen ambities en onze beperkte financiële mogelijkheden

De financiële uitwerking van de raadsagenda en het hoofdlijnenakkoord en de bijbehorende planning volgt in het eerste kwartaal 2023 en krijgt vervolgens een plek in de perspectiefnota 2023.

Het is hierbij goed om nu al aan te geven dat beide documenten zijn opgesteld in een andere tijd. De ambities in de raadsagenda en het hoofdlijnenakkoord veranderen niet, maar de realiteit noopt ons om balans te zoeken tussen onze ambities enerzijds en de beperkte financiële mogelijkheden en de uitvoeringskracht van de organisatie anderzijds.

We willen u dan ook alvast meegeven dat de ambities in de raadsagenda en het hoofdlijnenakkoord groter lijken te zijn dan we financieel kunnen dragen. Hier komt bij dat door schaarste op de arbeidsmarkt het lastig is om medewerkers te vinden.

U zult als gemeenteraad keuzes moeten maken, prioriteiten moeten stellen of opnieuw over moeten gaan op het verlagen van de uitgaven of verhogen van de inkomsten. De komende periode gaan we met elkaar onze koers bepalen.

Burgemeester en wethouders van Heerenveen,

De gemeentesecretaris,

J. van Leeuwestijn

De burgemeester,

T. van der Zwan

FINANCIEEL PERSPECTIEF

Op 30 juni heeft u de perspectiefbrief 2022 ontvangen. In deze brief is een financieel kader opgenomen. Deze brief laat u het volgende financiële perspectief zien.

(Bedragen x € 1.000)

Begrotingssaldo	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Struct. begrotingssaldo Begroting 2022	1.050	485	594	594
Effecten decembercirculaire	472	468	478	478
Struct begrotingsaldo na decembercirculaire	1.522	953	1.072	1.072
Raadsbesluit: IHP VO	-100	-100	-100	-100
Raadsbesluit: Participatiewet	-96	-96	-96	-96
Uitbreiding aantal wethouders	-315	-315	-315	-315
Uitkomsten meicirculaire 2022	8.811	13.619	17.929	10.976
indexering	-3.128	-5.067	-6.922	-9.763
Struct begrotingsaldo perspectiefbrief	6.694	8.994	11.568	1.774

Geactualiseerd meerjarenperspectief

Na de perspectiefbrief is het meerjarenbeeld geactualiseerd. Dit leidt tot het onderstaande structurele financiële meerjarenperspectief. Om een solide beeld te geven van de werkelijke ontwikkeling van het begrotingssaldo moeten gemeenten aantonen dat hun begroting reëel en structureel in evenwicht is.

(Bedragen x € 1.000)

Structureel begrotingssaldo	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Struct begrotingsaldo perspectiefbrief	6.694	8.994	11.568	1.774
Stelpost 'nieuw' middelen jeugd	-	4.167	3.840	2.647
Stelpost 'oud' middelen jeugd	-	-3.269	-3.013	-2.076
Investerings + nota kapitaalgoederen	-2.356	-2.557	-2.851	-3.006
Grondbedrijf	33	-168	-184	-296
Indexatie	1.330	1.804	2.224	2.699
Riolering	728	458	279	350
Rente	-1.364	-1.478	-1.432	-1.645
Overige mutaties	260	188	235	216
Structurele mutaties	-5.056	-5.892	-6.559	-7.286
Structureel begrotingssaldo	269	2.247	4.107	-6.623

In de specificatie budgetwijzigingen zijn de incidentele mutaties in beeld gebracht. Het uitgangspunt hierbij is dat incidentele lasten worden gedekt uit de algemene reserve. Daarom heeft dit geen effect op het begrotingssaldo.

(Bedragen x € 1.000)

	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Incidentele mutaties begroting 2023	-8.679	-2.773	-2.083	-316
dekking incidentele mutaties t.l.v. Alg reserve	8.679	2.773	2.083	316
Effect incidentele mutaties	-	-	-	-

De actualisatie van het meerjarenbeleid heeft ook geleid tot wijzigingen in het saldo van incidentele baten en lasten. De uitsplitsing van de incidentele baten en lasten is terug te vinden op pagina 110.

(Bedragen x € 1.000)

Incidentele begrotingssaldo	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Incidentele lasten	27.059	11.242	11.296	10.451
Incidentele baten	27.308	11.325	11.251	10.408
Saldo incidentele baten en lasten	249	83	-45	-43

Bovenstaande mutaties leiden tot het volgende begrotingssaldo.

(Bedragen x € 1.000)

Begrotingssaldo	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Structureel begrotingssaldo	269	2.247	4.107	-6.623
Saldo van incidentele baten en lasten	249	83	-45	-43
Begrotingssaldo	518	2.330	4.062	-6.666

Overzicht van baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
Samen met inwoners	-7.114	-8.781	-6.934	-6.313	-6.247	-6.243
Zorg en Welzijn	-97.829	-97.335	-104.104	-103.563	-105.808	-104.580
Wonen en Leven	-47.141	-64.471	-60.460	-51.712	-52.837	-53.949
Werken en Ondernemen	-1.466	-1.919	-1.529	-1.538	-1.439	-1.439
Toekomstbestendig en duurzaam	-17.238	-19.384	-17.715	-17.900	-18.336	-18.881
Financiën en organisatie	-5.252	-8.532	-8.391	-9.418	-11.292	-14.141
Totaal lasten	-175.475	-200.421	-199.133	-190.444	-195.960	-199.232
Baten						
Samen met inwoners	603	1.086	275	-	-	-
Zorg en Welzijn	26.098	24.278	23.959	23.959	23.959	23.959
Wonen en Leven	27.844	33.939	22.970	15.240	16.712	17.638
Werken en Ondernemen	3	140	143	143	143	143
Toekomstbestendig en duurzaam	17.128	16.242	16.380	16.991	17.662	18.279
Financiën en organisatie	119.226	117.521	125.710	132.869	139.452	132.231
Totaal baten	190.903	193.206	189.437	189.202	197.928	192.249
Geraamd saldo van baten en lasten	14.428	-7.215	-9.697	-1.242	1.968	-6.983
Totaal Toevoegingen reserves	-35.849	-3.275	-1.095	-158	-251	-283
Totaal onttrekkingen reserves	32.667	10.461	11.309	3.730	2.345	600
Geraamd resultaat	11.246	-29	518	2.330	4.062	-6.666

Totaal van baten en lasten per thema

Bij het vaststellen van de begroting 2023 - 2026 stelt uw raad de totalen van baten en lasten per thema vast.

Specifieke budgetwijzigingen begroting 2023

In onderstaande tabel zijn de budgetwijzigingen opgenomen die in deze begroting zijn verwerkt en waarover u nog niet eerder heeft besloten.

(Bedragen x € 1.000)								
Product	Onderwerp	I/S	L/B	V/N	2023	2024	2025	2026
Samen met Inwoners								
College	Uitbreiding college	S	L	N	-290	-290	-290	-290
Bestuurszaken	Raad: Uitgaven commissieleden	S	L	N	-37	-37	-37	-37
Bestuur	Burgemeesterbenoeming	I	L	N	-50			
Zorg en welzijn								
Volksgezondheid	Bijdrage Veiligheidsregio Gezondheid	S	L	N	-63	-68	-73	-123
WMO	WMO-voorzieningen	S	L	N	-900	-1350	-1800	-2250
Basisonderwijs	IHP basisonderwijs	S	L	N	-180	-180	-180	-180
Sport	dotatie sportvoorzieningen	S	L	N	-295	-295	-295	-295
Participatie	Inburgering	I	L	N	-120			
Minimabeleid	MO vroegsignalering	I	L	N	-160			
Jeugd	Capaciteit jeugd en gezin	I	L	N	-605			
Basisonderwijs	IHP basisonderwijs	I	L	N	-1394	-502	-115	
Onderwijs	IHP voortgezet onderwijs	I	L	N	-1102	-610	-1653	
Werken en ondernemen								
Dierenopvang	Dierenopvang 't Heerveld	S	L	N	-10	-10	-10	-10
Sociaal Economisch Beleid	Heerenveens ondernemersfonds	S	L	N	-15	-16	-15	-15
Wonen en leven								
Handhaving	Bijdrage FUMO	S	L	N	-30	-45	-60	-75
Brandweer	Bijdrage Veiligheidsregio Veiligheid	S	L	N	-65	-75	-84	-168
Sociaal Economisch Beleid	Bijdrage Marrekrite	S	L	V	5	5	4	3
GEO	Signaleren en Karteren	S	L	N	-30	-30	-30	-30
Leges titel 2	Verkiezingsbudget	S	L	N	-150	-150	-150	-150
Openbare orde en veiligheid	Ondermijnende criminaliteit	S	L	N	-21	-21	-21	-21
WABO	Ambitie leefbaarheid bestaande bouw	I	L	N	-42			
Wijkbeheer	Omgevingswet	I	L	N	-343			
Ruimtelijk beleid ca.	Personeel fysiek domein overig	I	L	N	-1245	-640		
Cultuur en recreatie	Incidentele subsidie cultuur	I	L	N	-60			
Openbare orde en veiligheid	Ondermijning centrum	I	L	N	-50			
Toekomstbestendig en duurzaam								
Duurzaamheid	Duurzaamheid	I	L	N	-490			
Financien en organisatie								
Bedrijfsvoering	Budget kosten inventaris gemeentehuis	S	L	V	37	37	37	37
Bedrijfsvoering	Budget kosten inventaris gemeentehuis	S	L	N	-37	-37	-37	-37
Bedrijfsvoering	Digitale informatie vindbaar houden en duurzaam archiveren	S	L	N	-80	-80	-80	-80
Bedrijfsvoering	Project en managementassistent	S	L	N	-18	-18	-18	-18
Bedrijfsvoering	Project en managementassistent	S	L	V	18	18	18	18
Belastingen	Forensenbelasting meeropbrengsten	S	B	V	15	15	15	15
Bedrijfsvoering	Aanpassing formatie Ibor	S	L	N	-137	-137	-137	-137
Divers	Aanpassing formatie Ibor (Dekking)	S	L	V	137	137	137	137
Bedrijfsvoering	Arbodienstverlening	S	L	N	-75	-75	-75	-75
Bedrijfsvoering	Bestuursadviseurs	S	L	N	-30	-30	-30	-30
Bedrijfsvoering	Koersplan team financiën	S	L	N	-138	-138	-138	-138
Bedrijfsvoering	Uitbreiding bestuurssecretariaat	S	L	N	-69			
Bedrijfsvoering	Verzekeringen Materieel incl eigen risico	S	L	N	-40	-40	-40	-40
Bedrijfsvoering	Verzekeringen aansprakelijkheid en rechtsbijstand	S	L	N	-25	-25	-25	-25
Bedrijfsvoering	WGA-verzekering	S	L	N	-56	-56	-56	-56
Bedrijfsvoering	DigEplan	S	L	N	-15	-15	-15	-15
Bedrijfsvoering	Koppeling DSO	S	L	N	-5	-5	-5	-5
Bedrijfsvoering	ICT software	S	L	N	-162	-178	-178	-178
Bedrijfsvoering	ICT software	S	L	N	-5	-5	-5	-5
Bedrijfsvoering	Minimaal noodzakelijke ict facilitering hybride werken	S	L	P	-80	-164	-268	-407
Bedrijfsvoering	Vakapplicatie burgerzaken	S	L	N	-65	-65	-65	-65
Bedrijfsvoering	Personeel fysiek domein teamleiders	S	L	N	-229	-229	-229	-229
Bedrijfsvoering	Personeel fysiek domein flexpool	S	L	N	-688	-688	-688	-688
Algemene Uitgaven en inkomsten	Garantstelling SSH BV	S	B	N				-11
Bedrijfsvoering	Verbetering informatievoorziening	S	L	N	-350	-350	-350	-350
Belastingen	Vris meerkosten	S	L	N	-60	-60	-60	-60
Bedrijfsvoering	Wet open overheid	S	L	N			-108	-108
Algemene uitkering	Bijdrage Fonds Gezamenlijke Gem. uitvoering	S	L	N	-30	-30	-30	-30
Bedrijfsvoering	Resterend tekort P lasten	S	L	N	-287	-287	-287	-287
Bedrijfsvoering	Raad: Raadscommunicatieadviseur	S	L	N	-70	-70	-70	-70
Bedrijfsvoering	Raad: Secretariele ondersteuning RKC	S	L	N	-24	-24	-24	-24
Bedrijfsvoering	Raad: Uitbreiding formatie	S	L	N	-140	-140	-140	-140
Bedrijfsvoering	Digitale informatie vindbaar houden en duurzaam archiveren	I	L	N	-70	-50		
Bedrijfsvoering	Een toekomstbestendig team burgerzaken	I	L	N	-269	-269		
Bedrijfsvoering	Inburgering	I	L	N	-30			
Bedrijfsvoering	Doorontwikkeling HRM	I	L	N	-100			
Bedrijfsvoering	Inhuur team financiën	I	L	N	-150			
Bedrijfsvoering	Koersplan team financiën	I	L	N	-99			
Bedrijfsvoering	Werving en selectie + concernfrictie	I	L	N	-525			
Bedrijfsvoering	Ambitie leefbaarheid bestaande bouw	I	L	N	-11			
Bedrijfsvoering	Minimaal noodzakelijke ict facilitering hybride werken	I	L	P	-35	-35		
Bedrijfsvoering	Nieuwe opgaven dienstverlening	I	L	N	-316	-316	-316	-316
Bedrijfsvoering	Vakapplicatie burgerzaken	I	L	N	-419			
Bedrijfsvoering	Omgevingswet	I	L	N	-161			
Bedrijfsvoering	Personeel fysiek domein overig	I	L	N	-311	-160		
Bedrijfsvoering	Verbetering informatievoorziening	I	L	N	-140	-192		
Bedrijfsvoering	Wet open overheid projectbudget	I	L	N	-383			
Divers	Energielasten	S	L	N	-558	-881	-857	-834
TOTAAL					-14.027	-8.956	-8.933	-7.892
	Structurele posten	S			-5.347	-6.182	-6.849	-7.576
	Structurele posten excl. uitbreiding college	S			-5.057	-5.892	-6.559	-7.286
	Incidentele posten	I			-8.680	-2.774	-2.084	-316

OVER DEZE BEGROTING

Met deze begroting zetten we een vervolgstap in de vervolmaking van onze P&C documenten. We presenteren u een leesbaarder en compacter document waarin u kunt lezen welke focuspunten de gemeente de komende jaren heeft.

Hierbij houden we de brede welvaart als uitgangspunt. We willen werken aan het welvaartsniveau in onze gemeente. De voorstellen in deze begroting dragen allemaal bij aan de brede welvaart van onze samenleving.

De begroting is opgebouwd uit drie delen, de themabegroting, de paragrafen en de financiële begroting.

In de themabegroting hebben we vier hoofdthema's:

1. De sociale leefomgeving, 2. De economische leefomgeving, 3. De fysieke leefomgeving en 4. Mensen, middelen en bestuur.

Op ieder voorblad geven we aan welke onderwerpen uit de raadsagenda en uit het hoofdlijnenakkoord komen. Wanneer er overlap is in deze onderwerpen, zijn deze samengevoegd tot één alinea. Daarnaast maken we op het voorblad de link met de thema's uit de vorige raadsperiode. Aan het eind van ieder hoofdthema geven we het financieel overzicht aan van dit thema en - indien die er zijn - de financiële mutaties.

In de paragrafen en de financiële begroting volgen we de indeling zoals de BBV aangeeft. Als bijlagen zijn opgenomen:

- Het investeringsplan 2023-2026
- Een overzicht van baten en lasten per taakveld
- De (verplichte) beleidsindicatoren
- Een overzicht van te verstrekken subsidies

De mutaties in de begroting waar een minteken '-' voor staat, zijn nadelen. Het gaat dan om bijvoorbeeld extra lasten of minder inkomsten. De positieve bedragen zijn voordelen. Dit zijn lagere lasten of hogere inkomsten.

Het is helaas nog niet gelukt in om deze begroting al geheel over te gaan op een nieuwe thema indeling. De zes thema's die tijdens de vorige raadsperiode zijn gebruikt, zitten namelijk ook nog verwerkt in onze financiële systemen. Hierdoor was de tijd te beperkt om deze thema's al geheel los te laten.

Vanaf volgend jaar hopen we geheel over te stappen op de nieuwe indeling. Dan willen we ook de programma's uit het hoofdlijnenakkoord in onze P&C documenten integreren. Over deze nieuwe indeling zijn we in gesprek met een werkgroep waarin ook raadsleden meedraaien.

SOCIALE LEEFOMGEVING

US MIENSKIP

Input vanuit de raadsagenda

- Bestaanszekerheid van inwoners
- Cultuur

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Samen werken aan welzijn
- Geven om gezondheid en zorg
- Een sterke sociale samenhang
- Verbinding zoeken in vrije tijd
- Een veilige gemeente

Hieronder vallen de volgende thema's:

- Samen met inwoners
- Zorg en welzijn

SAMEN MET INWONERS

In onzekere tijden

We staan als gemeente voor een aantal stevige opgaven. Het klimaat. De arbeidsmarkt. De zorg en het onderwijs. De woningmarkt. Digitale veiligheid. Armoede en eenzaamheid. De oorlog in Oekraïne en vluchtelingenstroom. De Coronacrisis. De energiecrisis en inflatie. Al deze uitdagingen leiden tot onzekerheid in de samenleving en zetten onze bestaanszekerheid onder druk.

We kunnen in Heerenveen niet alles oplossen en zeker niet binnen de komende vier jaar, maar wij voelen ons als college de komende vier jaar wel verantwoordelijk voor het verloop. Want de opgaven waar we voor staan, kunnen niet wachten. Ze vragen om een duidelijke, robuuste aanpak. Dit betekent vooral dat we het nog meer sámen willen doen. Samen met u als gemeenteraad, met de mensen uit de organisatie, en samen met ondernemers en inwoners. Want samen staan we niet alleen sterker: het is ook eerlijker. Als we samen goed door deze onzekere periode heen komen, hebben we daar allemaal iets aan. Al lopen we niet weg voor het maken van lastige keuzes. We kunnen tenslotte niet altijd iedereen alles geven wat hij wil.

Focus voor de komende jaren:

- We gaan samen met onze inwoners en ondernemers aan de slag met de grote opgaven waar we voor staan.
- We brengen onze dienstverlening als overheid dichterbij, door ons fysiek te vestigen in wijkcentra en dorpshuizen.
- We zien de uitkomsten van de onderzoeken die u als gemeenteraad doet, naar de verwachtingen van onze inwoners en hun mening over onze dienstverlening, met belangstelling tegemoet.
- We gaan met u in gesprek over het vergroten van de bestaanszekerheid.

Financieel overzicht

Omschrijving	Rekening	Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
Bestuurszaken	-1.991	-2.101	-1.831	-1.770	-1.772	-1.775
College	-4.311	-4.910	-3.851	-3.595	-3.535	-3.528
Erfgoed	-69	-115	-65	-65	-65	-65
Plattelandsbeleid/wijkmanagement	-704	-1.472	-1.048	-745	-738	-737
Maak het! en nieuwe rollen	-38	-184	-138	-138	-138	-138
Totaal lasten	-7.114	-8.781	-6.934	-6.313	-6.247	-6.243
Baten						
Bestuurszaken	46	-	-	-	-	-
College	457	436	-	-	-	-
Erfgoed	-	-	-	-	-	-
Plattelandsbeleid/wijkmanagement	100	650	275	-	-	-
Maak het! en nieuwe rollen	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	603	1.086	275	-	-	-
Geraamd saldo van baten en lasten	-6.510	-7.695	-6.659	-6.313	-6.247	-6.243
Toevoegingen reserve	-50	-	-	-	-	-
Onttrekking reserve	25	148	75	-	-	-
Geraamd resultaat	-6.535	-7.547	-6.584	-6.313	-6.247	-6.243

Toelichting grotere afwijkingen

Uitbreiding College (structureel hogere lasten van € 290.000)

Door de uitbreiding van het college van 3 naar 5 wethouders vindt er een stijging van de lasten plaats op een tweetal onderdelen:

- Toename loonkosten van € 230.000 .
- Toename overige kosten voor onder andere reis- en verblijfkosten, opleidingskosten en representatiekosten.

Burgemeestersbenoeming (incidenteel hogere lasten van € 50.000)

In 2023 neemt de huidige burgemeester afscheid. De kosten voor het werven van een nieuwe burgemeester worden geschat op € 50.000.

ZORG EN WELZIJN

Welzijn

We willen dat het goed gaat met onze inwoners. Dat ze zich op een schaal van 1 tot 10, minimaal een zeven voelen. En hoewel iedere persoon hier iets anders voor nodig heeft, doen we als gemeente ons best om hiervoor de randvoorwaarden te scheppen. Dit pakken we enerzijds praktisch aan: met groen in de straten en door ervoor te zorgen dat mensen genoeg ruimte en faciliteiten hebben om te bewegen en elkaar te ontmoeten.

Anderzijds zorgen we ervoor dat er ondersteuning is voor mensen met wie het niet goed gaat. Wie er zelf niet uitkomt en geen sociaal vangnet heeft, heeft hulp nodig en kan op steun rekenen. In het geval van betalingsachterstanden bieden we zelfs actief onze hulp aan, om te voorkomen dat de schulden verder oplopen en er ernstige financiële problemen ontstaan. Dit is belangrijk. Zeker nu alles steeds duurder wordt. Tot slot willen we onze inwoners actief bij onze welzijnsdoelstellingen betrekken. Uiteindelijk weten zij tenslotte het beste wat goed voor hen is.

Focus voor de komende jaren:

- We richten de omgeving in met genoeg groen en genoeg ruimte om te bewegen en anderen te ontmoeten, want dit is belangrijk voor ons fysieke en sociale welzijn.
- We zorgen voor het voortbestaan van verenigingen en maatschappelijke voorzieningen, zoals dorpshuizen.
- We onderzoeken hoe veel inwoners in armoede dreigen te komen en geven u inzicht in de uitkomsten van dit onderzoek.
- We scherpen de aanpak van de schuldhulp-problematiek in onze gemeente aan door te achterhalen hoe we kunnen voorkomen dat schulden verder oplopen en er ernstige financiële problemen ontstaan. Ook bekijken we hoe we kunnen voorkomen dat er malafide bewindvoerders werkzaam zijn in onze gemeente. Deze uitkomsten delen wij met u als gemeenteraad.
- We vinden het belangrijk dat mensen zelf de regie houden, wanneer ze hulp of ondersteuning nodig hebben. We horen daarom graag van onze inwoners zelf wat zij nodig hebben wanneer het niet goed met ze gaat. We gaan actief op pad om tot een zinvolle en duurzame aanpak te komen waar zowel de huidige als komende generaties voordeel van hebben.

Gezondheid en zorg

We willen dat onze inwoners hun kwaliteit van leven als zo hoog mogelijk ervaren. Daarom zorgen we ervoor dat onze inwoners gezond kunnen leven, maar houden zij zelf de regie. Dit geldt voor zowel fysieke als mentale gezondheid. Want wanneer mensen mentale stress ervaren, heeft dit invloed op hun leefstijl en daarmee op hun fysieke gezondheid. Werken aan de veerkracht van mensen is belangrijk, ook met het oog op de toekomst. De bevolking vergrijst terwijl de zorg met personeelstekorten kampt. We zetten meer in op innovatieve oplossingen en stimuleren community-denken zodat mensen binnen hun eigen omgeving meer voor elkaar gaan zorgen.

De Jeugdzorg verdient onze aparte aandacht. Wij zetten ook hier in op preventie. In het proces van het lokaal akkoord jeugdbeleid zoekt de gemeenteraad samen met onze partners en ervaringsdeskundigen naar een andere manier van denken en doen in het jeugdbeleid. We willen dat de overgang van de Jeugdzorg naar de Wmo op de 18e verjaardag soepeler verloopt.

Tot slot vinden we het belangrijk dat zowel bij de uitvoering van de Jeugdzorg als de Wmo een andere manier van denken en doen ontstaat. Dat mensen meer durven te werken vanuit de bedoeling in plaats van volgens protocol, en zich hierbij gesteund voelen. Zo willen we ervoor zorgen dat iedereen de hulp krijgt die hij nodig heeft.

Focus voor de komende jaren:

- Door de kans op een gezonde leefstijl te vergroten, verkleinen we het gezondheidsverschil tussen inwoners. Hiervoor doorbreken we vicieuze cirkels en moedigen we scholen en sportverenigingen aan om nog meer gezonde keuzes te maken in hun aanbod.
- We hebben aandacht voor zowel mentale als fysieke gezondheid en betrekken onze inwoners actief bij onze gezondheidsdoelen.
- We zetten in op preventie, want voorkomen is beter dan genezen. Over de wijze waarop gaan we in gesprek met onder andere huisartsen, fysiotherapeuten, tandartsen en de thuiszorg. Ook luisteren we naar de ervaringen van wetenschappelijke onderzoeksbureaus.
- We willen dat kinderen gezond opgroeien in onze gemeente en moedigen gezonde schoolzones aan. Ook maken we van rookvrij de standaard en willen we het misbruik van alcohol en drugs voorkomen en verslavingen tegengaan.
- We zetten meer in op innovatieve oplossingen en stimuleren community-denken.
- We gaan met alle betrokken partijen in gesprek over een andere manier van denken en doen binnen de uitvoering van de Jeugdzorg en de Wmo.
- We bieden medewerkers binnen ons team Jeugd en Gezin een nieuw houvast om te werken vanuit de bedoeling - in het belang van het kind - en niet per definitie volgens protocol. Deze nieuwe houvast verdient de steun van gemeenteraad en college.

Sociale samenhang

In een tijd van verharding, zijn wij op zoek naar verbinding. We vinden dit belangrijk, omdat we een ontwikkeling in de samenleving zien waarin mensen juist meer afstand nemen. Van elkaar, maar ook van het sport- en verenigingsleven, de kerk en van de overheid onder andere. We willen het vertrouwen van mensen in instituties herstellen en verbeteren door een betrouwbare overheid te zijn die haar beloftes nakomt. Ook thema's als eenzaamheid, het tekort aan vrijwilligers en de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mensen die minder mobiel zijn verdienen onze aandacht. Als we menskracht inzetten om onderlinge verbindingen te versterken, wordt de hele sociale samenhang daar sterker van. En dat is wat we nodig hebben om de uitdagingen het hoofd te kunnen bieden waar we voor staan.

Focus voor de komende jaren:

- We informeren onze inwoners actief over wat we doen en waarom we dat doen.
- Om erachter te komen hoe we dit het beste kunnen aanpakken en hoe we het vertrouwen in de overheid kunnen herstellen, gaan we met inwoners in gesprek.
- We willen onderzoeken waar de boosheid en het wantrouwen tegen de overheid vandaan komt.
- We doen een beroep op de samenleving om de handen uit de mouwen te steken en een stapje extra te zetten wanneer een vereniging, organisatie of persoon hulp nodig heeft.
- We onderzoeken wat de omvang is van eenzaamheid in onze gemeente en inwoners vragen wanneer zij zich eenzaam voelen en wat daarvan de oorzaak is.
- We willen dat onze openbare ruimte voor iedereen toegankelijk is.
- De transities waarvoor we staan kunnen we alleen in gezamenlijkheid realiseren. Daarom willen we meer met andere gemeenten samenwerken en zoveel mogelijk dwarsverbanden aangaan om onze slagkracht te vergroten.

Cultuur, sport en vrije tijd

Cultuur, sport en vrije tijd zijn sociale aspecten met economische waarde die in een gezonde samenleving onmisbaar zijn. We koesteren ze, omdat we er ook in de toekomst van willen genieten. Daarom staan we voor een sterk en toegankelijk sport- en cultuurbeleid. Dit zorgt voor aantrekkingskracht onder jong en oud en maakt van de gemeente Heerenveen een aantrekkelijke plek om te leven. Door de pandemie staan de amateurkunst en het verenigingsleven in de creatieve en sportieve sector echter onder druk. Vooral in de breedtesport - de (amateur)sporten die door alle lagen van de bevolking worden beoefend - valt nog veel winst te behalen. Hier moeten we mee aan de slag, want we willen op sportgebied toonaangevend zijn én blijven! Dit is ook in het belang van de gezondheid van onze inwoners. Hier hoort ook de topsport bij. Want ook de topsport in Heerenveen is belangrijk voor het bereiken van onze doelen die we hebben met de breedtesport. We hebben, tot slot, in de gehele vrijetijdssector speciale aandacht voor mensen met een beperking.

Focus voor de komende jaren:

- We gaan voor een inclusieve vrijetijdssector. Zowel cultuur als sport moeten in algemene zin laagdrempelig en voor iedereen toegankelijk zijn.
- We geven de cultuursector de aandacht die het verdient en willen een verdere afname van het kunst- en cultuuraanbod, als gevolg van de pandemie, voorkomen. We ontwikkelen een nieuwe cultuurvisie, samen met de culturele instanties in onze gemeente en met onze inwoners, en betrekken u hier als gemeenteraad vanaf het begin bij.
- Om onderlinge samenwerking te bevorderen en versnippering tegen te gaan, creëren we een 'cultuurkwartier'. Een fysiek, gastvrij centrum waar men cultuur in de volle breedte kan ervaren en beleven. Hierbij betrekken we niet alleen de grote kunst- en cultuurinstellingen, maar ook de amateurkunst, het verenigingsleven en het onderwijs.
- We willen dat verenigingen elkaar inspireren. Hoe kunnen ze de mensen weer bij hun sportclub betrekken en waar vinden ze nieuwe vrijwilligers? We ondersteunen sportverenigingen actief bij de werving van deze nieuwe krachten.
- We onderzoeken hoe toegankelijk de vrijetijdsbestedingen in onze gemeente zijn voor mensen met een beperking. Waar nodig gaan we hiermee aan de slag.
- We zetten in op intensieve samenwerking met onze (top)sportpartners.

Veiligheid

Veiligheid raakt ons allemaal, op meerdere manieren. Wij willen de algemene veiligheid van onze inwoners, bezoekers en ondernemers garanderen en bedrijven en organisaties binnen onze gemeente beschermen. Want iedereen moet hier veilig kunnen wonen, verblijven, werken en ondernemen. We willen incidenten en overlast door groepen jongeren verminderen en nog liever voorkomen en we willen dat jongeren die het al goed doen, het goed blijven doen. Naast daadwerkelijke veiligheid willen we ook werken aan veiligheidsbeleving: het gevoel van veiligheid. Zowel op straat als online. We willen hierbij ook preventief een bijdrage leveren aan het terugdringen van (online) criminaliteit.

Focus voor de komende jaren:

- Van mensenhandel tot fraude, van phishing tot winkeldiefstal en van vandalisme tot relationeel geweld: het verdient allemaal onze aandacht.
- Om incidenten en overlast door groepen jongeren te verminderen of voorkomen, trekken we samen op met onze partners van onder andere jongerenwerk en VNN. We beïnvloeden de groepsdynamiek, geven toekomstperspectief en vergroten een gevoel van veiligheid in de wijken en onder de jongeren zelf.
- We willen inwoners meer informeren over hun privacy en hen bewustmaken van de risico's.

- We willen met inwoners en ondernemers in gesprek over wat we nog meer kunnen doen om hun (gevoel van) veiligheid te vergroten. Zo onderzoeken we waar binnen onze samenleving de grootste behoefte is aan veiligheid.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
Bijstand	-25.294	-21.520	-24.216	-24.147	-24.102	-24.107
Gymnastiekonderwijs	-251	-249	-257	-257	-257	-257
Jeugd	-23.995	-26.647	-28.312	-27.482	-27.384	-27.395
Maatschappelijk dienstverlening	-1.863	-1.977	-2.217	-2.171	-2.141	-2.145
Minimabeleid	-3.500	-3.075	-2.819	-2.799	-2.787	-2.788
Onderwijs	-3.867	-4.346	-6.654	-5.787	-6.566	-4.819
Participatie	-12.486	-11.816	-12.252	-12.118	-12.075	-12.080
Sport	-1.578	-3.106	-739	-707	-666	-666
Sportaccommodaties	-2.055	-2.206	-2.903	-3.163	-3.743	-3.727
Volksgezondheid	-2.066	-2.107	-2.206	-2.254	-2.305	-2.355
WMO	-20.873	-20.286	-21.528	-22.679	-23.782	-24.239
Totaal lasten	-97.829	-97.335	-104.104	-103.563	-105.808	-104.580
Baten						
Bijstand	23.041	19.580	21.922	21.922	21.922	21.922
Gymnastiekonderwijs	-	-	-	-	-	-
Jeugd	1.059	892	813	813	813	813
Maatschappelijk dienstverlening	-	-	-	-	-	-
Minimabeleid	170	118	118	118	118	118
Onderwijs	6	536	6	6	6	6
Participatie	2	31	-	-	-	-
Sport	160	2.086	67	67	67	67
Sportaccommodaties	379	208	215	215	215	215
Volksgezondheid	-	-	-	-	-	-
WMO	1.282	827	819	819	819	819
Totaal baten	26.098	24.278	23.959	23.959	23.959	23.959
Geraamd saldo van baten en lasten	-71.730	-73.056	-80.145	-79.604	-81.849	-80.621
Toevoegingen reserve	-521	-	-	-	-	-
Onttrekking reserve	4.700	784	3.381	1.111	1.767	-
Geraamd resultaat	-67.551	-72.273	-76.764	-78.493	-80.082	-80.621

Toelichting grotere afwijkingen

Bijdrage Veiligheidsregio Gezondheid (structureel hogere lasten van € 63.000)

In 2022 is de begroting 2023 van de Veiligheidsregio behandeld in de gemeenteraad (Z.22.366624/D.22.1537049). De bijdrage aan de Veiligheidsregio stijgt naast een indexatie structureel door:

- de toevoeging van de categorie kinderen onder de negen maanden aan de jeugdgezondheidszorg (€ 14.000);
- toevoeging van de HVP-vaccinatie voor jongens aan het Rijksvaccinatieprogramma (€ 19.000).

Capaciteit Jeugd en Gezin (incidenteel hogere lasten van € 605.000)

Jaarlijks wordt op basis van formatiecalculatie aangegeven welke formatie benodigd is voor de uitvoering van de Jeugdwet. Wij doen dit op basis van de actuele wachttijden en het aantal jeugdigen dat gebruikt maakt van de Jeugdwet. Vooralsnog wordt uitgegaan van 5,5 fte.

Vroegsignalering (incidenteel hogere lasten van € 160.000)

Met behulp van vroegsignalering proberen gemeenten vroegtijdig dat betalingsachterstanden bij inwoners verder oplopen. Het project wat Heerenveen hiervoor is gestart zal ook in 2023 verder doorlopen. Wij vragen u hiervoor incidentele middelen beschikbaar te stellen.

IHP basisonderwijs (Incidenteel hogere lasten van € 1.394.000 en structureel hogere lasten van € 180.000)

Op 12 mei 2022 heeft u ingestemd met het duurzaam Integraal Huisvestingsplan Primair onderwijs (IHP). Ook heeft u tijdens deze raadsvergadering ingestemd met het Integraal Huisvestingsplan Voortgezet onderwijs. Daarmee heeft u er voor gekozen de inhoud centraal te zetten en 'de stenen' (de schoolgebouwen) volgend te laten zijn. Hierdoor stelt uw raad het kind centraal. Daarnaast is in beide plannen veel aandacht geschonken aan andere beleidsterreinen, op het gebied van duurzaamheid, gezondheid en het onderwijs.

U heeft besloten de financiële consequenties van beide plannen af te wegen bij de begroting voor 2023. Naast het hier benoemde structurele effect van € 180.000 is in de investeringsplanning rekening gehouden met de kapitaallasten van het IHP.

IHP voortgezet onderwijs (Incidenteel hogere lasten van € 1.102.000)

zie toelichting IHP Basis onderwijs.

Inburgering (incidenteel hogere lasten van € 120.000)

Eerder heeft u structurele middelen beschikbaar gesteld als gevolg van de invoering van de Wet inburgering. Deze is per 1 januari 2022 ingegaan. Deze middelen zijn vooralsnog niet voldoende om uitvoering te geven aan deze wet. Voor 2023 vragen wij u hiervoor eenmalig een bedrag van € 150.000 beschikbaar te stellen.

Dotatie sportvoorziening (structureel hogere lasten van € 295.000)

De gemeente Heerenveen hecht veel waarde aan sport. Niet alleen omdat we via sport inwoners zo lang mogelijk gezond en vitaal willen houden, maar ook omdat sport mensen samenbrengt en met elkaar verbindt. Sportvelden en andere -accommodaties zijn daarnaast goed voor de leefbaarheid in wijken en dorpen. Voor de renovatie en groot onderhoud van de sportvelden is de meerjarenonderhoudsplanung breedtesport velden Heerenveen het uitgangspunt. Het onderhoudsplan heeft u in december 2021 vastgesteld. De huidige middelen zijn niet voldoende om deze meerjarenonderhoudsplanung uit te voeren.

WMO-voorzieningen (structureel hogere lasten vanaf 2023 van € 900.000)

De uitgaven voor onze WMO-voorzieningen nemen nog altijd toe. De stijging als gevolg van de vergijzing en daarmee een toenemend aantal cliënten is gemiddeld 4% per jaar. We zien dat door de toename van het aantal cliënten, de werkelijke uitgaven stijgen en het beschikbare budget niet langer voldoende is. De verwachte stijging loopt op van € 900.000 in 2023 tot € 2.250.000 in 2026.

DAEB Thialf (aanpassing inflatie)

Conform de inflatiecorrectie die gemeentebreed wordt toegepast (zie bijlage uitgangspunten Begroting) wordt deze ook meegenomen in de DAEB.

ECONOMISCHE LEEFOMGEVING

US ECONOMY

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Economische eensgezindheid
- Vitaal werken, genoeg verdienen

Hieronder vallen de volgende thema's:

- Werken en ondernemen

WERKEN EN ONDERNEMEN

Economie

Ons ideaalbeeld is dat we voor ondernemers een aantrekkelijke en gastvrije gemeente zijn, waar bedrijven elkaar versterken en waar iedereen bijdraagt aan een circulaire economie. Omdat 'een beetje circulair zijn' niet bestaat, maken we hiervan een grote ambitie. We willen toonaangevend worden binnen de Circular Valley in Noord-Nederland. We willen kennis delen en innovaties aanjagen en vandaag een vestigingsklimaat creëren dat bestand is tegen de uitdagingen van morgen. Hierbij betrekken we ook andere sectoren, instanties en circulaire initiatieven in de regio. Want we moeten het samen doen. Ook recreatie en toerisme verdienen onze aandacht. We erkennen en stimuleren initiatieven van ondernemers en we faciliteren een groene omgeving waar zowel onze inwoners als onze gasten kunnen bruisen en onthaasten.

Focus voor de komende jaren:

- We zorgen voor een goede ondergrondse infrastructuur, want een aantrekkelijk vestigingsklimaat kan niet zonder een modern netwerk.
- We maken per bedrijventerrein een profiel met de bedrijfstakken die we er graag verwelkomen. Een belangrijke voorwaarde is dat nieuwe bedrijven die zich in onze gemeente vestigen, duurzame en goede banen creëren.
- Omdat een circulaire economie draait om systeemdenken, betrekken we de agrarische- en creatieve sector en het onderwijs hierbij, en ook Thialf en sc Heerenveen en diverse circulaire initiatieven in de regio waaronder Het Schone Noorden, Innovatiepact Fryslân en Chemport Europe.
- We stimuleren bedrijven om circulair te ondernemen en elkaar hierbij te helpen en te versterken. Bedrijven die zich nieuw in onze gemeente vestigen, worden geacht bij te dragen aan die circulariteit.
- Waar we toeristische en recreatieve mogelijkheden verder kunnen uitbouwen, geven we die de ruimte.

Bestaanszekerheid

Voor bestaanszekerheid is het hebben van een betaalde baan van groot belang. Naast dat je inkomen verdient, draagt het bij aan je gevoel van eigenwaarde, biedt het structuur en heb je sociale contacten. We vinden het van groot belang dat iedereen die werkt een salaris verdient waar hij goed van kan leven. Om fit en gemotiveerd te blijven voor het werk, is het belangrijk dat je je blijft ontwikkelen en op de hoogte blijft van de veranderingen in je vakgebied. Ook inzetten op arbeidsmobiliteit is belangrijk want we hebben onze beroepsbevolking hard nodig - van jong tot oud. Ook is er behoefte aan extra medewerkers in o.a. de zorg en het onderwijs. Vooral de werkgevers hebben een grote rol in dit vraagstuk.

Focus voor de komende jaren:

- Omdat we vinden dat iedereen een salaris hoort te verdienen waar hij of zij goed van kan leven, gaan we met werkgevers in gesprek om meer goede banen te creëren. Hierbij hebben we oog voor de werkgever en de stijgende lasten waarmee de werkgevers geconfronteerd worden.
- We willen samen met werkgevers aan de slag om banen in het onderwijs en de zorg weer aantrekkelijk te maken en om mensen zover te krijgen zich te laten omscholen.
- We gaan met het bedrijfsleven en het onderwijs in gesprek over ‘een leven lang leren’, want de wereld staat niet stil en vooral de digitale en technologische ontwikkelingen gaan snel.
- We creëren publieke banen en basisbanen voor mensen die het op de reguliere arbeidsmarkt niet redden, want we geloven dat iedereen op zijn eigen manier kan bijdragen aan de samenleving.
- We willen ook actief bijdragen aan een robuuste sociale werkvoorziening voor de toekomst, waar mensen zoveel mogelijk uitstromen naar de reguliere arbeidsmarkt.
- Mensen hebben een inkomen nodig dat voldoende en stabiel is. Ook als het om een bijstandsuitkering gaat. Daarom maken we de regels eenvoudiger, gaan we uit van de menselijke maat en zorgen we voor samenhang tussen de verschillende regelingen die er zijn. Hiervoor ontwikkelen we een voorstel dat we aan u voorleggen.

Financieel overzicht

Omschrijving	Rekening	Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
Sociaal economisch beleid	-1.466	-1.919	-1.529	-1.538	-1.439	-1.439
Totaal lasten	-1.466	-1.919	-1.529	-1.538	-1.439	-1.439
Baten						
Sociaal economisch beleid	3	140	143	143	143	143
Totaal baten	3	140	143	143	143	143
Geraamd saldo van baten en lasten	-1.464	-1.779	-1.387	-1.395	-1.296	-1.296
Toevoegingen reserve	-274	-	-	-	-	-
Onttrekking reserve	516	449	178	187	-	-
Geraamd resultaat	-1.221	-1.330	-1.209	-1.208	-1.296	-1.296

Toelichting grotere afwijkingen

Er zijn in dit thema geen financiële mutaties.

FYSIEKE LEEFOMGEVING

US ROMTE

Input vanuit de raadsagenda

- Wonen en volkshuisvesting
- Duurzaamheid

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Opgaven uit het onderwijs
- Wonen waar je wil
- Een betere bereikbaarheid
- Doen en laten in landschap en milieu

Hieronder vallen de volgende thema's:

- Wonen en leven
- Toekomstbestendig en duurzaam

WONEN EN LEVEN

Wonen

Iedereen moet kunnen wonen waar hij wil. Hiervoor moet - het liefst circulair - een gezonde mix van betaalbare huur- en koopwoningen worden gebouwd en deze nieuwe woningen moeten passen in de omgeving waar ze worden gebouwd. Het creëren van meer woonruimte binnen de gemeente past bij onze ambitie als poort naar het Noorden, maar we houden de groei strak in de hand. We bouwen bij voorkeur binnen de grenzen van de bestaande bebouwing om zo de groene leefomgeving te bewaken. Daarnaast kan gekeken worden naar alternatieve woonruimte, zoals bouwen in leegstaande panden. Tot slot moeten we woningen verduurzamen. Iedereen moet hier aan mee kunnen doen. De ondergrens van het energielabel van woningen moet minimaal label B worden. Woningcorporaties spelen hier een grote rol.

Focus voor de komende jaren:

- We willen inzetten op tweeduizend nieuwe woningen in de komende vijf jaar, bovenop het aantal dat met de provincie is afgesproken.
- In de nieuw op te stellen woonvisie stellen we heldere doelen waar u op kunt sturen, nemen we ervaringen en de beleving van inwoners mee en gaan we in ieder geval in op:
 - Het vervangen en herbenutten van oude panden
 - Het bouwen van nieuwe woningen waar vraag naar is
 - De verdeling van betaalbare sociale huurwoningen en koopwoningen
- We gaan met u in gesprek over inbreiding naast uitbreiding en over uitbreiding ten westen van Heerenveen.
- We stellen een plan hoe we omgaan met doelgroepen die lastig huisvesting kunnen vinden, zoals starters, vluchtelingen en asielzoekers.
- We gaan met woningcorporaties in gesprek over de verduurzaming van sociale huurwoningen en gaan actief met hen samenwerken om de doorstroming op de woningmarkt voor starters en gezinnen op gang te helpen.

Onderwijs

Iedereen verdient een gelijke kans op goed onderwijs in de volle breedte. Dus van voorschoolse opvang tot middelbaar onderwijs en van sportscholen tot dansscholen. Hiervoor is het belangrijk dat iedereen de vrijheid heeft om een school te kiezen die bij hem of haar past, of het nu gaat om regulier of om passend onderwijs. Ook willen we achterstanden onder jong en oud terugdringen en moeten de verschillende fases in het onderwijs naadloos op elkaar aansluiten. Tot slot willen we investeren in onderwijshuisvesting - zowel in de gebouwen als in de omgeving van scholen - en zien we

graag dat leerlingen op school leren over het belang van een gezonde leefstijl. We houden hierbij rekening met het personeelstekort in het onderwijs.

Focus voor de komende jaren:

- We willen keuzevrijheid in regulier- en passend onderwijs en een goede doorlopende leerlijn.
- We dringen achterstanden terug onder jong en oud, met welke oorzaak dan ook. Bijvoorbeeld door verlengde schooldagen te stimuleren en door laaggeletterdheid onder volwassenen aan te pakken.
- We ontwikkelen samen met de voor- en vroegscholen plannen om ervoor te zorgen dat kinderen met zo min mogelijk achterstand beginnen in groep 3.
- Samen met leerplichtambtenaren en scholen ontwikkelen we plannen om het aantal thuiszitters en voortijdig schoolverlaters terug te dringen.
- We willen investeren in onderwijshuisvesting: zowel in als rondom de school.
- We gaan met scholen in gesprek over de invulling van 'de gezonde school'.

Bereikbaarheid

We willen de verkeersveiligheid voor weggebruikers in onze gemeente veiligstellen. Hiervoor is het fijn als de auto in bepaalde gebieden minder dominant aanwezig is. Denk aan de dorpscentra, omgevingen rond scholen en een aantal woonwijken in Heerenveen. We willen ook slimmer omgaan met het OV en zetten hierbij in op duurzame bereikbaarheid, want het kan allemaal een stuk schoner. Denk aan alternatieven waarvoor minder fossiele brandstoffen nodig zijn, zoals zelfrijdende elektrische bussen, slimme lantaarnpalen of lichtgevende fietspaden.

We moeten voor ogen houden wat we in het belang van onze bereikbaarheid bereid zijn op te geven en wat we willen behouden. Zo staan we positief tegenover de komst van de Lelylijn, omdat we verwachten dat deze kan bijdragen aan de algemene welvaart en daarmee aan de leefbaarheid en economische groei in ons gebied, maar we zetten die wel af tegen nadelen en uitdagingen.

Focus voor de komende jaren:

- Waar we willen dat de auto minder dominant aanwezig is, bekijken we of we deze gebieden autoluw kunnen maken, of dat de auto hier 'te gast' kan zijn.
- We willen slimmer omgaan met het OV, bijvoorbeeld in de vorm van gedeelde of zelfrijdende bussen.
- We willen – waar mogelijk in samenwerking met ondernemers in de regio – aan de slag met duurzame bereikbaarheid en zoeken naar alternatieve oplossingen waarvoor minder fossiele brandstoffen nodig zijn.
- We maken een analyse van de consequenties van de Lelylijn voor onze gemeente. Hierbij houden we onze natuurwaarden voor ogen en maken we spanningsvelden bespreekbaar door open met inwoners en ondernemers in gesprek te gaan.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
Beeldende kunst	-9	-41	-43	-44	-44	-44
Begraafplaatsen	-459	-489	-544	-547	-548	-547
Beleid groen	-1.070	-1.960	-4.526	-4.555	-4.589	-4.616
Ruimtelijk beleid c.a.	-1.421	-1.735	-2.481	-1.591	-941	-940
Betaald parkeren	-1.093	-1.158	-1.238	-1.267	-1.260	-1.296
Brandweer	-3.307	-3.394	-3.588	-3.689	-3.810	-3.896
Cultuur en recreatie	-2.624	-2.644	-2.887	-2.759	-2.673	-2.674
Dierenopvang	-54	-59	-79	-78	-78	-78
Evenementen	-298	-334	-359	-364	-364	-363
GEO	-352	-407	-446	-441	-441	-442
Grondbank	-47	-72	-71	-71	-71	-71
Grondexploitaties	-11.790	-24.185	-15.625	-8.302	-9.676	-10.600
Handhaving	-1.386	-1.375	-1.243	-1.196	-1.211	-1.228
Leges titel 1	-1.648	-1.631	-1.677	-1.665	-1.659	-1.664
Leges titel 2	-433	-392	-307	-313	-312	-313
Leges titel 3	-367	-331	-404	-375	-374	-376
Openbare orde / rampenbeheersing	-559	-1.077	-814	-727	-727	-728
Planologisch beleid	-974	-1.502	-1.580	-1.427	-1.418	-1.417
Posthuis	-1.518	-2.416	-2.037	-2.043	-2.030	-2.019
Verkeersveiligheid	-363	-680	-531	-538	-535	-534
WABO	-4.154	-3.953	-4.964	-4.186	-4.183	-4.194
Watergangen	-487	-808	-680	-695	-734	-748
Wegen	-4.556	-5.457	-8.459	-8.940	-9.235	-9.254
Wijken	-8.041	-8.090	-5.689	-5.715	-5.742	-5.725
Wonen	-131	-281	-184	-183	-181	-180
Totaal lasten	-47.141	-64.471	-60.460	-51.712	-52.837	-53.949

Baten						
Beeldende kunst	-	-	-	-	-	-
Begraafplaatsen	255	265	273	273	273	273
Beleid groen	31	-	-	-	-	-
Ruimtelijk beleid c.a.	161	284	1	1	1	1
Betaald parkeren	1.929	3.200	3.283	3.283	3.283	3.283
Brandweer	-	-	-	-	-	-
Cultuur en recreatie	-	-	-	-	-	-
Dierenopvang	-	-	-	-	-	-
Evenementen	102	197	203	203	203	203
GEO	2	3	3	3	3	3
Grondbank	90	55	57	57	57	57
Grondexploitaties	21.157	25.432	15.752	7.700	9.084	10.010
Handhaving	9	-	-	-	-	-
Leges titel 1	694	626	587	909	996	996
Leges titel 2	-	2	2	2	2	2
Leges titel 3	3	12	12	12	12	12
Openbare orde / rampenbeheersing	-	194	-	-	-	-
Planologisch beleid	-	234	-	-	-	-
Posthuis	315	1.010	605	605	605	605
Verkeersveiligheid	5	10	10	10	10	10
WABO	2.071	1.937	1.691	1.691	1.691	1.691
Watergangen	7	16	17	17	17	17
Wegen	697	176	181	181	181	181
Wijken	311	288	293	293	293	293
Wonen	6	-	-	-	-	-
Totaal baten	27.844	33.939	22.970	15.240	16.712	17.638

Geraamd saldo van baten en lasten	-19.297	-30.531	-37.490	-36.471	-36.124	-36.311
Toevoegingen reserve	-3.558	-1.998	-566	-28	-28	-28
Onttrekking reserve	2.701	2.692	2.487	740	100	100
Geraamd resultaat	-20.154	-29.837	-35.568	-35.760	-36.053	-36.239

Toelichting grotere afwijkingen

Bijdrage Fumo (structureel hogere lasten van € 30.000)

Op 12 mei 2022 is de begroting 2023 van de FUMO behandeld in de gemeenteraad (Z.22.365779/D.22.1533649). De bijdrage aan de FUMO stijgt als gevolg van indexatie en een toename van het aantal af te nemen uren. Voor 2023 is de bijdrage met € 30.000 gestegen. Dit loopt op tot € 75.000 vanaf 2026.

Bijdrage Veiligheidsregio deel veiligheid (structureel hogere lasten van € 65.000)

Op 12 mei 2022 is de begroting 2023 van de Veiligheidsregio behandeld in de gemeenteraad (Z.22.366624/D.22.1537049). De bijdrage aan de Veiligheidsregio stijgt structureel door de indexatie van lonen en prijzen. Voor 2023 is de bijdrage met € 65.000 gestegen. Dit loopt op tot € 168.000 vanaf 2026.

Verkiezingsbudget (structureel hogere lasten van € 150.000)

Het budget voor verkiezingen is al geruime tijd niet meer toereikend. Het organiseren kost steeds meer tijd en faciliteiten. De verwachting is dat dit zo blijft. Hierdoor is het noodzakelijk om het budget structureel te verhogen met € 150.000.

Incidentele subsidie cultuur (incidenteel hogere lasten van € 60.000)

In de begroting 2022 is de ombuiging 'verlagen budget cultuur' opgenomen. Voor 2023 dient een structurele ombuiging te worden gerealiseerd van € 60.000. Wij stellen voor om deze ombuiging voor 2023 te schrappen. Reden hiervoor is de start van het project 'cultureel kwartier'. Het ligt voor de hand om deze ombuiging binnen dit project te realiseren.

Omgevingswet (incidenteel hogere lasten van € 343.000)

De verplichte wettelijke taken die voortvloeien uit de omgevingswet vragen extra personele inzet. Wij vragen u hier voor 2023 middelen voor beschikbaar te stellen. Indien er meer duidelijkheid ontstaat over de verder implementatie van de omgevingswet, brengen wij de structurele financiële impact in beeld en leggen wij dat aan u voor.

Medewerkers fysiek domein overig (incidenteel hogere lasten van € 1.245.000)

De huidige personele bezetting binnen het fysieke domein is niet voldoende om bij te dragen aan de vele projecten en taken die er op de gemeente afkomen. Voor 2023 vragen wij u € 1.245.000 en voor 2024 € 640.000 incidenteel beschikbaar te stellen.

Ondermijning centrum (incidenteel hogere lasten van € 50.000)

Om het groeiende pakket aan bevoegdheden van de burgemeester ten aanzien van het handhaven van de openbare orde adequaat in te kunnen zetten is meer beleids- en juridische ondersteuning nodig. Deze bevoegdheden liggen met name op het gebied van de aanpak van ondermijnende criminaliteit.

TOEKOMSTBESTENDIG EN DUURZAAM

Duurzaamheid

Klimaatverandering stelt ons voor een enorme opgave en dit vraagt een grote inspanning van ons allemaal. We moeten onszelf en onze leefomgeving voorbereiden op het veranderende klimaat. Dit doen we door ons aan te passen en risico's zo klein mogelijk te maken, met name daar waar hittestress, wateroverlast en grote droogte het meest op de loer liggen.

Als raad heeft u in 2019 de ambitie geformuleerd dat Heerenveen in 2050 klimaatneutraal is. U ziet graag dat duurzaamheid in al ons beleid wordt verweven en dat we als gemeente een voorbeeldrol aannemen. Hier geven we als college graag gehoor aan.

We hebben ons landschap nodig om prettig te kunnen (blijven) leven maar willen ook het karakter ervan bewaren en bewaken. Dit geldt voor onze plattelandsgemeente als geheel, maar ook voor specifieke gebieden. Met de groene corridors verbinden we het robuuste natuurnetwerk rondom onze kernen met elkaar. Zelfs dwars door stedelijke gebieden heen.

Binnen de agrarische sector zijn het terugdringen van stikstof, de omgang met droogte, de veenweide problematiek en het vergroten van de biodiversiteit forse uitdagingen waar we met elkaar voor staan. En tot slot hebben de lucht- en waterkwaliteit onze aandacht. Heerenveen ligt aan drie snelwegen en dit heeft invloed op de luchtkwaliteit. Tot slot bestaat er onduidelijkheid binnen het waterbeheer wie precies verantwoordelijk is voor welke taken.

Focus voor de komende jaren:

- We spreken met elkaar af welke klimaatrisico's we nog acceptabel vinden.
- We houden (nog meer) rekening met het veranderende klimaat bij de inrichting van onze buitenruimte en bij projecten, en we passen onze overheidsgebouwen aan.
- We formuleren onze klimaatdoelen en -indicatoren helder zodat u de voortgang kunt volgen. Dit geldt ook voor de indicatoren bij het duurzaamheidsprogramma. We zullen deze laatste van streefwaarden voorzien.
- We betrekken u als raad vanaf de start bij de actualisatie van het duurzaamheidsprogramma (2023-2027) en gaan met u in gesprek over de vraag of we als gemeente volgend of leidend willen zijn en of we meer willen doen dan ons wettelijke wordt voorgeschreven.
- We blijven nauw in gesprek met agrariërs. We willen weten wat er in de sector speelt en onze kennis verbreden over nieuwe ontwikkelingen en innovaties. De vraag hoe boeren vandaag en in de toekomst op een duurzame manier hun werk kunnen doen, en of ze ook in een andere vorm agrariër kunnen zijn, is voor ons belangrijk. Hierbij trekken we samen op met de provincie en het Wetterskip.

- Om het plattelandskarakter van onze gemeente zoveel mogelijk intact te houden, maken we impactscans en toekomstanalyses en zoeken we naar alternatieve plannen die minder invloed hebben op de openbare ruimte.
- Om te voorkomen dat Parklandschap Oranjewoud zijn natuurwaarde verliest, starten we een onderzoek naar de impact van de toekomstplannen voor dit gebied op de omgeving.
- Om het groen en de biodiversiteit te bevorderen, laten we de natuur in stedelijk gebied waar mogelijk zijn gang gaan.
- We onderzoeken of we de luchtkwaliteit in Heerenveen kunnen verbeteren.
- We gaan met het Wetterskip in gesprek over wie precies welke taken oppakt.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
Afvalinzameling	-7.128	-6.527	-6.769	-6.918	-7.112	-7.297
Duurzaamheid	-2.013	-2.494	-1.510	-1.008	-996	-995
Riolering	-6.308	-5.571	-5.738	-6.186	-6.345	-6.705
Vastgoed	-2.224	-4.791	-3.698	-3.787	-3.883	-3.884
Totaal lasten	-17.673	-19.384	-17.715	-17.900	-18.336	-18.881
Baten						
Afvalinzameling	8.268	7.569	7.818	7.995	8.221	8.438
Duurzaamheid	752	669	-	-	-	-
Riolering	6.530	6.267	6.696	7.030	7.381	7.749
Vastgoed	1.578	1.736	1.866	1.967	2.060	2.092
Totaal baten	17.128	16.242	16.380	16.991	17.662	18.279
Geraamd saldo van baten en lasten	-545	-3.142	-1.335	-909	-675	-603
Toevoegingen reserve	-2.501	-1.036	-29	-130	-223	-255
Onttrekking reserve	2.254	2.903	490	77	148	171
Geraamd resultaat	-792	-1.275	-874	-961	-750	-686

Toelichting grotere afwijkingen

Duurzaamheid (incidenteel hogere lasten van € 490.000)

Onlangs heeft u via de 'Duurzame doorkijk' inzicht gekregen in de lange termijn opgave voor duurzaamheid. Deze doorkijk laat ook zien welke middelen nodig zijn uitvoering te geven aan de opgaven richting 2050. Wij vragen u nu eenmalige middelen beschikbaar te stellen in afwachting van de vorming van een nieuw beleidskader. Ook de middelen die in de begroting 2022 beschikbaar zijn gesteld en naar verwachting dit jaar niet volledig worden benut, zijn nodig voor 2023.

MIDDELEN, MENSEN EN BESTUUR

US MINSKEN EN MIDDELS

Input vanuit de raadsagenda

- Dienstverlening van de gemeente

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Programma's, prioriteiten en portemonnee

Hieronder valt het volgende thema:

- Financiën en organisatie

FINANCIËN EN ORGANISATIE

Onze dienstverlening

We willen een veilige, transparante, betrouwbare overheid zijn en onze dienstverlening moet eenvoudig, toegankelijk en eenduidig zijn. Zowel offline als online, voor al onze inwoners. Om te voldoen aan de veranderende behoefte vanuit de samenleving en nieuwe wetgeving, moeten we zorgvuldig kijken naar hoe we ons geld verdelen en onze mensen inzetten. We willen goede keuzes maken en hierbij intensief samen optrekken met u als gemeenteraad, de mensen uit de organisatie, ondernemers en inwoners.

De opgaven waarvoor we staan zijn groot en daarom zijn onze ambities dat ook. Want uitdagingen vragen om een daadkrachtige aanpak en om een duidelijke prioritering.

Om veranderingen te stimuleren en ambities te verwezenlijken, willen we nog meer als team opereren. Dat is belangrijk, want zowel de uitwerking van de programma's als onze samenwerkingen binnen en buiten de organisatie zijn afhankelijk van die teamgedachte.

Door nog meer de krachten te bundelen met inwoners, ondernemers, specialisten, andere gemeenten en de provincie kunnen we grote opgaven effectiever aanpakken. Hiervoor moeten we goed naar elkaar luisteren. Samen staan we sterker.

Ook de invoering van de Omgevingswet (naar verwachting per 1 januari 2023) vraagt van ons dat we nog meer samenwerken met onze inwoners en ondernemers.

Mensen moeten in hun eigen omgeving bij ons terecht kunnen om hun rijbewijs op te halen, maar ook voor zaken die spelen binnen het sociaal domein of vragen rondom de energietransitie.

Focus voor de komende jaren:

- In deze begroting leest u wat structureel nodig is en waarmee we snel een start willen maken. De komende periode gebruiken we om de inhoud van de raadsagenda en het hoofdlijnenakkoord om te zetten in een meerjarenplanning dat vervolgens opgenomen wordt in de perspectiefnota 2023.
- U stelt in de raadsagenda vast dat onze dienstverlening beter kan. Wij zullen ervoor zorgen dat onze voorstellen, naast de wettelijke kaders, informatie bevatten over wat onze inwoners van ons verwachten en hoe we hier dienstverlenend op kunnen aansluiten.
- Daarnaast ontwikkelen we een voorstel waarin we de opties en alternatieven opnemen, waarmee we zowel de financiële consequenties als de mogelijke kwaliteit van de dienstverlening verkennen.
- Om onze ambities te realiseren gaan we nog meer als team opereren en onze krachten bundelen met inwoners, ondernemers, specialisten, andere gemeente en de provincie.
- We voldoen aan de wettelijke verplichtingen rondom actieve transparantie.

- We gaan zoveel mogelijk naar onze inwoners en ondernemers toe met de vraag wat zij nodig hebben. Ook in het kader van de Omgevingswet wordt onze dienstverlening nog meer gericht op samenwerking met inwoners en ondernemers.
- We willen als overheid fysiek dichterbij de mensen zijn. Bijvoorbeeld op enkele vaste uren per week in een dorps huis of wijkcentrum of op afspraak, als daar behoefte aan is.
- We organiseren een passende werkomgeving voor onze medewerkers waarbij we rekening houden met het hybride werken en het gebruik van onze gemeentelijke kantoren.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
Algemene uitkering gemeentefonds	-150	-165	-188	-188	-188	-188
Algemene uitgaven en inkomsten	95	-607	-208	-2.704	-5.065	-7.771
Bedrijfsvoering	-3.764	-6.336	-6.249	-4.857	-4.377	-4.521
Belastingen	-559	-709	-723	-723	-718	-718
Beleggingen	-875	-704	-1.011	-935	-933	-931
Personeel & Detachering	-	-11	-11	-11	-11	-11
Totaal lasten	-5.252	-8.532	-8.390	-9.417	-11.292	-14.140
Baten						
Algemene uitkering gemeentefonds	99.095	101.804	109.488	116.658	123.253	116.044
Algemene uitgaven en inkomsten	137	113	105	94	82	70
Bedrijfsvoering	1.093	118	122	122	122	122
Belastingen	17.947	15.270	15.778	15.778	15.778	15.778
Beleggingen	947	204	205	205	205	205
Personeel & Detachering	9	12	12	12	12	12
Totaal baten	119.226	117.521	125.710	132.869	139.452	132.231
Geraamd saldo van baten en lasten	113.974	108.989	117.320	123.452	128.160	118.091
Toevoegingen reserve	-28.945	-240	-500	-	-	-
Onttrekking reserve	22.470	3.484	4.698	1.614	329	329
Geraamd resultaat	107.499	112.234	121.518	125.066	128.489	118.420

Toelichting grotere afwijkingen

Digitale informatie vindbaar houden en duurzaam archiveren (structureel hogere lasten van € 80.000 en incidenteel hogere lasten van € 70.000)

Een belangrijke ontwikkeling is het op orde brengen en houden van onze informatiehuishouding én de digitalisering van de informatievoorziening. Dit is op de eerste plaats noodzakelijk voor de dienstverlening aan inwoners en ondernemers. Op de tweede plaats voor een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering en verantwoord informatiebeheer. En op de derde plaats is het noodzakelijk voor het voldoen aan de eisen van een open en transparante overheid. De nieuwe wetgeving past in onze visie op het zijn van een open en toegankelijke overheid.

Toekomstbestendig team burgerzaken (incidenteel hogere lasten van € 269.000)

De dienstverlening van Burgerzaken aan de samenleving verandert, zowel door (verplichte) digitalisering als complexere processen door nieuwe wetgeving. Om onze inwoners en ondernemers goed te blijven bedienen, moet er een sterk team staan. Daarnaast gaan over enkele jaren verschillende medewerkers met pensioen. Het is nodig om hier tijdig op te anticiperen met kennisoverdracht en het aantrekken van geschikte opvolgers. Om de eerste slagen te kunnen maken, is het nodig om hier eerst tijdelijk in te investeren. We maken een goede meerjarenaanpak en strategische personeelsplanning. Hiervoor hebben we zowel in 2023 als 2024 een incidenteel budget nodig van € 269.000.

Aanpassing formatie IBOR (budgettair neutraal)

De formatie van de afdeling IBOR wordt met dit voorstel verhoogd. De dekking hiervoor kan worden gevonden in bestaande budgetten. Ook zal een deel worden doorbelast aan de organisatie van brede projecten en opgaven.

Arbodienstverlening (structureel hogere lasten van € 75.000)

De kosten voor de Arbo dienstverlening zijn in de afgelopen jaren toegenomen. Deze stijging komt enerzijds door hogere tarieven voor Arbo dienstverlening (de markt is schaars) en anderzijds door een stijgend verzuimpercentage waardoor extra kosten in Arbo dienstverlening moeten worden gemaakt. De kosten zijn in de afgelopen jaren gestegen, maar het budget is daarbij niet aangepast. Om de kosten reëel te kunnen dekken moet het budget met € 75.000 worden verhoogd.

Doorontwikkeling HRM (incidenteel hogere lasten van € 100.000)

Bij een veranderende samenleving, past een wendbare en toekomstbestendige organisatie. Zo zorgen we ervoor dat onze dienstverlening aan de inwoners en bedrijven optimaal is en blijft en aansluit op de veranderende vraag en behoefte. De ontwikkelingen en veranderingen gaan steeds sneller en worden complexer. De bedrijfsvoering van onze organisatie zal hierin mee moeten bewegen en moderniseren. Zo ook het beleid, de processen en inrichting van HRM. We moeten een modern ingericht P&O team ontwikkelen met professionele medewerkers, een toekomstbestendig HR beleid, een ingericht

dienstverleningsmodel, helderheid in rollen, taken en verantwoordelijkheden en efficiënte, geoptimaliseerde en waar mogelijk gedigitaliseerde werkprocessen. Om dit te bewerkstelligen en een inhaalslag te maken, is een eenmalige investering nodig van € 100.000.

Inhuur team Financiën (incidenteel hogere lasten van € 150.000)

Een belangrijke basis voor het reeds ingezette verbetertraject ten behoeve van de P&C-cyclus en de koers van financiën & auditing zijn de aanbevelingen die het bureau Necker van Naem heeft gedaan. Necker van Naem heeft aanbevelingen gedaan over het opstellen van de P&C-documenten, risico's en kwetsbaarheden en informatievoorziening van dit proces en de rol van de raad. Aanleiding hiervoor was dat de betrouwbaarheid van de financiële gegevens niet op orde was. Binnen de huidige formatie van het team Financiën is onvoldoende capaciteit beschikbaar om de aanbevelingen, naast de reguliere werkzaamheden op te volgen. Om hier invulling aan te geven, is tijdelijk extra capaciteit nodig. Daarnaast is het niet mogelijk om op korte termijn de reguliere en openstaande vacatures in te vullen. Het is nodig om dit door middel van externe inhuur op te vangen. Hier zijn meerkosten mee gemoeid.

Koersplan Financiën (structureel hogere lasten van € 138.000 en incidenteel hogere lasten van € 99.000)

De aanbevelingen van het bureau Necker van Naem hebben geleid tot een koersplan voor het team Financiën. De benodigde capaciteit om de aanbevelingen op te volgen maakt hier onderdeel van uit en vraagt eenmalige en structurele middelen.

Werving en selectie + concernfrictie (incidentele hogere lasten van € 525.000)

De arbeidsmarkt is erg in beweging en dit merken we als organisatie. Het tijdig inzetten op het aantrekken en behouden van talent vraagt een extra investering. We ondervinden veel verloop en een sterk concurrerende markt. We voorzien een natuurlijk verloop door pensionering van 12% in de komende 5 jaar, en merken nu en straks een uitdaging om adequate opvolgingsplanning en borging van sleutelposities binnen belangrijke domeinen, te kunnen (blijven) borgen. Hierdoor komen, nu al, onze wettelijke taken en ambities onder druk te staan. Dit brengt bovendien extra werkdruk met zich mee voor onze medewerkers en we zien het ziekteverzuimpercentage stijgen.

Daarom gaan wij aan de slag met een strategische personeelsplanning. In afwachting hiervan stellen we u voor om incidentele middelen beschikbaar te stellen. We stellen voor om het werving en selectiebudget incidenteel te verhogen met € 25.000. Hiermee kunnen we voorzien in extra werving en selectietools en deze gericht toepassen conform de arbeidsmarktstrategie. Ook investeren we in een kwalitatieve introductie voor nieuwe medewerkers.

Hiernaast is een aanvullende incidentele investering van € 500.000 noodzakelijk voor de concernfrictie. Deze is bedoeld voor personele frictie die ontstaat om de juiste mensen op de juiste plek te krijgen en te houden. Soms kan dit betekenen dat afscheid van iemand moet

worden genomen als er geen passende werkplek is. Ook willen wij een uitbreiding van de scope en hoogte van dit budget voor specifieke situaties waarin opvolging of tijdelijk dubbele bezetting nodig is die niet past binnen het bestaande bedrijfsvoeringsbudget, meer specifiek bedoeld voor opvolgingsplanning en/of sleutelposities.

Uitbreiding bestuurssecretariaat (incidenteel hogere lasten van € 69.000)

Het college bestaat de komende collegeperiode uit vijf wethouders en een burgemeester, terwijl het huidige college uit drie wethouders bestond. Deze uitbreiding van het aantal collegeleden zal in de organisatie merkbaar zijn. Voor het team bestuurssecretariaat geldt dat het wenselijk is om het aantal fte te verhogen met 0,75 fte om het nieuwe college goed te kunnen bedienen. Het lopende proces rondom de verbetering van de werkprocessen zal duidelijk maken in hoeverre deze uitbreiding ook voor de lange termijn nodig zal zijn.

WGA-verzekering (structureel hogere lasten van € 56.000)

De gemeente is verzekerd voor de kosten van het eigen risicodragerschap t.g.v. de Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten (WGA). Een medewerker heeft recht op een WGA-uitkering bij arbeidsongeschiktheid > 35%. Gemeente Heerenveen heeft gekozen voor eigen risicodragerschap. Om de financiële risico's te dekken en de uitvoeringslast te beperken, is hiervoor een verzekering afgesloten. De premie van deze verzekering is de afgelopen jaren gestegen, maar het budget is daarbij niet aangepast.

ICT Software (structureel hogere lasten van € 167.000)

Dit betreft een technische aanpassing. In de begroting 2022 waren software licentiekosten als investering opgenomen. Dit is niet conform de BBV. Via deze mutatie komen de software licenties op de juiste plek in de begroting terecht. De oorspronkelijke jaarlijkse kapitaallasten (afschrijving activa) dekken de jaarlijkse kosten in de exploitatie.

Minimaal noodzakelijke ICT-facilitering hybride werken (incidenteel hogere lasten van €35.000 en structureel hogere lasten van € 80.000)

De gemeenteraad heeft een huisvestingsvisie vastgesteld. In deze visie heeft het 'kantoor' een andere functie en is sprake van een andere soort huisvesting. Die functie vereist een andere manier van werken. Dat is een manier van werken waarbij er deels op kantoor, deels thuis en/of elders gewerkt wordt. Daarvoor zijn andere ICT faciliteiten nodig. De grootste kosten zijn: aanpassing draadloze netwerk, softwarelicenties, standaard faciliteiten voor op kantoor, thuis of elders voor iedere medewerker (inclusief Griffie) en collegelid, maatwerk faciliteiten voor op kantoor, thuis of elders voor bepaalde functies en faciliteiten voor hybride overleg.

Hiervoor zijn structurele financiële middelen nodig voor de investeringen in en beheer en onderhoud van ICT faciliteiten voor het werkconcept. Dit bedraagt € 80.000 voor 2023 oplopend tot € 407.000 voor 2026. Voor de implementatie van ICT faciliteiten van het werkconcept is incidenteel € 35.000 voor 2023 en 2024 nodig.

Nieuwe opgaven dienstverlening (incidenteel hogere lasten van € 316.000)

Nieuwe wetgeving (zoals de Wet open overheid, nieuwe Archiefwet, Wet digitale overheid) en de uitvoering nieuw beleid (zoals nieuwe dienstverleningsvisie) vraagt om goede borging in de organisatie. Vaak gaat het om meerjarige veranderopgaven, zoals het verbeteren van de informatiebewustwording, de totstandkoming van de dienstverleningsvisie en dat wat nodig is om transparanter te kunnen worden. Op dit moment is de huidige capaciteit niet voldoende en vraagt dit eenmalige middelen voor de jaren 2023 t/m 2026.

Vakapplicatie burgerzaken (structureel hogere lasten van € 65.000 en incidenteel hogere lasten van € 419.000)

De softwareleverancier voor burgerzaken heeft aangekondigd dat we moeten overschakelen op een andere applicatie. Hierdoor kunnen we meer e-diensten aanbieden en kunnen inwoners eenvoudig online-producten en diensten aanvragen. De nieuwe applicatie is stabiel en biedt de mogelijkheid om deze diensten op een veilige manier uit te voeren. Het is nodig hiervoor goede begeleiding in te huren, om de vervanging zorgvuldig en projectmatig op te pakken. Dit vanwege de ingewikkeldheid, de vele digitale koppelingen en de grote afhankelijkheid van anderen van de informatie.

Medewerkers fysiek domein teamleiders (structureel hogere lasten van € 229.000)

Als gevolg van de groei van het aantal projecten binnen het fysieke domein zijn er vanaf 1 januari 2021 twee teamleiders actief binnen de afdeling Ruimtelijke Ordening. We hebben er destijds bewust voor gekozen om de ontwikkelingen in het fysiek domein af te wachten en reeds beschikbare incidentele dekking in te zetten. Inmiddels is de meerwaarde en noodzaak van de aanwezigheid van de teamleiders duidelijk geworden en vragen wij u hiervoor structurele dekking beschikbaar te stellen.

Medewerkers fysiek domein flexpool (structureel hogere lasten van € 688.000)

Met ingang van 2019 kent de gemeente een zogeheten 'flexpool'. De intentie was om hiervoor structureel medewerkers voor aan te trekken en deze flexibel in de organisatie in te zetten. In de praktijk waren deze medewerkers structureel nodig binnen het fysiek domein. De personeelskosten werden tot op heden incidenteel gedekt. Wij vragen u hiervoor structurele dekking beschikbaar te stellen.

Verbeteren informatievoorziening (structureel hogere lasten van € 350.000 en incidenteel hogere lasten van € 140.000)

Als organisatie maken we de kanteling van een analoge naar een digitale informatie-huishouding. Deze moet van voldoende kwaliteit zijn en blijven. Digitaliseringsstappen uit het verleden, de noodzakelijke verbeterlagen rondom de dienstverlening en nieuwe wetgeving vragen dit van ons. Ook moet de ondersteuning bij de analoge archivering nog een lange tijd op niveau blijven, zodat we hier geen steken laten vallen. De ondersteuning voor het digitale deel is anders dan dat wat voor analoog werken moet worden geboden. Het vraagt om andere competenties en andere werkzaamheden van de organisatie.

VRIS meerkosten (structureel hogere lasten van € 60.000)

Doordat we als gemeente genooddaakt zijn om de aanslagen op meerdere manieren aan te bieden (op papier, via MijnOverheid en het E-loket) worden we geconfronteerd met hogere kosten voor het verzenden van aanslagen. Ondanks dat een groot deel van de aanslagen via MijnOverheid dus niet fysiek worden verzonden, betekent dit niet dat dit gratis is. Ook voor het verzenden van een aanslag via de berichten box van MijnOverheid dient te worden betaald. Naast de kosten voor het verzenden, zijn er extra kosten bij gekomen voor het bieden van de mogelijkheid om de aanslag via een betaallink (QR-code) te versturen.

Wet open overheid (incidenteel hogere lasten van € 383.000)

Per 1 mei 2022 ging, na jaren van uitstel, de nieuwe Wet open overheid in. Deze wet richt zich op het verbeteren van de dienstverlening van overheden, door het verplicht vergroten van transparantie en openbaarheid. Overheden krijgen enkele jaren de tijd om de informatiehuishouding op orde te brengen en te houden. Het Rijk compenseert gemeenten voor de invoering van de nieuwe wet. De huidige insteek is om deze tegemoetkoming als kader te gebruiken. De incidentele middelen zijn nodig van 2023 tot en met 2025. Vanaf 2025 is rekening gehouden met een structureel budget van € 108.000. De bedoeling van de Woo sluit goed aan bij de digitaliseringsslag die we in Heerenveen al opgestart hebben.

Correctie personeelsbegroting (structureel hogere lasten van € 287.000)

Bij de financiële verbeterlagen die worden doorgevoerd is een tekort op de personeelsbegroting in beeld gekomen. Dit tekort van 287.000 EUR was een optelsom van veelal kleine formatiewijzigingen. Het college stelt de raad voor niet op deze formatie te bezuinigen, maar structureel € 287.000 beschikbaar te stellen. In de personeelsbegroting is vanaf 2023 overigens ook een lagere structurele pensioenlast verwerkt (voordeel van meer dan € 700.000 in 2023).

Raad: Uitbreiding formatie griffie (structureel hogere lasten van € 210.000)

Om goed uitvoering te kunnen geven aan de raadsagenda en het beroep dat op de griffie wordt gedaan door de raad en door raads- en commissieleden, is uitbreiding bij de griffie nodig. Het betreft raadscommunicatie, ondersteuning bij informatievoorziening en bijeenkomsten.

Stijging energielasten (structureel hogere lasten van € 558.000)

Voor 2023 is de voorspelling dat de totale berekende energiekosten van de eigen organisatie op € 1.500.000 uit zullen uitkomen. Dit is een stijging van € 700.000 (85%) ten opzichte van 2022, waarbij een deel gedekt wordt door de indexatie van de begroting. Onze energie inkoop loopt via de OVEF, als collectief van meerdere Friese overheden. Gezamenlijk onderzoeken wij, mede in relatie tot de opdracht van het Rijk en de recente ontwikkelingen, op welke wijze wij energie/gas kunnen (blijven) inkopen volgend jaar, waarbij ook wordt gekeken naar het continueren van de huidige overeenkomst.

PARAGRAFEN

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Deze paragraaf laat zien wat onze risico's zijn van dit moment en in hoeverre we deze risico's kunnen opvangen. Dat waar deze paragraaf op is gebaseerd, staat beschreven in het BBV. Daarnaast is deze paragraaf aangevuld met een aantal belangrijke financiële kengetallen die een beeld geven van de financiële positie van onze gemeente.

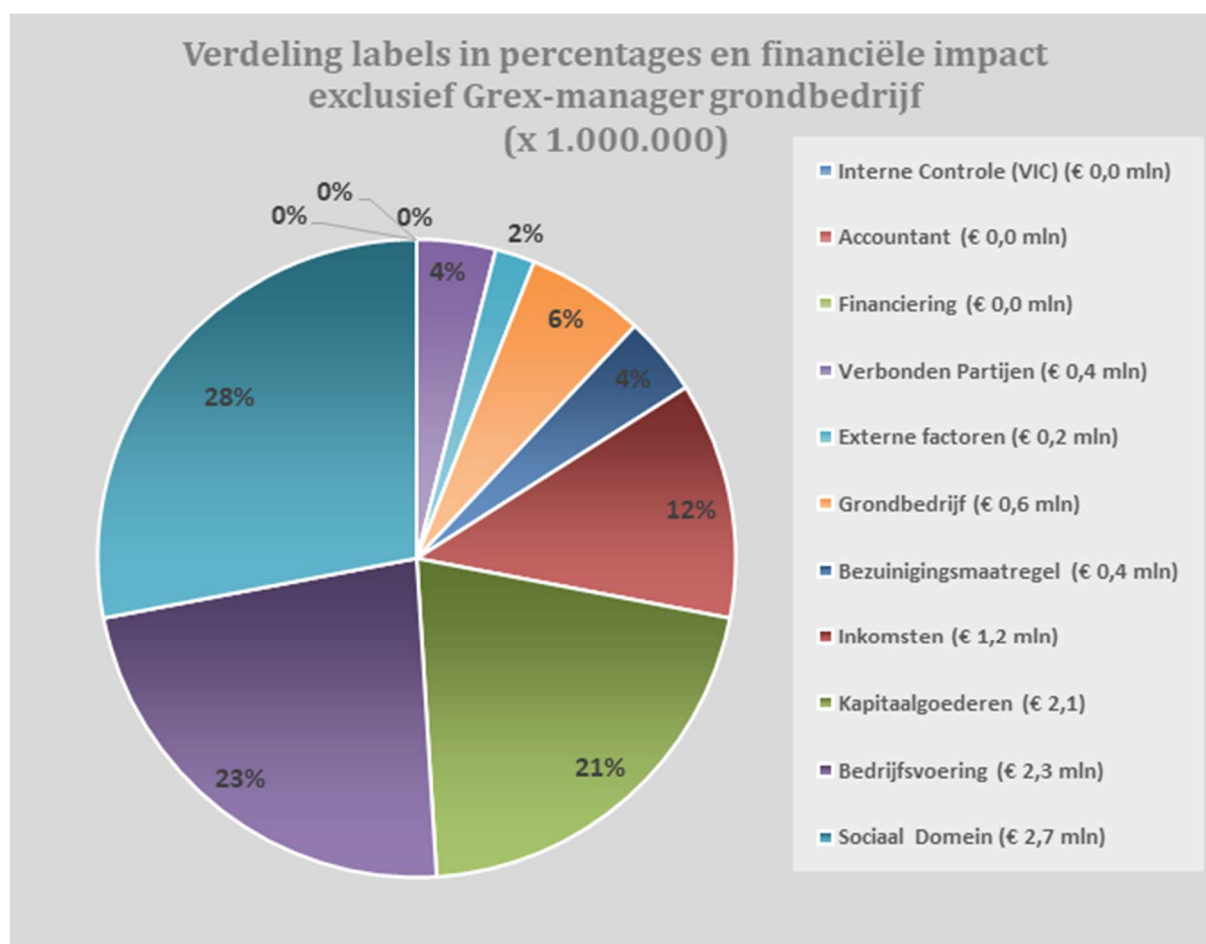
Risico's en weerstandratio

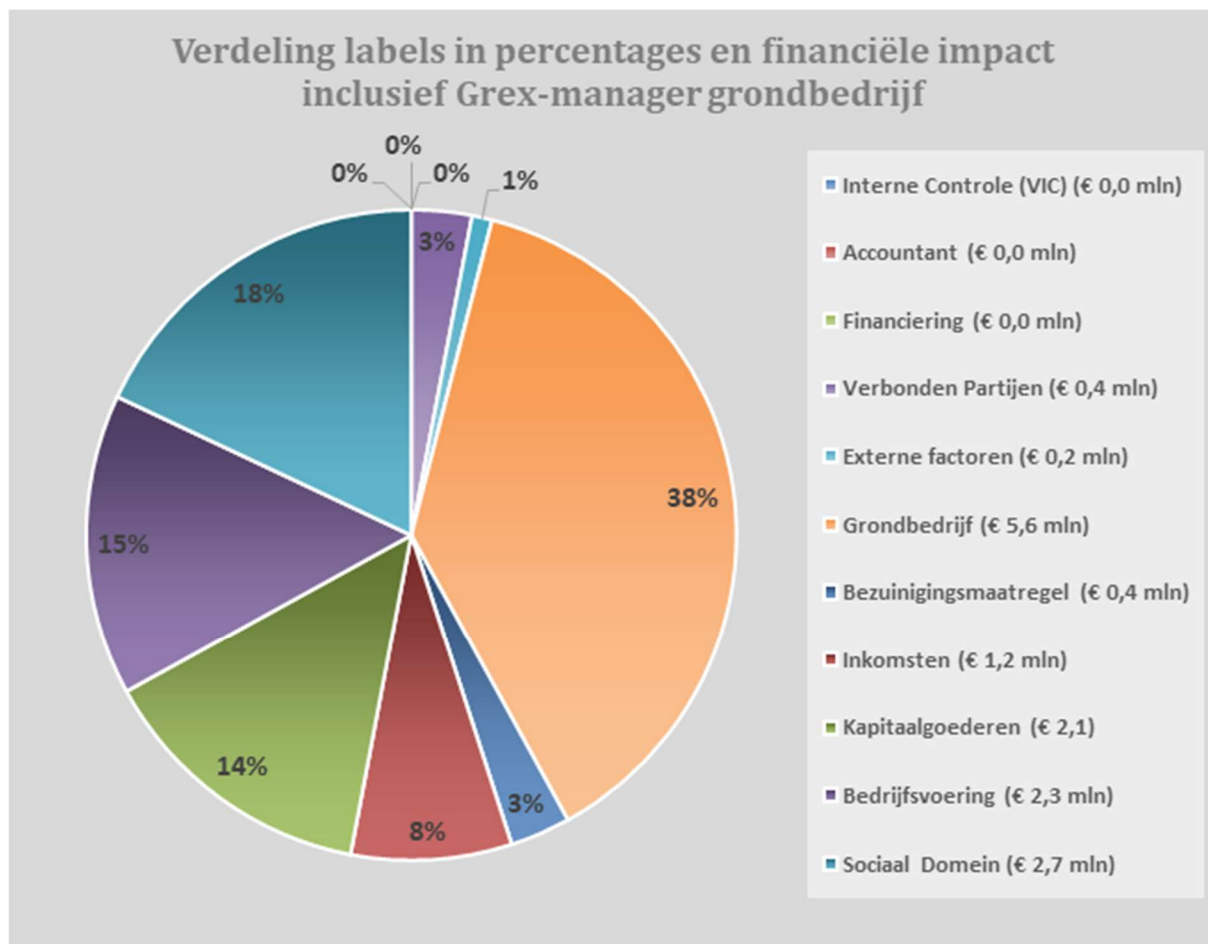
Risicoprofiel

Het risicoprofiel van de gemeente Heerenveen kan over verschillende categorieën, oftewel labels, worden verdeeld.

We geven u hieronder twee overzichten:

1. Het risicoprofiel exclusief de risico's grondbedrijf uit grex-manager
2. Het risicoprofiel inclusief de risico's grondbedrijf uit grex-manager

Risicosimulatie

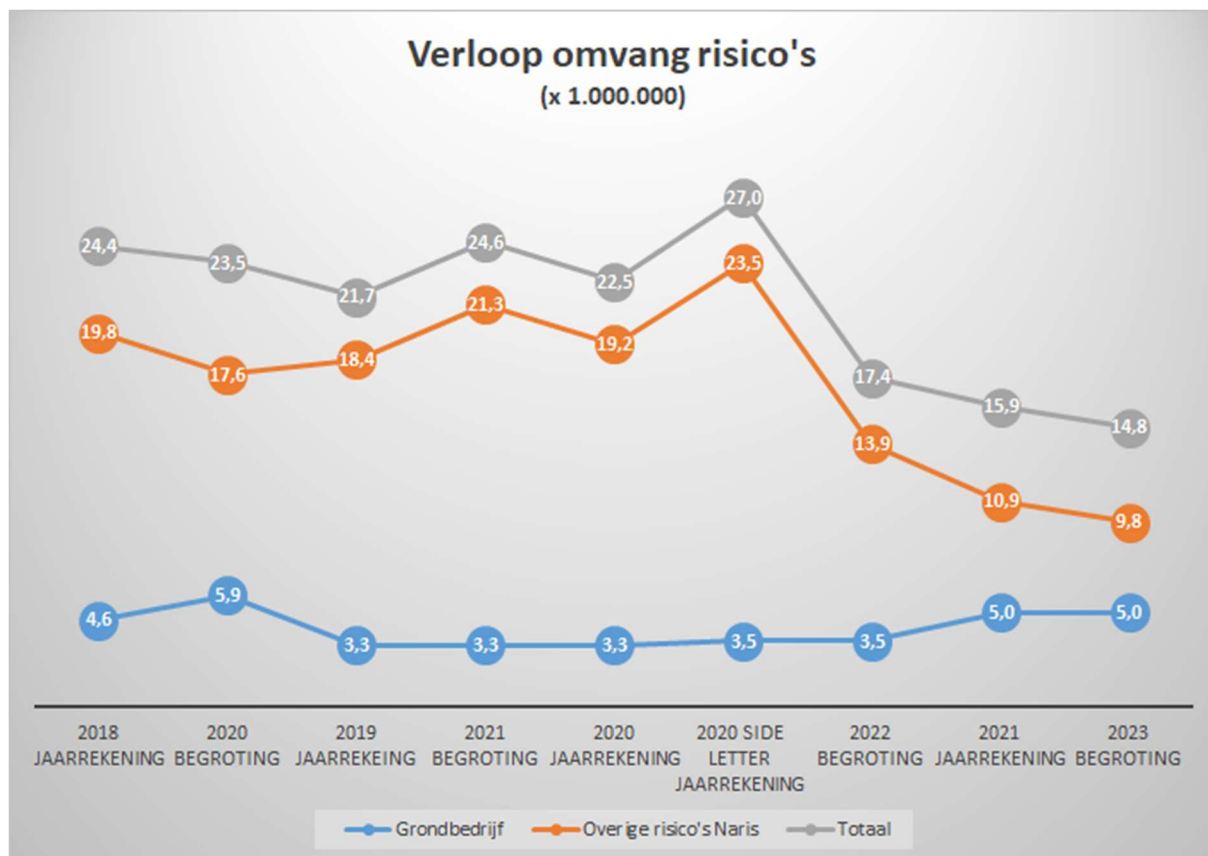
Op basis van het risicoprofiel voeren we een risicosimulatie uit. Hieruit blijkt dat de omvang van het netto risico € 15,0 miljoen is bij 90% zekerheid (en factor 1,2).

Dit is opgebouwd uit:

1. Grondexploitatie	€ 5,0 miljoen
2. Overige risico's	<u>€ 9,8 miljoen</u>
Totaal	€ 14,8 miljoen

De reguliere risico's van de grondexploitatie worden buiten Naris om berekend. De omvang daarvan is gebaseerd op een inventarisatie van februari 2022.

In onderstaande grafiek is het verloop van de omvang van het risicovolume over de afgelopen jaren zichtbaar.

Ratio weerstandsvermogen

In de ratio weerstandsvermogen wordt een relatie gelegd tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve) en de benodigde weerstandscapaciteit (totaal van de risico's). Deze ratio geeft aan in welke mate we de risico's, indien zij zich op enig moment voordoen, kunnen opvangen door het inzetten van de algemene reserve.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve)} \quad \text{€ 45.226.000}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (totaal van de risico's)} \quad \text{€ 14.776.000}} = 3,1$$

Deze ratio wordt aan de hand van de onderstaande tabel beoordeeld.

Ratio	Waardering	Betekenis
>2	A	Uitstekend
1,4 – 2,0	B	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	C	Voldoende
0,8 – 1,0	D	Matig
0,6 – 0,8	E	Onvoldoende
< 0,6	F	Ruim onvoldoende

Voldoende weerstandsvermogen

De gemeente streeft naar een Ruim voldoende weerstandsvermogen (waarderingscijfer B).

De actuele ratio heeft een waardering aan van "Uitstekend "(waarderingscijfer A). We voldoen daarmee ruimschoots aan onze streefwaarde.

Beoordeling van de weerstandsvermogen	rek. 2016	rek. 2017	rek. 2018	rek. 2019	rek. 2020	rek. 2021	begr. 2022	begr. 2023	begr. 2024	begr. 2025	begr. 2026
De ratio weerstandsvermogen > 1,4	-	-	1,7	2,0	1,9	2,7	3,2	3,1			

Onze top 25 risico's

We delen hieronder de 25 grootste risico's uit Naris.

Bedragen x € 1.000

Risicogebeurtenis	Maatregelen	Netto Kans	Netto Financieel Minimum	Netto Financieel Maximum	Specifiek kenmerk (label)
Grondexploitaties	Aan de hand van afwijkingen in de halfjaarlijkse monitor grondbedrijf wordt bijgestuurd. De betrouwbaarheid van deze cijfers is toegenomen door de aanschaf het technische systeem; 'grexmanager metafoor'	Diverse kansen ivm meerdere onderliggende risico's		4.944	nvt
Het aantal klanten stijgt en de intensiteit van jeugdzorg neemt toe	We houden een vinger aan de pols bij directe verwijzingen door opvallende en dure indicaties te bespreken met de betrokken zorgaanbieder. Aan de hand van de te ontwikkelen monitor worden de uitgaven gemonitord en waar het mogelijk is bijgestuurd.	80%	0	3.400	Sociaal domein
De kosten van het project 'Heerenveen beter bereikbaar' vallen hoger uit/projectbudget (mn posten "onvoorzien" en "prijsindexatie") is ontoereikend.	* Voor het project HBB is een aparte project risicoanalyse uitgevoerd. * Bestuurlijk overleg en evt. stuurgroep HBB om oplossing te vinden voor richtlijndiscussie met RWS. * Samenwerking opzoeken met RWS en provincie Fryslan in de discussie met de belastingdienst. * Besparing op kosten door bv hergebruik van materialen (positief voor voorziene deel projectbudget en duurzaamheid, maar heeft wel een negatief effect op het financiële risicoprofiel) * Efficiënt en effectief inzetten van het projectbureau (samenwerking opzetten in bouwteam met aannemer) * Schaalvoordelen benutten door toevoeging kruising B. Falkenaweg (positief voor voorziene deel projectbudget, maar door vertraging bij gefaseerde aanpak).	50%	0	3.000	Kapitaal-goederen
Eén of meerdere informatiesystemen/grote applicaties (software) moeten vervangen worden	Inventariseren hoe afdelingen in het risico zitten. Verwachting is dat sommigen bestaande software willen/moeten vervangen. (1) Verbeteren contractmanagement en -administratie door I&I voor het functioneren van software (2) Vervangen van software wanneer onontkoombaar en onvermijdelijk	70%	550	850	Bedrijfsvoering
Schending van de persoonlijke levenssfeer in het kader van de Avg	* Borgen dat de organisatie privacy "proof" blijft door dat te coördineren. * Privacybeleid. * Damagecontrol door te werken en te blijven werken aan bewustwording en door te zorgen voor een "vangnet" gedurende de periode dat privacy nog niet adequaat geregeld is. * Beveiligd mailverkeer. * Werkgroep implementatie privacy.	50%	20	1.000	Bedrijfsvoering
Plotseling onvoldoende baten (minder financiële middelen voor uitvoeren	Verantwoorden en bijsturen in een planning en control document.	50%	0	1.000	Inkomsten

gemeentelijke overheidstaken)					
Verplichte afname van grond en boerderij op het IBF voor een getaxeerde waarde	Afhankelijk van derden en marktomstandigheden.	20%	1.146	1.146	Grond-bedrijf
De ombuiging "Verlagen budget Wmo huishoudelijke hulp" (P-nota 8 juli 2021/nr 66a) wordt (deels) niet gehaald.	In plaats van een generieke maatregel maatwerk toepassen wat betekent dat iedereen apart geïndiceerd wordt. Totale omvang van bezuiniging blijft hierbij mogelijk echter wel met een vertraging. Er wordt naar alternatieven gekeken.	50%	0	700	Bezuinigungsmaatregel
De extra inkomsten jeugd vallen lager uit	Voor 2023 zijn middelen beschikbaar gesteld. De periode daarna is in afwachting van het Rijk.	10%	0	3.322	Inkomsten
Ontoereikend budget voor uitkeringen (BUIG)	* Uitvoeringsprogramma werk (instroom, uitstroom, handhaving) * Monitoren	50%	0	600	Sociaal domein
Gemeente treedt op als BTW-ondernemer voor de inzameling van verpakingsafval	* Contact is gelegd met onze externe fiscalist. * Bezwaar bij Belastingdienst loopt.	70%	150	250	Inkomsten
Concernsaldering ontoereikend	Afdelingen monitoren eigen budgetten en maken afwegingen/keuzes. Tijdens managementgesprekken (afdelingshoofd/directie) wordt de concernsaldering in beeld gebracht en gemonitord.	50%	0	500	Bedrijfsvoering
Meer onderhoud kades/oeveren langs vaarwegen van provincie/wetterskip/particulieren/ondernemingen/land bouw-/natuurbeheerorganisaties richting gemeente dan omgekeerd.	* Besluitvorming door PS. * Mogelijk extra uitkering gemeentefonds (echter onduidelijk). Geen gereserveerde doeluitkering. * Regelen in begroting	75%	0	250	Kapitaal-goederen
De financiële positie van Thialf verslechtert (structureel) aanzienlijk (stijgende energiekosten)	* Inzetten op gesprekken met partners, ministerie van VWS. * Maatregelen om energiekosten te besparen. * Accommodatie sluiten.	50%	0	370	Verbonden partijen
* De kosten voor het programma Centrum vallen hoger uit dan eerder begroot. * Er blijft hoge parkeerdruk rond het centrum	* Algemene risicoanalyse maken van het project. * In vigerende beleid is een verplichting opgenomen om parkeerplaatsen af te kopen in het centrum als voeding voor het mobiliteitsfonds/dekking parkeergarage. * In centrumvisie/woonvisie woningbouw stimuleren. Realistische raming parkeergarage gebaseerd op inschatting toe te voegen woonprogramma centrum. * Bij begroting 2023 15% extra middelen voor kapitaallasten vragen voor indexatie/kostenstijgingen.	50%	0	350	Kapitaal-goederen

	* Aanvullende onderzoeken doen rond ondergrondse infrastructuur en bodemvervuiling. * Inventarisatieonderzoek planschade/nadeelcompensatie/privaatrechtelijke overeenkomsten uitvoeren.				
We moeten gaan betalen voor JAVA (programmeertaal). Kosten worden door leveranciers, die JAVA gebruiken, aan ons doorberekend.	We volgen de VNG.	30%	140	400	Bedrijfsvoering
Er zijn te weinig middelen voor beheer en onderhoud (achterstallig onderhoud Heerenveense School)	Inventariseren/afstemmen met diverse actoren.	50%	0	300	Kapitaalgoederen
De werkdruk (zowel in formatie als psychologisch) voor Gezinswerkers wordt te hoog.	Risicogestuurd acteren, urgente problemen worden opgepakt. Continue monitoring, Tijdelijke aanvulling. Herformuleren van taken. Extra middelen zijn aangevraagd in verzamelbesluit 2022-1.	30%	0	500	Bedrijfsvoering
Dat de BNG de borgstellingsovereenkomst inroept t.a.v. Sportstad Heerenveen BV.	* Als aandeelhouder blijven wij de financiële positie van Sportstad Heerenveen BV nauwlettend in de gaten houden. * In de garantieovereenkomst tussen de gemeente en Sportstad Heerenveen BV is een informatieverplichting opgenomen waardoor het aandeelhouderschap in de toekomst niet noodzakelijk is. * Risicoprofiel niet toe laten nemen. * Meer inzicht in en regie op functie, opgaven en financiële positie van Sportstad.	1%	0	13.000	Verbonden partijen
Ontbreken van rittenregistratie in het verleden	De interne controle zo in te richten dat de fiscus hierop kan vertrouwen. Dit risico loopt door de terugwerkende kracht nog tot ca. half 2024.	50%	50	200	Kapitaalgoederen
Een inbraak van buiten of van binnen waarbij informatie wordt gestolen, gegijzeld en/of schade wordt toegebracht aan de ICT/digitale informatievoorziening.	* Aandacht voor informatieveilig werken. * Plan B. * Er worden middelen gevraagd.	50%	0	250	Bedrijfsvoering

Hogere kosten voor woningaanpassingen	Resultaten worden gemonitord.	50%	0	250	Sociaal domein
De kans bestaat dat de kaartverkoop in juni t/m dec 2022 tegenvalt (Posthuis)	* Creatief zijn met de regels die het rijk oplegt als gevolg van corona. mate van invloed is zeer beperkt. * Meer inzetten marketingtechnisch op lastminute verkoop	50%	0	200	Inkomsten
De uitspraak van de Hoge Raad inzake Didam (onroerend goed transacties).	* Impact Didam arrest in beeld brengen door RO, IBOR en JZ. * In nieuwe contracten en lopende contracten na uitspraak Hoge Raad passage opnemen om risico weg te nemen/verkleinen. * Afwijken van zuivere uitleg Didam met daarbij risico doorleggen aan wederpartij. * Bij nieuwe projecten conform Didam handelen. Deze werkwijze uitwerken. * Prioriteit geven aan herziening grondbeleid/-bedrijf. Processen, voorwaarden, etc. * Projectmatig oppakken/impactanalyse maken: RO, IBOR en JZ.	50%	0	200	Grondbedrijf
Er moeten werkzaamheden plaatsvinden aan het dak van de ijshockeyhal	Tijdig onderzoek doen (loopt). Indien nodig planvorming ontwikkelen. Onderzoeken of dekking gevonden kan worden in resterende bedragen van het reddingskrediet Thialf en eventueel retour komen van subsidiebedragen vanuit de BOSA renovatie fase 1. Bendodigde besluitvorming in werking zetten als er ruimte is.	25%	0	375	Kapitaalg oederen

Financiële kengetallen

Voor een goede meting voor de gezondheid van de gemeentefinanciën is het presenteren van een aantal (voorgeschreven) financiële kengetallen van belang.

In onderstaande infographic wordt uitgelegd om welke kengetallen het gaat en hoe u deze kunt lezen:

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de resultaten van de financiële kengetallen.

Beoordeling van de weerstandsvermogen	rek. 2016	rek. 2017	rek. 2018	rek. 2019	rek. 2020	rek. 2021	begr. 2022	begr. 2023	begr. 2024	begr. 2025	begr. 2026
De netto schuldquote lager of gelijk is aan 100%	79,3%	73,8%	66,6%	63,8%	54,7%	46,8%	48,0%	84,3%	84,1%	75,9%	83,0%
Netto schuldquote gecorrigeerd < of gelijk aan 95%	79,1%	73,6%	66,5%	63,7%	54,5%	46,6%	54,8%	91,6%	91,3%	82,8%	90,1%
De solvabiliteitsratio groter of gelijk is aan 20%	17,3%	19,1%	20,5%	21,2%	21,0%	25,9%	26,0%	18,2%	18,1%	19,3%	16,3%
De grondexploitatie minimaal 0% is	22,6%	21,4%	15,7%	10,7%	10,3%	12,2%	9,2%	7,6%	6,8%	3,2%	0,0%
Structurele exploitatieruimte groter of gelijk is aan 0%	9,6%	0,6%	0,7%	-2,7%	-4,3%	5,9%	-0,1%	0,1%	1,2%	2,1%	-3,4%
De woonlasten tov. landelijk gemidd. zijn < dan 100%	99,3%	101,3%	103,3%	103,0%	107,5%	118,4%	103,0%	94,3%	94,7%	95,3%	96,2%

Hieronder lichten we de verschillende kengetallen nog verder toe:

Netto schuldquote

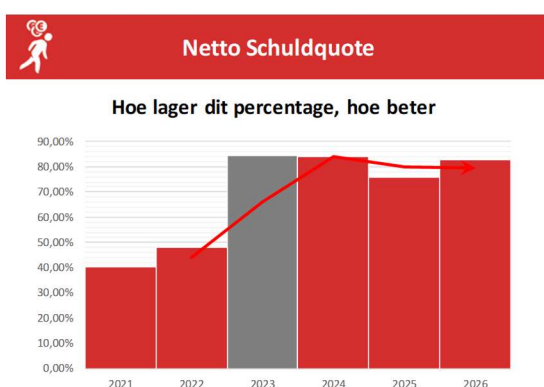
De netto schuldquote laat het niveau van de schuldenlast van de gemeente zien, ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een idee van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Als de netto schuldquote boven de 100% ligt, wordt dat een hoge gemeenteschuld genoemd. Is de schuldquote hoger dan 130%, dan krijgt een gemeente het advies om direct in te grijpen om de schulden te verminderen.

Criterion voor mate van gezondheid: "De netto schuldquote is lager of gelijk aan 100%".

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, laten we de netto schuldquote zowel met als zonder doorgeleende gelden zien. Dit is de duidelijkste manier om te laten zien wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Het aandeel verstrekte leningen is stabiel en zeer gering. De uitkomsten hiervan zijn in lijn met de netto schuldquote zonder dat deze gecorrigeerd is voor verstrekte leningen.

Criterion voor mate van gezondheid: "De netto schuldquote gecorrigeerd is lager of gelijk aan 100%".

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal laat zien in hoeverre de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen op lange termijn te voldoen. Bij een ratio kleiner dan 20% heeft een gemeente zijn bezit zeer zwaar belast met schuld. Het licht staat dan op rood. Normaal bevindt de ratio van een gemeente zich tussen de 20% en 70%.

criterium voor mate van gezondheid: "De solvabiliteitsratio is groter of gelijk aan 20%".

Grondexploitatie

Dit kengetal laat zien hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. Grondexploitaties kunnen een grote impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

criterium voor mate van gezondheid: "De grondexploitatie is minimaal 0%".

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting maken we onderscheid tussen structurele en incidentele lasten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is flexibeler dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

criterium voor mate van gezondheid: "De structurele exploitatieruimte is groter of gelijk aan 0%".

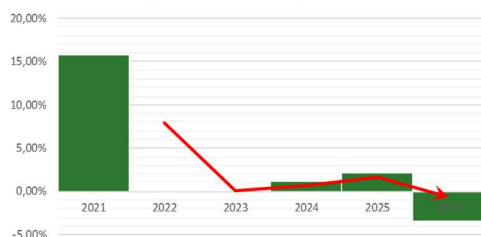
Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit laat de lokale lastendruk in onze gemeente zien ten opzichte van het landelijk gemiddelde aan woonlasten. Hieruit blijkt dat wij vanaf 2023 onder het landelijk gemiddelde uitkomen. Ten behoeve van een zuiverder vergelijking in het meerjarenperspectief zijn de vergelijkende cijfers voor het landelijk gemiddelde geïndexeerd met de indexatiecijfers zoals gepresenteerd in het begin van deze begroting.

criterium voor mate van gezondheid: "De woonlasten ten opzichte van het landelijke gemiddelde zijn lager dan 100%".

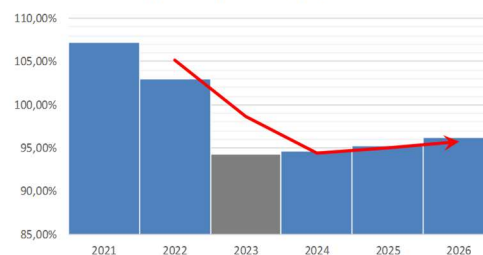
Structurele Exploitatieruimte

Hoe hoger dit percentage, hoe beter

Belastingcapaciteit

Hoe lager dit percentage, hoe beter

Conclusie financiële kengetallen

Bij de beoordeling van de kengetallen is de indicator "structurele exploitatieruimte groter dan 0" de belangrijkste om de financiële gezondheid te bepalen. We constateren dat de ratio over de structurele exploitatieruimte in 2026 niet voldoet aan onze eisen van een structureel sluitende begroting.

Ditzelfde geldt voor de solvabiliteitsratio dat minder bedraagt dan de vereiste 20% over de gehele periode van de meerjarenraming.

De overige kengetallen geven een gezonde waardering.

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

De gemeente beheert in haar openbare gebied alle ‘kapitaalgoederen’, ofwel alles wat binnen het openbare gebied van waarde is. Denk aan wegen, groen en bomen, bruggen, oevers, kaden, steigers, duikers, straat- en parkmeubilair. Maar ook verlichting, speelvoorzieningen, riolering, watergangen en bebordingen horen erbij.

De manier waarop we deze kapitaalgoederen beheren, staat beschreven in de Nota Kapitaalgoederen. De nota die we nu gebruiken komt uit 2021 en voor de periode 2023-2027 leggen we eind 2022 een nieuwe nota aan de gemeenteraad voor. Hierin nemen we naast de kapitaalgoederen die we al noemden, ook het kapitaalgoed ‘vastgoed’ op. We hebben het daarom over een ‘brede’ nota.

In deze (brede) Nota Kapitaalgoederen behandelen we onze beheerplannen voor verhardingen, kunstwerken, oevers, groen en vastgoed (gebouwen). We beschrijven wat we hiervoor allemaal moeten doen, wat dit gaat kosten en wat we hier nog meer voor nodig hebben. In deze beheerplannen zijn ook de investeringen opgenomen die als krediet in deze begroting zijn verwerkt.

Naam beheerplan	Vastgesteld in de raad	Looptijd	Lasten begroting 2023	Is er achterstallig onderhoud?	Zo ja, hoeveel?
Beheerplan Verhardingen (wegen, fiets- en voetpaden etc.)	7-10-2021	2021 t/m 2022	€ 3.204.000	nee	n.v.t.
Beheerplan Kunstwerken (bruggen, tunnels/viaducten, steigers, duikers)	7-10-2021	2021 t/m 2022	€ 2.103.000	nee	n.v.t.
Beheerplan Oevers (beschoeiing, damwand, natuurlijke oever, kade)	7-10-2021	2021 t/m 2022	€ 187.000	nee	n.v.t.
Beheerplan Groen (bomen, bos, bosplantsoen, gras, hagen, heesters, houtwallen, plantenbakken)	7-10-2021	2021 t/m 2022	€ 6.706.000	nee	n.v.t.
Beheerplan Gemeentelijke gebouwen (76 gebouwen en 68 beeldende kunstobjecten)	7-10-2021	2021 t/m 2022	€ 2.768.000	nee	n.v.t.
Watertakenplan (beheer en instandhouding riolering)	14-12-2020	2021 t/m 2024	€ 4.144.000	nee	n.v.t.
Sportvelden (breedtesportvelden en de atletiekbaan)	23-6-2016	2022 t/m 2036	€ 603.000	nee	n.v.t.

Om de nieuwe Nota Kapitaalgoederen 2023-2027 eraan komt, hebben we in deze begroting van 2023 ook alvast meegenomen wat voor de jaren daarna geldt:

- We willen met het beheer van de kapitaalgoederen in onze openbare ruimte doorgaan op de manier waarvoor we in 2016 en 2021 hebben gekozen;
- We volgen de (financiële) voorschriften zoals die zijn opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording (de BBV);
- We volgen de financiële verordening en het activeringsbeleid binnen de gemeente Heerenveen.

Wanneer het tijd is om de (brede) Nota Kapitaalgoederen 2023-2027 op te stellen, kan de raad bepalen of we bepaalde dingen moeten bijstellen of veranderen.

We bekijken regelmatig hoe het onderhoud in de openbare ruimte erbij ligt. Hiervoor doen we enkele keren per jaar een inspectie. De resultaten beschrijven we in beheerplannen voor het onderhoud en het geld dat we nodig hebben staat in de begroting. In de jaarrekening beschrijven we vervolgens wat we allemaal hebben gedaan en wat dit heeft gekost. Zo kan worden gecontroleerd of alles volgens plan is gebeurd.

Met de manier waarop we onze openbare ruimte beheren, zorgen we ervoor dat de kwaliteit en veiligheid blijven zoals dat ze nu zijn. Daarnaast willen we voorkomen dat we kapitaalgoederen verliezen. Door ze goed te onderhouden, voorkomen we dat er schade ontstaat door achterstallig onderhoud.

Infrastructuur

Wegen (verhardingen)

De gemeente beheert in totaal ruim 4 miljoen vierkante meter aan fietspaden, voetpaden, parkeerterreinen, rijbanen en andere verhardingen zoals inritten. Wegen moeten natuurlijk veilig en functioneel zijn en zo min mogelijk achteruitgaan. Daarvoor hebben we het Beheerplan Wegen 2021-2022. Hierin staat wat we moeten doen om onze wegen zo goed mogelijk te houden en wat dit kost. Voor de periode 2023-2027 gaan we eind 2022 bekijken wat er allemaal moet gebeuren, zodat we dit kunnen beschrijven in de (brede) Nota kapitaalgoederen 2023-2027. Om hier alvast geld voor te reserveren, zetten we deze kosten nu al in deze begroting.

De gemeente inspecteert de kwaliteit van de wegen elke twee jaar. Zo weten we hoe de wegen erbij liggen en kunnen we rekening houden met kosten die eraan komen om de wegen goed te houden. We leggen dit allemaal vast in het gemeentelijke beheerssysteem Obsurv. Aan de hand van rekenregels bekijken we de kwaliteit van de wegen, en vervolgens maken we beheerplannen en uitvoeringsplannen. Met andere woorden: we beschrijven wat we moeten doen, hoe we dat doen en wanneer we dat willen doen. De laatste inspectie was begin 2022. Op een aantal plekken wordt het basisniveau - een rapportcijfer 5,5 of hoger - niet gehaald. We zien dit vooral bij het asfalt op bedrijventerreinen en in woongebieden. Dat is niet goed genoeg, dus daar moeten we mee aan de slag zodat het niet nog verder achteruit gaat. Dit stond ook al in de Nota 2021 & 2022. Ondanks de lage scores is dit asfalt nog steeds veilig genoeg.

Civiltechnische kunstwerken

De gemeente beheert vast een beweegbare bruggen, tunnels en viaducten, steigers en duikers. We noemen deze bouwwerken ook wel 'civiltechnische kunstwerken'. Het zijn er in totaal 563. Het beheer is op basis van de landelijke erkende CROW systematiek, richtlijnen voor kunstwerkenbeheer en geldende NEN-normering (2767-4). We willen natuurlijk dat we

deze kunstwerken zo lang mogelijk kunnen blijven gebruiken, dat ze veilig zijn, en dat ze goed hun werk blijven doen. Daarom bekijken we elke vijf jaar hoe ze erbij liggen. Dit leggen we vast in ons gemeentelijke beheerssysteem Obsury. Aan de hand van rekenregels bekijken we de kwaliteit van deze kunstwerken en daarna maken we beheerplannen en uitvoeringsplannen. We beschrijven wat we moeten doen, hoe we dat doen en wanneer we dat willen doen. In 2019 deden we dit het laatst. De kwaliteit die we toen hebben gemeten, laat zien dat hier de afgelopen jaren al heel veel werk is gedaan. De meeste kunstwerken zijn uitstekend of goed. Een paar kunstwerken scoren onvoldoende, maar zijn nog wel steeds veilig genoeg.

Oevers en kaden

We zorgen als gemeente ook voor onze oevers en kaden, beschoeiingen, damwanden, kaden en natuurlijke oevers. Dit doen we om ervoor te zorgen dat ze niet achteruitgaan en goed genoeg blijven om te gebruiken. Het gaat in totaal om ruim 55 kilometer. In de periode 2016-2020 hebben we alles voor het laatst geïnspecteerd en de gegevens in Obsury verwerkt. Dit gebeurt elke vijf jaar en als het nodig is vaker. Aan de hand van rekenregels bekijken we de kwaliteit van onze oevers en kaden. Daarna maken we beheerplannen en uitvoeringsplannen. We beschrijven wat we moeten doen, hoe we dat doen en wanneer we dat willen doen. Net als bij de kunstwerken, krijgen de oevers en kaden een beoordeling die ergens ligt tussen 'uitstekend' tot 'zeer slecht'. Het grootste deel van de oevers - namelijk 38 kilometer - ligt er uitstekend bij. Ruim 10 kilometer scoort slecht tot zeer slecht. In de (brede) Nota Kapitaalgoederen 2023-2027 beschrijven we wat we moeten doen om de situatie hier te verbeteren. We zorgen er natuurlijk nu al voor dat het overal veilig genoeg is.

Riolering

Gemeentelijke watertaken

Om ervoor te zorgen dat onze gemeente nu én in de toekomst een gezonde, veilige leefomgeving blijft, hebben we goede rioleringen en robuuste wateren nodig. Een goede waterkwaliteit is belangrijk voor de bescherming van onze volksgezondheid en van het milieu. Rioleringen en wateren spelen een belangrijke rol in het tegengaan van wateroverlast. Om dit allemaal te beheren, hebben we deze taken vastgelegd in het Watertakenplan 2021-2024. Het gaat om precies te zijn om 19.000 kolken, 450 kilometer vrijvervalriolen, 950 rioolgemalen en grote ondergrondse bergingskelders voor rioolwater. Deze kosten samen € 330 miljoen, als we ze zouden moeten vervangen. Om alle watertaken uit te voeren hebben we in de planperiode van 2021 tot 2024 gemiddeld € 7 miljoen per jaar aan rioolheffingsinkomsten nodig.

Met het beheer en onderhoud willen we dat de riolering veilig blijft, goed zijn werk blijft doen en niet in kwaliteit achteruitgaat. Om goed op de hoogte te blijven van die kwaliteit, voeren we jaarlijks inspecties uit. De resultaten hiervan verwerken we in ons rioolbeheerssysteem en vervolgens maken we volgens een vaste methode een plan om onderhoud en herstel aan het riool uit te voeren en rioleringen te vervangen. De kosten voor

het beheer en onderhoud beschrijven we in het Watertakenplan 2021-2024. We kijken daarbij niet alleen naar deze jaren, maar ook naar de toekomst tot het jaar 2040. We houden de komende vier jaar ook rekening met maatregelen die we moeten nemen om ons aan te passen aan het veranderende klimaat. Zo zorgen we ervoor dat we niet voor verrassingen komen te staan.

Water

Waterbeheer bestaat uit het beheer van het water in stedelijk en landelijk gebied en de vaarwegen.

De vaarwegen in Friesland vallen onder de verantwoordelijkheid van de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. Wij hebben als gemeente Heerenveen zelf geen vaarwegen in beheer en onderhoud. De wateren die aansluiten op de vaarwegen onderhoudt de gemeente wel. Hiervoor stellen we beleid op. Daarin is opgenomen dat er een baggerbeheerplan wordt opgesteld.

Stedelijk water

Ook het stedelijk water valt sinds 2016 onder de verantwoordelijkheid van het Wetterskip Fryslân. Dat wil zeggen: wij verzorgen als gemeente het onderhoud aan het stedelijk water, maar doen dit in overleg met het Wetterskip. We krijgen hiervoor van hen een vergoeding. Het onderhoud houdt vooral in, dat we de watergangen op tijd uitmaaïen zodat die goed bruikbaar blijven. In totaal onderhouden we voor het Wetterskip Fryslân zo'n 95 kilometer en 60 hectare water in het stedelijk gebied. We beschrijven dit onderhoud in ons gemeentelijk beheersysteem.

Het baggeronderhoud valt ook onder de verantwoordelijkheid van het Wetterskip Fryslân, maar we hebben afgesproken dat wij zelf de helft van het achterstallige baggeronderhoud voor onze rekening nemen. Hiervoor maken we samen met het Wetterskip Fryslân een baggerplan. We kijken daarin wat er precies moet gebeuren, wanneer we dat willen doen en hoeveel dat kost, én of we genoeg geld hebben om dit uit te voeren.

Water landelijk gebied

In het landelijk gebied voeren wij voor een deel zelf het onderhoud van de watergangen uit. Ook dit doen we in overleg met het Wetterskip Fryslân. Een ander deel van het onderhoud wordt door boeren in de gemeente verzorgd. We geven hen hiervoor een vergoeding. In totaal onderhouden wij in het landelijk gebied ruim 250 kilometer aan watergangen.

Groen

Het beheer en het onderhoud van het groen doen we volgens ons 'bewust beheer beleid'. Zoals we in de inleiding van dit hoofdstuk al uitlegden, is deze begroting geschreven op basis van deze manier van werken. Het komt er op neer dat we uitgaan van een 'basis'

onderhoudsniveau, maar dat we in sommige gebieden juist voor een lager of hoger niveau kiezen omdat dat op die plek geschikter is. Vandaar de naam 'bewust beheer'.

Qua groen maken we onderscheid tussen bomen, bos, bosplantsoen, gras, hagen, heesters, houtwallen, plantenbakken en vaste plantvakken. Hiervoor hebben we de volgende gebiedsindeling gemaakt: bedrijventerrein, buitengebied, centra, groengebied, hoofdwegen en woongebied. We willen de kwaliteit van vorige jaren zoveel mogelijk hetzelfde houden en we betalen het onderhoud aan het groen uit onze onderhoudsbudgetten.

We zijn wettelijk verplicht om voor het beheer en onderhoud van bomen te zorgen en we moeten de Wet Natuurbescherming naleven. Wij willen graag een goede beheerder zijn en zo min mogelijk waardevol groen verloren zien gaan. Bij het beheer en onderhoud houden we zoveel mogelijk rekening met biodiversiteit, klimaatontwikkeling (hittestress en wateroverlast), plaagdierbestrijding en invasieve soorten, ofwel planten en dieren die van nature niet in Nederland voorkomen.

We beoordelen de kwaliteit van onze openbare ruimte met rapportcijfers. Dit doen we drie keer per jaar door erop uit te gaan en de kwaliteit ter plekke te meten. Al het groen binnen onze gemeente is vastgelegd in ons groenbeheersysteem. We beheren ongeveer 6 miljoen vierkante meter groen en ruim 42.000 bomen. Voor het groenbeheer werken we met 'maatregelenpakketten'. Hierin beschrijven we welke materialen we nodig hebben en hoeveel uren werk er in het beheer gaat zitten. Voor de kosten van het onderhoud maken we een begroting. Dit gebeurt allemaal volgens van het bewust beheer beleid. In 2021 hebben we de kwaliteit van onze openbare ruimte beoordeeld in juni, september en november. Zowel de staat als de verzorging van het groen kregen toen rapportcijfers die goed genoeg zijn: namelijk op het niveau van wat we met ons bewust beheer beleid willen bereiken.

Gebouwen

Wij zijn als gemeente Heerenveen eigenaar en beheerder van 76 gebouwen en 68 beeldende kunstobjecten. Om deze allemaal goed en op tijd te onderhouden, is het belangrijk dat we weten wat daar allemaal voor nodig is. In 2021 hebben we daarom de staat van het onderhoud van onze gemeentelijke gebouwen onderzocht. Een deel deden we zelf en een deel hebben we laten doen. De uitkomst was dat alle gebouwen in een redelijke staat van onderhoud zijn.

Alle details van dit onderzoek zijn beschreven in het gebouwenbeheersysteem. Daarna is een plan opgesteld voor alle gebouwen waar de komende jaren onderhoud of vervanging nodig is. We hebben ook naar de kosten gekeken. De uitkomsten zijn opgenomen in deze begroting.

Huisvesting onderwijs

We zijn als gemeente ook verantwoordelijk voor de schoolgebouwen in de gemeente Heerenveen. Dit geldt voor het basis-, speciaal- en voortgezet onderwijs. Voor de gebouwen van het middelbaar beroepsonderwijs zijn wij niet verantwoordelijk.

Duurzaam integraal huisvestingsplan primair onderwijs (DIHP)

In maart 2021 hebben we samen met de schoolbesturen van het basisonderwijs naar de staat van de schoolgebouwen gekeken. Dit deden we in 2016 voor het laatst. Alles wat we met elkaar hebben afgesproken, staat in het Duurzame Integrale Huisvestingsplan Primair Onderwijs (DIHP). Dit plan geeft ons voor de jaren 2023 tot 2038 een idee van wat er moet gebeuren met de schoolgebouwen in onze gemeente.

De Buitenkans

Het gemeentelijke schoolgebouw van de Buitenkans is ruim 40 jaar oud. Daarom hebben we gekeken naar de staat van dit gebouw en nagedacht over opties voor de toekomst. In 2023 werken we een plan uit om het gebouw te renoveren en uit te breiden.

De Greiden

We hebben ook onderzoek gedaan naar de toekomstige gebouwen voor de vier basisscholen in De Greiden. In 2023 werken we een plan uit om de Ekke de Haanschool en het Kompas te renoveren en om het Vogelnest en de Roergang samen te brengen in één nieuw gebouw.

OBS Albertine Agnesschool

Voor de Albertine Agnesschool werken we in 2023 een plan uit om een nieuwe school te bouwen op de plek waar de school nu staat.

Huisvesting voortgezet onderwijs

Voor het voortgezet onderwijs (VO) was er nog helemaal geen plan voor de schoolgebouwen. In 2018 hebben we hier voor het eerst samen met de schoolbesturen naar gekeken en inmiddels is er het Integrale Huisvestingsplan VO, waarin tot 2031 staat beschreven wat er allemaal met de schoolgebouwen moet gebeuren.

Renovatie Ds. Kingweg 1

In 2023 willen we Ds. Kingweg 1 renoveren.

Sportvelden en bijbehorende gebouwen

Sportvelden

Wij onderhouden als gemeente de gemeentelijke sportvelden. Bij sommige sportvelden zorgen de sportverenigingen voor het dagelijkse onderhoud. Zij krijgen hiervoor elk jaar een vergoeding.

Voor het onderhoud van de sportvelden hebben we eind 2021 een nieuwe planning gemaakt voor de komende jaren. De kosten hiervoor staan in het Begrotingsproduct Sportaccommodaties en in de Voorziening Sportvelden. Hieronder vallen ook de kosten voor de natuur- en kunstgrasvelden en voor de atletiekbaan.

Uitbreiding en/of vernieuwing

Voor uitbreiding en/of vernieuwing van sportvoorzieningen (anders dan renoveren) reserveren we geen geld van te voren. Hier bekijken we per situatie hoeveel geld er nodig is en dat bedrag verwerken we in de begroting. In het Actualisatie Accommodatieplan Sport staat beschreven dat een sportvereniging in principe altijd één derde van de kosten betaalt.

Informatiemanagement en ICT

De hardware en digitale netwerken die we gebruiken en de onderhoudscontracten die hierbij horen, vallen ook onder onze kapitaalgoederen. De kosten hiervoor staan daarom in de begroting.

Onze software - de programma's voor onze systemen, besturing, bedrijfsvoeringsprocessen en andere processen - valt niet onder de kapitaalgoederen. Wanneer we deze moeten vervangen, is onder andere afhankelijk van hoe lang ze meegaan, welke software er beschikbaar is en van veranderingen in de wet en regelgeving. De verwachte onderhouds- en vervangingskosten voor onze software beschrijven we in de begroting. De onverwachte kosten betalen we uit ons weerstandsvermogen.

FINANCIERING

In de financieringsparagraaf leggen we onze verwachtingen en ons beleid vast voor de financieringsrisico's. De paragraaf laat zien wat onze rentelasten en het renteresultaat zijn, op welke manier we rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden toerekenen en wat de financieringsbehoefte is.

Net als in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing beschrijven we ook in de paragraaf Financiering welke financiële risico's we als gemeente lopen. De risico's in deze paragraaf zijn goed kwantificeerbaar. Het gaat bijvoorbeeld om krediet-, rente- en liquiditeitsrisico's.

Kaders

Voor de uitvoering van de treasuryfunctie heeft de gemeente te maken met verschillende wettelijke kaders. De belangrijkste zijn: de Wet HOF, Wet Fido, Ruddo.

Wet HOF

In de wet HOF (houdbare overheidsfinanciën) is vastgelegd dat het Rijk en de decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) een gelijkwaardige inspanning leveren om een eventueel begrotingstekort (EMU-tekort) weg te werken. Gemeenten worden hierdoor bijvoorbeeld beperkt in het aantrekken van geldleningen.

Wet Fido

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de wettelijke kaders van de Wet Fido (financiering decentrale overheden). In de wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt onder andere tot uitdrukking in een financieringsparagraaf in de begroting en jaarrekening. Eind 2013 is de Wet Fido gewijzigd door de invoering van het verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden. Reden voor de invoering van het verplicht schatkistbankieren is het beheersen van de overheidsschuld en het reduceren van het financiële risico voor decentrale overheden.

Ruddo

In de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) staan de regels waar uitzettingen aan moeten voldoen. Dit voor zover die niet in de schatkist worden aangehouden. De Ruddo beperkt zich tot regelgeving over het uitzetten van gelden in de vorm van een belegging in waardepapieren en het aangaan van transacties in financiële derivaten.

Treasurystatuut

In het treasurystatuut gemeente Heerenveen zijn binnen de mogelijkheden van de wet Fido en de Ruddo de kaders vastgelegd voor de uitvoering van de treasuryfunctie. Het statuut is eind 2021 geactualiseerd en is in het voorjaar van 2022 vastgesteld.

Rentevisie en beheer

Rentevisie

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Het belangrijkste rentetarief van de ECB (de herfinancieringsrente) is in juni 2022 voor het eerst in elf jaar verhoogd in strijd tegen de oplopende inflatie in de eurozone.

Afgaande op de besluiten van de ECB is de verwachting dat het monetaire beleid sneller zal worden verkapt dan eerder was aangenomen. Bovendien komt de inflatie in 2022 en 2023 nog hoger uit dan eerder was voorzien. In verband met deze ontwikkelingen zijn de verwachtingen voor de rentetarieven in alle looptijden naar boven bijgesteld. Hieronder zijn de rentepercentages gepresenteerd waarmee we hebben gerekend in deze begroting.

Omschrijving	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Rente kasgeldleningen (< 1 jaar)	1,3%	1,3%	1,3%	1,3%
Rente langlopende leningen (10 jaar)	2,6%	2,6%	2,6%	2,6%
Rente langlopende leningen (30 jaar)	2,8%	2,8%	2,8%	2,8%

Risicobeheer

Voor de beheersing van de renterisico's gelden twee concrete richtlijnen, namelijk de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Een ander risico dat de gemeente loopt, is het kredietrisico op verstrekte kapitaalverstrekkingen en uitzettingen. Hieronder worden de verschillende risico's behandeld.

Kasgeldlimiet

De gemiddelde netto vlottende schuld per kalenderkwartaal wordt getoetst aan de kasgeldlimiet. Bij een begrotingsomvang van € 199,1 miljoen bedraagt de toegestane kasgeldlimiet 8,5% van dit bedrag ofwel € 16,9 miljoen. Dit is het maximale bedrag dat met kort geld mag worden gefinancierd. Aan de hand van de liquiditeitsprognose wordt dit gemonitord. Op de volgende pagina is de kasgeldlimiet voor de begroting 2023 - 2026 weergegeven.

(Bedragen x € 1.000)

Kasgeldlimiet themabegroting 2023 - 2026	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Kasgeldlimiet gemeente Heerenveen	16.900	16.200	16.700	16.900

Renterisiconorm

De hoogte van de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen van opgenomen leningen wordt getoetst aan de renterisiconorm. In de Wet FIDO is het renterisico bepaald op 20% van het begrotingsvolume. In onderstaande tabel wordt de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven. Hieruit blijkt dat de norm niet wordt overschreden.

(Bedragen x € 1.000)

Renterisiconorm themabegroting 2023 - 2026	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
a. Renteherzieningen	-	-	-	-
b. Aflossingen	5.104	6.504	7.104	7.104
c. Renterisico (a + b)	5.104	6.504	7.104	7.104
d. Begrotingstotaal	199.100	190.400	196.000	198.900
e. Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
f. Renterisiconorm (d * e)	39.800	38.100	39.200	39.800
g. Ruimte onder renterisiconorm (f > c)	34.696	31.596	32.096	32.696
h. Overschrijding renterisiconorm (c > f)	-	-	-	-
Overschrijding risiconorm?	Nee	Nee	Nee	Nee

Kredietrisico's

Het kredietrisico richt zich op de kredietwaardigheid (en dus het risicoprofiel) van de tegenpartijen bij financiële transacties. Kredietrisico's loopt de gemeente bij kapitaalverstrekkingen en uitzettingen (verstekte leningen en beleggingen). De kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen bestaan uit verschillende participaties, waarvan de deelneming in Sportstad Heerenveen het grootste deel vertegenwoordigt. In verband met een mogelijk risico van oninbaarheid is in het verleden reeds een voorziening getroffen van € 1,5 miljoen inzake de participatie in Thialf.

De uitzettingen betreffen onder andere de verstekte hypothecaire geldleningen aan medewerkers en de leningen verstrekt aan twee verschillende voetbalverenigingen. De overige uitzettingen hebben betrekking op de beleggingsportefeuille van de gemeente Heereveen. Hieronder volgt een overzicht van de kapitaalverstrekkingen en uitzettingen waarover een kredietrisico wordt gelopen.

(Bedragen x € 1.000)

Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	Oorspr. Bedrag	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Participatie Thialf	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Voorziening participatie Thialf	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Aandelenkapitaal gem.sportcentrum	18	18	18	18	18	18
Deelname Sportstad Heerenveen	11.900	11.900	11.900	11.900	11.900	11.900
Deelname IJshockeyhal Thialf H'veen	18	18	18	18	18	18
Aandelen Afvalsturing Friesland N.V.	54	54	54	54	54	54
Aandelen BNG B.V.	128	128	128	128	128	128
Aandelen Afvalsturing Friesland N.V.	16	16	16	16	16	16
Aandelen BNG B.V.	22	22	22	22	22	22
Deelneming Friesland Milieu	125	125	125	125	125	125
Totaal kapitaalverstrekkingen		12.281	12.281	12.281	12.281	12.281

In zijn algemeenheid worden ten aanzien van de bovengenoemde kapitaalverstrekkingen geen problemen verwacht. Er is dus geen reden om voor het kredietrisico aanvullende risicovoorzieningen te vormen.

Leningenportefeuille en financieringsbehoefte

Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer (aangetrokken leningen)

Hieronder is het verloopoverzicht van de vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer opgenomen. Eind 2023 heeft de gemeente Heerenveen nog voor circa € 103,86 miljoen aan langlopende leningen (exclusief de financieringsbehoefte).

(Bedragen x € 1.000)

Vaste schulden	Oorspr. Bedrag	Einde lening	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
NWB (2005)	13.000	2030	4.160	3.640	3.120	2.600	2.080
NWB (2012)	12.000	2037	7.200	6.720	6.240	5.760	5.280
NWB (2015)	10.000	2027	5.000	4.000	3.000	2.000	1.000
BNG (2015)	22.000	2035	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000
BNG (2015)	75.709	2045	57.412	54.889	52.365	49.842	47.318
NWB (2015)	17.400	2045	13.195	12.615	12.035	11.455	10.875
Totaal vaste schulden			108.967	103.864	98.760	93.657	88.553

Uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer (verstrekte leningen)

De gemeente Heerenveen kent enkele uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer. Over deze uitzettingen wordt een rentevergoeding ontvangen. Voor deze uitzettingen zijn geen specifieke geldleningen aangetrokken. Het verloop van de uitgezette geldleningen is als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

Overige langlopende geldleningen (UG)	Oorspr. Bedrag	Einde lening	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Hypotheken personeel	14.539	nb.	96	76	56	36	16
Lening vrouwenvoetbal	150	2027	138	108	78	48	18
Lening H'veen Boys	119	2023	102	95	88	79	67
Totaal over langl.geldleningen			335	278	221	162	100

Financieringsbehoefte (nieuw aan te trekken leningen)

De financieringsbehoefte is berekend per begin van het boekjaar. Voor de nieuw aan te trekken leningen is uitgegaan van leningen met een looptijd van 30 of 10 jaar, rentevast en een aflossing in gelijke delen. De totale financieringsbehoefte over de gehele meerjarenbegroting bedraagt circa € 62 miljoen, inclusief eventuele herfinancieringen.

De vraag naar externe financiering komt met name door de investeringen die voortvloeien uit het integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP). Met de aflossingen en rentelasten van de nieuwe leningen hebben we in de themabegroting 2023 rekening gehouden. Deze extra aflossingen zijn ook meegenomen in de berekening van de renterisiconorm.

(Bedragen x € 1.000)

Financieringsbehoefte langlopend	Begroot Bedrag	Einde lening	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiering 2023	42.000	2053	-	42.000	40.600	39.200	37.800
Financiering 2024	6.000	2034	-	-	6.000	5.400	4.800
Financiering 2025	-	n.v.t.	-	-	-	-	-
Financiering 2026	14.000	2056	-	-	-	-	14.000
Totaal financieringsbehoefte langlopend			-	42.000	46.600	44.600	56.600

Rentemethodiek en renteresultaat

Renteresultaat

De gemeente heeft uitstaande geldleningen waaruit rentebaten voortvloeien. Deze rente komt ten goede aan het exploitatieresultaat op het taakveld treasury. Daarnaast heeft de gemeente langlopende geldleningen afgesloten waarvoor een rentevergoeding betaald moet worden.

Door de verwachte toename van de vaste schulden zien we de externe rentelasten fors toenemen. Dit wordt met name veroorzaakt door de rentelasten die de gemeente naar verwachting verschuldigd zal zijn over de nieuw aan te trekken langlopende geldleningen (zie financieringsbehoefte). Het verloop van de rentebaten en rentelasten voor de themabegroting 2023 is gepresenteerd in onderstaande tabel.

(Bedragen x € 1.000)

Renteresultaat	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Externe rentelasten (onderhandse leningen)	2.610	2.481	2.353	2.224
Externe rentelasten (financieringsbehoefte)	1.330	1.296	1.258	1.472
a. Totaal rentelasten	3.940	3.777	3.611	3.697
Externe rentebaten (uitzettingen)	5	4	3	2
b. Totaal rentebaten	5	4	3	2
Saldo rentelasten en rentebaten (a -/- b)	3.935	3.773	3.608	3.694

Renteschema themabegroting 2023 - 2026

Door toepassing van de rente-omslagmethode worden de rentelasten aan de hand van de stand van de investeringen toegerekend aan de producten in de themabegroting. De achterliggende gedachte is hierbij dat de gehanteerde omslagrente een reëel percentage is. Zodra de afwijking tussen de gehanteerde omslagrente en de werkelijke rentelast groter wordt dan 25% dient de gehanteerde omslagrente te worden aangepast. Hieronder is de meerjarige berekening van de renteomslag opgenomen.

(Bedragen x € 1.000)

Renteschema themabegroting 2023		Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
a.	De externe rentelasten voor de korte en lange financiering	3.997	3.982	3.807	4.018
b.	De externe rentebaten voor de korte en lange financiering -/-	5	4	3	2
Saldo rentelasten en rentebaten		3.992	3.978	3.803	4.016
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend -/-	427	294	262	149
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend -/-	-	-	-	-
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend. +/-	-	-	-	-
Aan de taakvelden toe te rekenen externe rente		3.565	3.684	3.541	3.867
d1.	Rente over eigen vermogen +/-	-	-	-	-
d2.	Rente over voorzieningen +/-	-	-	-	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		3.565	3.684	3.541	3.867
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag) -/-	3.503	3.568	3.525	3.509
Renteresultaat op het taakveld treasury		62	116	17	358

(Bedragen x € 1.000)

Renteomslag themabegroting 2023		Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
f.	Totaal boekwaarde activa	166.994	221.571	215.575	213.481
g.	Boekwaarden aan derden verstrekte leningen -/-	437	380	323	264
h.	Boekwaarde projectfinanciering -/-	-	-	-	-
Boekwaarde ten behoeve omslagrente		166.557	221.191	215.252	213.217
Percentage renteomslag begroting		2,10%	1,60%	1,60%	1,60%

BEDRIJFSVOERING

Algemeen

Als we willen dat onze gemeentelijke organisatie goed functioneert, moeten we ervoor zorgen dat we onze bedrijfsvoering en dienstverlening goed op orde hebben. In het hoofdlijnenakkoord staat bovendien dat we onze dienstverlening en bedrijfsvoering echt moeten versterken als we bepaalde dingen in de organisatie willen veranderen.

In de paragraaf bedrijfsvoering vertellen we waar we naartoe willen met onze bedrijfsvoering. Met 'bedrijfsvoering' bedoelen we alles wat de gemeentelijke organisatie doet om dingen voor elkaar te krijgen.

Verbetering getrouwheid en/of rechtmatigheid

Rechtmatigheidsverantwoording door het college vanaf Jaarrekening 2023

Het wetsvoorstel 'Versterking decentrale rekenkamers' is op 31 mei 2022 aangenomen door de Tweede Kamer. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is ook een onderdeel van dit wetsvoorstel. De behandeling van de Eerste Kamer is naar verwachting nog in 2022.

Nu verstrekken externe accountants een controleverklaring met een oordeel inzake getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarrekeningen van gemeenten. Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording verandert dit. Het college van B en W geeft dan zelf een rechtmatigheidsverantwoording af in de jaarrekening. Hier starten we mee vanaf de jaarrekening 2023 (die in 2024 wordt vastgesteld). De komende periode passen we de lokale beleidsregels hierop aan.

Interne controle

We werken met een intern controleplan om te checken of we onze informatieverstrekking getrouw uitvoeren en onze financiële handelingen rechtmatig organiseren. Door onze interne controle kunnen we snel ingrijpen en bijsturen wanneer dit nodig is en kunnen we op goede wijze verantwoording afleggen aan de gemeenteraad en de accountant.

De accountant controleer onze jaarrekening. Daarbij doen wij een eigen interim-controle om zo te checken of we op de juiste manier ons controleplan uitvoeren. Hierbij focussen we ons ieder jaar op enkele thema's. Voor 2023 gaat het om:

1. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording door het college
2. Het onderzoeken of we de interne controle ook kunnen (en moeten) uitbreiden naar andere niet-financiële processen zoals informatieveiligheid en de Wet politiegegevens.
3. Het verder digitaliseren van ons controleproces en het inventariseren van de mogelijkheden van systeemgerichte controles.

Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

Organisatiebrede opgaven

Om flexibel op veranderingen in te kunnen spelen, moeten we een goede bedrijfsvoering voeren. Daarom zijn we begonnen om onze visie op de bedrijfsvoering van A tot Z te beschrijven. Dit ronden we in 2023 af.

Dit betekent dat wij:

- Een traject zijn begonnen om de dienstverlening te verbeteren;
- gaan onderzoeken hoe wij de bedrijfsvoeringprocessen beter kunnen inrichten;
- de taakverdelingen tussen de vak- en bedrijfsvoering-afdelingen aanscherpen en tussen de bedrijfsvoering-afdelingen onderling. Zo kunnen we de bedrijfsvoeringsprocessen beter ondersteunen.

Wij willen de gemeente goed besturen. Dit doen we door eerlijk te zijn over onze onzekerheden en door maatregelen te nemen als dat nodig is. Zo wordt de gemeente voorspelbaarder. We gaan het komende jaar de 'visie op control' vertalen in een control plan en hierin nemen we de concrete inspanningen op die we gaan doen. Dit doen we zodat we:

- ons kunnen richten op het behalen van ons doelen (effectiviteit);
- onze middelen goed kunnen inzetten (doelmatigheid);
- ervoor kunnen zorgen dat onze processen en de inzet van onze middelen goed verlopen en dat we hierdoor goede resultaten behalen;
- goed inzicht hebben in de risico's en kansen en hierdoor de risico's kunnen beheersen en kansen kunnen benutten.

Medewerkers

Omdat de maatschappij verandert en omdat inwoners en ondernemers vandaag de dag andere dingen nodig hebben van de gemeente, is het nodig dat onze medewerkers en hun kwaliteiten mee veranderen.

Wij kunnen onze dienstverlening verbeteren door onze medewerkers hierbij te helpen. We willen in hen investeren en vinden het belangrijk dat we aan de ene kant kijken naar wat móet, maar aan de andere kant ook naar wat kán.

Wat onze medewerkers betreft, vinden we de volgende punten heel belangrijk:

- We willen dat onze leidinggevenden en medewerkers klaar zijn voor de toekomst.
- We zijn als gemeente Heerenveen een goede werkgever die met zijn tijd meegaat.
- We willen onze medewerkers tevreden houden en ervoor zorgen dat ze zoveel mogelijk zelf de verantwoordelijkheid en regie nemen over hun werk.
- We werken vanuit de bedoeling. Als het kan werken we samen met anderen.

Dit doen we om onze dienstverlening zo goed mogelijk te maken, en om als gemeente zo goed mogelijk mee te bewegen met wat onze inwoners en ondernemers nodig hebben.

In 2023 besteden we aandacht aan:

- Implementatie Strategische Personeelsplanning zodat we de juiste medewerkers op de juiste plek hebben en houden. Dit doen we onder andere met arbeidscommunicatie, goede begeleiding van onze bestaande medewerkers en een goed opleiding voor onze nieuwe medewerkers.
- Goede begeleiding van leidinggevendenden, zodat ze hun (persoonlijk) leiderschap laten zien en de kracht hebben om te veranderen.

Formatie-ontwikkeling

De organisatie beweegt mee

Het is onze ambitie nog verder vooruit te kijken naar de ontwikkeling van onze taken, de specifieke opgaven en wat dit vraagt van medewerkers, zowel kwantitatief als kwalitatief. Zodat we ook in de toekomst de juiste medewerkers op de juiste plaats hebben. Op dit moment zien we veel ontwikkelingen in de bedrijfsvoeringsafdelingen waarvoor in deze begroting ook de benodigde middelen voor beschikbaar worden gesteld en opgaven met een grote impact op de hele organisatie.

In deze begroting is een hoog investeringsvolume opgenomen. Wij vinden het van belang voor onze inwoners en ondernemers om deze investeringen te doen. Wij maken hierbij de kanttekening dat dit een groot beslag legt op de formatieve capaciteit. Hiervoor is incidenteel voor de jaren 2023 en 2024 op het gebied van Ruimtelijke Ontwikkeling extra formatie toegevoegd om het groot aantal ontwikkelingen en projecten op te kunnen pakken. Voor de structurele taken is de flexpool nu structureel opgenomen in de begroting.

Formatie ontwikkelingen	2023		2024		2025		2026	
	Structureel in fte's	Incidenteel in fte's	Structureel in fte's	Incidenteel in fte's	Structureel in fte's	Incidenteel in fte's	Structureel in fte's	Incidenteel in fte's
Personeelsbegroting	499,39	0,00	499,39	0,00	499,39	0,00	499,39	0,00
Digitale informatie vindbaar houden en duurzaam archiveren	0,00	0,31	0,00	0,22	0,00	0,00	0,00	0,00
Project en managementassistent	0,19	0,00	0,19	0,00	0,19	0,00	0,19	0,00
Een toekomstbestendig team burgerzaken	0,00	2,00	0,00	2,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Aanpassing formatie Ibor	1,50	0,00	1,50	0,00	1,50	0,00	1,50	0,00
Inburgering	0,00	2,17	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bestuursadviseurs	0,22	0,00	0,22	0,00	0,22	0,00	0,22	0,00
Koersplan team financiën	0,30	1,42	0,30	0,00	0,30	0,00	0,30	0,00
MO vroegsignalering	0,00	1,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Uitbreiding bestuurssecretariaat	0,00	0,75	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Raadscommunicatieadviseur	0,67	0,00	0,67	0,00	0,67	0,00	0,67	0,00
Secretariale ondersteuning RKC	0,20	0,00	0,20	0,00	0,20	0,00	0,20	0,00
Ambitie leefbaarheid bestaande bouw	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Nieuwe opgaven dienstverlening	0,00	2,78	0,00	2,78	0,00	2,78	0,00	2,78
Vakapplicatie burgerzaken	0,00	2,11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Omgevingswet	0,00	3,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Personeel fysiek domein teamleiders	2,00	0,00	2,00	0,00	2,00	0,00	2,00	0,00
Personeel fysiek domein overig	0,00	8,00	0,00	4,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Uitbreiding formatie	1,34	0,00	1,34	0,00	1,34	0,00	1,34	0,00
Verbetering informatievoorziening	2,83	1,00	2,83	1,00	2,83	0,00	2,83	0,00
IHP basisonderwijs	1,00	0,00	1,00	0,00	1,00	0,00	1,00	0,00
Ondermijning centrum	0,00	0,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL FTE	509,64	26,51	509,64	10,00	509,64	2,78	509,64	2,78

Huisvesting en onze werkomgeving

We vinden het belangrijk dat onze medewerkers op kantoor én thuis goed kunnen werken. Hiervoor is het belangrijk dat zij zowel thuis als op kantoor een goede werkplek hebben. Ook onze digitalisering moet in orde zijn. We gaan met elkaar ontdekken hoe de nieuwe kantooromgeving eruit moet zien en wat het beste bij de behoefte van onze medewerkers past.

Sinds corona wordt onze werkomgeving anders gebruikt dan daarvoor. We overleggen vaker op afstand en ook meer buiten de deur met elkaar en met onze klanten.

We werken al een tijd aan de huisvesting van de gemeentelijke organisatie. Hiervoor heeft de gemeenteraad in december 2021 gevraagd om twee opties verder uit te werken.

Dit zijn:

- sloop/nieuwbouw van het huidige gemeentehuis.
- huisvesting in en rondom het stadion.

Er is ook de optie om geen van beide te kiezen. Eind 2022 wordt de knoop doorgemaakt en in 2023 beginnen we met het vervolg.

Communicatie

We willen communiceren volgens de bedoeling. Dit betekent: heldere, duidelijke informatie, in begrijpelijke taal en met persoonlijke aandacht. We willen goede gesprekken met mensen voeren. Dit vraagt communicatieve kennis en vaardigheden van onze medewerkers. Daarom investeren we elk jaar in opleidingen en trainingen op dit gebied.

In 2023 gaan we:

- verder met de uitwerking van onze communicatie met inwoners en ondernemers én met de interne communicatie met onze medewerkers.
Dit is belangrijk voor het contact tussen medewerkers en inwoners en maakt duidelijker wie welke rol en verantwoordelijkheid heeft voor de communicatie. Zo zorgen we voor samenhang in de gemeentelijke communicatie.
- de medewerkers helpen om sterk te communiceren.
Dat doen we door, naast opleiding en training, aandacht te hebben voor de verschillen tussen inwoners en wat hen bezighoudt. We willen de juiste manieren vinden om al onze inwoners en ondernemers goed te bereiken, zodat we elkaar zo goed mogelijk begrijpen.

Juridische zaken en inkoop

Juridische vraagstukken worden steeds ingewikkelder en vragen erom dat we ze meer in samenwerking aanpakken. Zo komt er bijvoorbeeld steeds meer overkoepelde wetgeving op onze gemeente af zoals AVG of Europese Aanbestedingswetgeving. Onze aandacht gaat hierdoor steeds meer naar hoe we dingen moeten doen, in plaats van wát we precies doen.

Op het gebied van centrale inkoop en contractbeheer kan onze organisatie nog een aantal belangrijke stappen zetten. Dit vraagt alleen wel om andere vaardigheden van onze medewerkers, een moderner kennismanagement en om systemen die deze processen automatiseren of perfect ondersteunen. De komende tijd gaan we dit verder uitwerken.

Financiën

We zijn druk bezig om de 'planning en control cyclus' van de organisatie te verbeteren. Het is de bedoeling dat het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad hierdoor verantwoorde afwegingen en keuzes kunnen maken over wat we willen bereiken en wat dit moet kosten. Verantwoord betekent dat zij gezamenlijk kunnen maken en dat deze ook passen in de toekomstplannen en het budget van de gemeente. In 2023 gaan we hier samen met de Raadswerkgroep Planning en Control Cyclus mee aan de slag.

Automatisering en informatisering

Informatiemanagement

We vinden het als gemeente Heerenveen heel belangrijk dat we alle informatie digitaliseren die we delen en bewaren. Hiermee hebben we drie doelen voor ogen:

- We willen de dienstverlening aan inwoners en bedrijven verbeteren
- We willen als organisatie sneller en beter kunnen werken
- En we willen voldoen aan de nieuwe wetten en regels, zoals de Wet Open Overheid, de Wet Digitale Overheid en de Archiefwet.

Digitale informatieveiligheid

We besteden in 2023 nog meer aandacht aan de veiligheid van onze digitale en/of ICT oplossingen. Ze mogen geen problemen geven doordat ze kwetsbaar zijn. Van de leveranciers van deze oplossingen verwachten we dat zij voor veilige systemen zorgen en van de gebruikers verwachten we dat zij veilig werken.

Data gedreven werken

We willen in 2023 voor goede digitale oplossingen zorgen voor het sociaal, fysiek, publiek of bedrijfsvoering domein.

Digitaal duurzaam werken

Digitalisering is voor iedereen belangrijk, niet alleen voor ICT of digitale specialisten. Wij willen er daarom voor zorgen dat onze digitale en/of ICT oplossingen goed werken en dat ze de dienstverlening en/of de bedrijfsuitoefening zo goed mogelijk ondersteunen. Dit moet op kantoor maar ook thuis mogelijk zijn. Van de leveranciers van deze oplossingen verwachten we dat zij voor goede systemen zorgen en van de gebruikers verwachten we dat zij hier goed mee om kunnen gaan.

Beheer en onderhoud ICT en/of digitale oplossingen

Inwoners, ondernemers, medewerkers en/of bestuursleden mogen verwachten dat onze digitale en/of ICT oplossingen betrouwbaar zijn, dat zij ongestoord werken en de dienstverlening en/of bedrijfsuitoefening niet verstoren. Dat vinden we heel belangrijk. Van de leveranciers van deze oplossingen verwachten we dat zij voor betrouwbare, goed werkende systemen zorgen en van de gebruikers verwachten we dat zij digitaal vaardig zijn.

Indicatoren

Indicatoren	Kosten	Jaar	Heerenveen	Eenheid	Bron
Formatie	per 1000 inwoners	2023	9,97	fte	gemeente Heerenveen
Bezetting	per 1000 inwoners	2023	9,05	fte	gemeente Heerenveen
Organisatiekosten	per inwoner	2023	1101	€	gemeente Heerenveen
Externe inhuur	inhuur van totale loonsom	2023	15.5	%	gemeente Heerenveen
Ziekteverzuim		2023	<5	%	Gemeente Heerenveen
Aantal fte wet banenafpraak minimaal te realiseren (waarbij 1 fte conform deze wet gelijk staat aan 25,5 uren per week)		2023	20	fte	Gemeente Heerenveen

SAMENWERKING

Algemeen

In deze paragraaf vertellen we iets over de ontwikkelingen en risico's van de verbonden partijen op het gebied van samenwerken. 'Verbonden partijen' zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Is er alleen sprake van een financieel belang, dan gaat het niet om een verbonden partij.

Nota samenwerken

Sinds 2019 werken we als gemeente Heerenveen volgens de Nota Samenwerken (vastgesteld op 16 september 2019).

Deze nota bestaat uit drie pijlers:

Samenwerking is breder dan alleen verbonden partijen

De vorige Nota Verbonden partijen uit 2006 zag alleen toe op samenwerkingsverbanden die voldoen aan de criteria van het BBV, de verbonden partijen. De Nota Samenwerken kijkt breder, namelijk ook naar partijen die een grote invloed hebben op het behalen van onze doelen. Dit noemen we de Nota Samenwerken-partijen.

Geen kaders vooraf, maar maatwerk

Wanneer we een publieke taak aan een andere organisatie overlaten, is het gevolg dat de gemeenteraad geen directe controle heeft. De gemeenteraad neemt dan bijvoorbeeld geen besluit over een begroting, maar dient een zienswijze in. De afweging om een taak zelf te doen of hierin samen te werken heeft dus invloed op de macht van de gemeenteraad. Samenwerking kan een prima oplossing zijn, het hangt alleen wel af van het maatschappelijk belang, wat nodig is om dit belang te dienen en de sturing die de gemeenteraad hier zelf op wilt houden. Het is van te voren erg lastig te zeggen wat de beste keuze is: samenwerken of zelf doen. Ook de manier waarop is afhankelijk van de situatie en dus maatwerk.

Meer grip op onze samenwerkingspartners

De gemeente Heerenveen voert verschillende taken uit. Soms worden deze taken door andere organisaties uitgevoerd, maar ook dan is het belangrijk dat we zelf genoeg zicht en grip houden op wat er gebeurt. Een risicoanalyse laat zien wat de risico's zijn. Daarom werken we aan een risicoanalyse van de Nota Samenwerken-partijen. De uitkomsten van de analyse bepalen uiteindelijk ook welke beheersmaatregelen we inzetten. Dat is maatwerk.

Categorieën

In het overzicht hieronder staan in de categorieën Gemeenschappelijke regelingen, Vennootschappen en coöperaties en Stichtingen en verenigingen de samenwerkingsvormen die voldoen aan de definitie van verbonden partijen, zoals we die hebben opgenomen in het BBV en waarin de gemeente Heerenveen meedoet.

Overzicht (bijdragen) verbonden partijen

Verbonden partij	bedragen x € 1000		
	Bijdrage 2021	Bijdrage 2022	Bijdrage 2023
Gemeenschappelijke regelingen			
Bedrijvenpark A7	-	-	-
Veiligheidsregio Fryslân	5.184	5.303	5.561
Sociale werkvoorziening Fryslân	-	-	-
De Marrekrite	34	39	35
Welstandszorg Hûs en Hiem	-	-	-
Fryske Útfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing	470	522	553
Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân	202	219	313
<u>Vennootschappen en Coöperaties</u>			
Afvalsturing Friesland NV	-	-	-
NV Fryslân Miljeu	-	-	-
Fryslân Miljeu Zuidoost BV	-	-	-
Caparis NV	8.515	8.095	8.055
Dataland BV	-	-	-
Sportstad Heerenveen BV	-	-	-
Gemeentelijk Sportcentrum Heerenveen BV	-	-	-
Thialf OG BV	455	271	291
IJshockeyhal Thialf Heerenveen BV	-	-	-
BNG Bank NV	-	-	-
Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân	45	45	45
<u>Stichtingen en Verenigingen</u>			
Vereniging Nederlandse Gemeenten	75	76	77
Vereniging van Friese Gemeenten	24	25	26
Stichting Ambion	-	-	-
Stichting OSF Sevenwolden	-	-	-
Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen	-	-	-
MFA De Akkers	15	16	16
TOTAAL	15.019	14.611	14.972

Nota Samenwerken-partijen

De commissie BBV adviseert gemeenten om ook andere organisaties op te nemen. Bij deze organisaties is geen sprake van een financieel belang, maar wel van structurele bekostiging en een grote mate van afhankelijkheid van de gemeente. Dit betreft de volgende partijen:

- Stichting Caleidoscoop
- Stichting Maatschappelijk Werk Friesland
- Bibliotheken Mar en Fean
- Atelier Majeur
- Museum Heerenveen
- Kinderwoud Kinderopvang

- Sport Fryslân
- InPublic
- Werken in Friesland
- Heerenveen 'n Gouden Plak

Gemeenschappelijke regelingen

Bedrijvenpark A7				
Vestigingsplaats	Heerenveen			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling			
Zeggenschap	De gemeenten Heerenveen en De Fryske Marren hebben ieder 50 % zeggenschap in het Algemeen bestuur.			
Doelstelling	Het stimuleren van de ontwikkeling en verzorgen van een optimale afstemming van de in het werkingsgebied gelegen bedrijventerreinen. Het beleidskader voor de ontwikkeling van de bedrijvenparken A7 is de integrale visie Heerenveen- Skarsterlân. Het doel is een optimale benutting van de kansen op economische groei door de aanwezigheid van de rijksweg A-7, zonder afbreuk te doen aan het positieve woon- en leefklimaat.			
Ontwikkelingen	Voor 2022 is een afzet geraamd van ca. 1,5 hectare. Bij de monitor grondbedrijf in juni waren er nog geen opties en/of geplande overdrachten voor 2022. Voor 2023 en daarna wordt een afzet geraamd van 0,7 hectare per jaar. De verwachting is dat de grondexploitatie kan worden afgesloten in 2031.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	1.465	1.465	1.465
	Vreemd vermogen	129	50	50
	Resultaat	935	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Bestaande risico's grondexploitatie worden jaarlijks geïnventariseerd en leiden tot een aanpassing van de grondexploitatie; het betreft de aan de exploitatie van bedrijfsterreinen inherente risico's van hoeveelheid gronduitgifte, marktprijzen en renteontwikkeling.			
Thema	3. Wonen en Leven			
Link	Geen eigen website			

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing	
Vestigingsplaats	Grou
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Zeggenschap	Heerenveen deelt de zeggenschap in het Bestuur met de andere Friese gemeenten, het Wetterskip Fryslân en de Provincie Fryslân. Het aantal stemmen van de deelnemer wordt bepaald door diens financiële bijdrage. Er is voorzien in meervoudig stemrecht.
Doelstelling	Het behartigen van de belangen van de deelnemers bij de uitvoering van taken en bevoegdheden op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht.

Ontwikkelingen	De FUMO voert de werkzaamheden uit het wettelijk voorgeschreven basistakenpakket conform het vth-beleid Fryslân alsmede van de gemeente Heerenveen uit. Dit betekent dat de prioriteit bij de thema's Veiligheid, Gezondheid en Energie (Informatieplicht bedrijven) ligt. Op het gebied van het geplande aantal controles en de beoogde efficiencyverbetering dienen nog stappen te worden gezet, door het reeds ingevoerde risicogestuurd werken. Op 1 januari 2020 zijn extra Wabo-taken overgedragen aan de FUMO. Dit betreft taken op het gebied van asbest, bodem en handhaving. De op handen staande invoering van de Omgevingswet (waarschijnlijk 1 januari 2023) zal volgens de concept wetteksten een verdere overdracht van taken (bedrijven/milieubelastende activiteiten) naar de FUMO met zich mee brengen. Hierdoor zal er ook een verschuiving in bijdragen plaatsvinden van provincie naar gemeenten. Ook zullen er meer bedrijven/milieu belastende activiteiten qua uitvoering wettelijk verplicht als basistaak moeten worden weggezet bij de FUMO, waardoor de bijdrage zal stijgen. Eén en ander is afhankelijk van de milieubelastende activiteiten (kernactiviteiten) zoals opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	1.422	1.300	1.300
	Vreemd vermogen	600	3000	3.000
	Resultaat	121	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	470	522	553
Risico's	Op basis van een risico-inventarisatie is het benodigde weerstandsvermogen vastgesteld op € 1.300.000. Het huidige weerstandsvermogen is van voldoende omvang om risico's af te dekken.			
Thema	3. Wonen en Leven			
Link	www.fumo.nl			

Marrekrite	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Zeggenschap	Heerenveen deelt de zeggenschap in het Algemeen bestuur met de Provincie Fryslân en andere Friese gemeenten.
Doelstelling	Recreatie en toerisme hebben ontwikkelpotentie en dragen bij aan de economische ontwikkeling, de leefbaarheid en het voorzieningenniveau in de deelnemende gemeenten. Recreatischap Marrekrite heeft als doel het behartigen van de belangen van de deelnemers om een uniforme, toeristisch-recreatieve infrastructuur op het water en het land te realiseren en te behouden. In de praktijk gaat het bijvoorbeeld om fiets-, wandel-, ATB- en ruiterpaden.

Ontwikkelingen	Per jaar kan het planmatig onderhoud aan voorzieningen sterk wisselen. Tot 2016 werd altijd begroot op basis van vervanging van de historische voorraad. Na zorgvuldige afweging, onderzoek en overleg, is gebleken dat de Marrekrite met een situatie van overcapaciteit aan ligplaatsen te maken heeft. Daarom wordt voorlopig gekoerst op vervanging van 70% van de bestaande capaciteit. Momenteel voert de Marrekrite een grote vervangingsoperatie uit, waarbij een groot gedeelte van de voorzieningen duurzaam wordt vervangen. Naast de reguliere taken voert de Marrekrite in opdracht van de gemeenten in Zuid Oost Friesland ook een aantal projecten uit ter bevordering van recreatie en toerisme. De basis hiervoor ligt in het regionale Koepelproject "Ervaren en Turf". Projecten zijn o.a.: bebording Turfroute, realisaties van 12 Toeristische Overstappunten en 5 Ruimtelijke Entrees. Hiervoor is reeds apart budget beschikbaar gesteld. Recreatieschap Marrekrite heeft besloten haar eigen vermogen af te bouwen. Voor de jaren 2022 tot en met 2025 resulteert dit in een aan de gemeente uit te keren bedrag van € 8.000 per jaar.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	4.664	4.414	4.164
	Vreemd vermogen	n.v.t.	8000	7.733
	Resultaat	131	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	34	39	35
Risico's	Het grootste risico voor Recreatieschap Marrekrite is dat er, als gevolg van ziekte, vertrek of uitval, extra of duurder personeel moet worden aangetrokken om de continuïteit van de bedrijfsvoering te kunnen blijven garanderen. De kans dat dit risico zich voordoet is reëel.			
Thema	3. Wonen en Leven			
Link	https://www.marrekrite.frl			

Sociale werkvoorziening Fryslân				
Vestigingsplaats	Drachten			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling			
Zeggenschap	Zeggenschap is georganiseerd in het Algemeen bestuur.			
Doelstelling	Uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening om de maatschappelijke participatie van inwoners met een arbeidsbeperking te bevorderen, veelal door een beschutte werkplek aan te bieden.			
Ontwikkelingen	GR SW Fryslân brengt de loonkosten van de SW-medewerkers in rekening bij uitvoeringsbedrijf Caparis NV. Caparis brengt haar kosten via de dienstverleningsovereenkomsten in rekening bij de gemeenten. In deze structuur is geen sprake meer van een direct beslag door de GR op financiële middelen van de gemeenten.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	7.171	0	n.v.t.
	Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Risico's	De risico-ontwikkeling is afhankelijk van de CAO-stijging en de Rijksvergoeding.
Thema	2. Zorg en Welzijn
Link	Geen eigen website, zie bij Capars NV

Veiligheidsregio Fryslân				
Vestigingsplaats	Leeuwarden			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling			
Zeggenschap	Samen met de Friese gemeenten via dagelijks en algemeen bestuur en de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid. De burgemeesters hebben met voor ieder een gelijk stemrecht zitting in het Algemeen bestuur.			
Doelstelling	Een zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde repressieve en preventieve brandbestrijding en hulpverlening bij ongevallen en rampen, en het in stand houden en continu paraat hebben van een centrale post ambulancevervoer, die voor het lokale grondgebied van de deelnemende gemeenten het ambulancevervoer dirigeert. Het behartigen van de preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid, de taken op dit terrein waartoe door de deelnemende gemeenten of andere instanties specifieke opdrachten zijn verstrekt, en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en de voorbereiding daarop.			
Ontwikkelingen				
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	9.753	7.253	6.814
	Vreemd vermogen	61.483	55797	63.728
	Resultaat	2.985	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	5.184	5.303	5.561
Risico's	Het coronavirus heeft voor de activiteiten van de VRF een zeer grote impact. De meerkosten worden vergoed door het ministerie van VWS. Op dit moment verricht de VRF werkzaamheden met betrekking tot de (coördinatie) van de opvang van vluchtelingen uit de Oekraïne. Mogelijk wordt er nog een grotere inspanning verwacht. Ook kan de oorlog effect hebben op prijsontwikkelingen en levertijden van materieel en materiaal. Wat de impact is van de situatie in de Oekraïne op de organisatie, plannen en financiën is op dit moment nog niet duidelijk.			
Thema	3. Wonen en Leven			
Link	https://www.veiligheidsregiofryslan.nl			

Welstandszorg Hûs en Hiem				
Vestigingsplaats	Leeuwarden			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling			
Zeggenschap	Heerenveen deelt de zeggenschap in Hûs en Hiem met de Friese gemeenten.			
Doelstelling	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkunstige en landschappelijke schoonheid in de provincie. De Welstandsnota is voor Hûs en Hiem de basis om de doelstelling voor gemeente Heerenveen uit te voeren.			
Ontwikkelingen	Onder de vlag van de Vereniging Fryske Gemeenten (VFG) is een proces in gang gezet voor de gemeentelijke samenwerking op het gebied van de herijking van welstand in de Friese gemeenten. De invoering van de omgevingswet en de ruimte die de wetgever biedt om met behulp van de kan-bepaling de uitvoering van het welstandsbeleid anders te organiseren, heeft invloed op de bedrijfsvoering en resultaten van Hûs en Hiem. Voor de dienstverlening van Hûs en Hiem is de gemeente een vergoeding verschuldigd, welke via de gemeentelijke leges wordt doorberekend aan de afnemers. Er is geen specifieke bijdrage vanuit de gemeente.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	455	455	455
	Vreemd vermogen	n.v.t.	0	n.v.t.
	Resultaat	96	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Risico's				
Thema	3. Wonen en Leven			
Link	https://www.husenhiem.nl			

Vennootschappen en coöperaties

Afvalsturing Friesland NV				
Vestigingsplaats	Leeuwarden			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Zeggenschap	De zeggenschap is in de AVA georganiseerd naar rato van het aantal inwoners in Heerenveen t.o.v. het totaal in de provincie Friesland. Met 155 aandelen A heeft Heerenveen 5,2% van de aandelen. De nominale waarde is € 453,78 (€ 70.300).			
Doelstelling	Doelstelling is het inzamelen, scheiden en verwerken van afvalstoffen, inclusief het sluiten van kringlopen, tegen zo laag mogelijke kosten.			
Ontwikkelingen	De koers met het sluiten van de kringlopen, die uiteindelijk moet resulteren in een laag uniform verwerkingstarief, wordt ook in de nieuwe strategische koers vanaf 2021 doorgezet. Daarbij is de vollast van installaties (bijvoorbeeld de REC/Harlingen, SBI en KSI beiden in Heerenveen) een belangrijke taak die bij de onderneming rust, dit in het belang van bijvoorbeeld het aandeelhouderstarief. Als het gaat om de prioritering van hergebruik van materialen en produceren van duurzame energie, dient het produceren van duurzame energie primair voort te vloeien uit de activiteit be- en verwerken van stromen.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	64.757	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	128.437	n.v.t.	n.v.t.
	Resultaat	4.936	4.194	4.360
	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Omrin voert een financieel solide beleid, waarbij niet wordt gestreefd naar winstmaximalisatie, maar er wordt een balans gezocht tussen tarieven die de aandeelhouders moeten betalen voor de inzameling en verwerking van hun afval en de winst die de onderneming maakt om voldoende solvabiliteit te hebben om tegenvallers te kunnen opvangen en investeringen te kunnen doen.			
Thema	5. Toekomstbestendigheid en Duurzaam			
Link	https://www.omrin.nl			

BNG Bank NV	
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Zeggenschap	De gemeente heeft via de Algemene vergadering van aandeelhouders zeggenschap in BNG Bank N.V., via stemrecht op de aandelen die zij bezit (een stem per aandeel van € 2,50). Overigens is in het aandelenkapitaal sprake van een verdeling van 50% Rijk en 50% gemeenten, provincies e.a.
Doelstelling	De BNG is bankier ten dienste van overheden. Door middel van zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening biedt de bank toegevoegde waarde aan haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector.

Ontwikkelingen	De statutaire eis van voldoende overheidsbetrokkenheid begrenst het werkgebied van de bank. Het aankoersen op de mogelijkheid van wijziging van overheidseigendom is ook bij de bank zichtbaar en door de statutaire begrenzing zijn enkele cliënten afgevallen. De bank wordt verder geconfronteerd met nieuwe en/of gewijzigde wetgeving op financieel gebied (de bank is niet langer vrijgesteld van vennootschapsbelasting) en ten aanzien van bancaire toezicht. Heerenveen neemt met 65.267 aandelen van nominaal € 2,50 deel in de NV.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	5.062.000	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	143.995.000	n.v.t.	n.v.t.
	Resultaat	236.000	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Algemene bancaire risico's.			
Thema	6. Financien en Organisatie			
Link	https://www.bngbank.nl			

Caparis NV				
Vestigingsplaats	Drachten			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen heeft samen met Leeuwarden, Smallingerland en Opsterland zitting in de AVA.			
Doelstelling	Het bieden van beschutte arbeid onder aangepaste omstandigheden aan de in de Wet sociale werkvoorziening en de Participatiewet bedoelde mensen met een arbeidshandicap. Praktisch werkt zich dit uit in het realiseren van dienstbetrekkingen, detacheringen en leerwerkplekken voor die mensen.			
Ontwikkelingen	In 2023 zullen naar verwachting 237 fte / 275 inwoners bij Caparis 279 aan het werk zijn. Na de herstructurering in 2019 zorgt Caparis NV voor de organisatie en uitvoering van alle werkzaamheden. Door de nieuwe Regeling vervroegd Uitreden in de CAO is er extra uitstroom van medewerkers. Er ontstaan hierdoor nog meer vacatures voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De bezetting voor de verschillende werksoorten staat onder druk. In maart 2022 hebben de aandeelhoudende gemeenten en Caparis een bestuurdersconferentie gehouden om de groeiende krimp van Sw-personeel ten opzichte van het eerdere transitieplan te bespreken. In een ambtelijke werkgroep verkennen we samen oplossingsrichtingen. Tijdens een tweede bestuurlijke conferentie dit najaar willen we concrete afspraken over een nieuw perspectief maken. Caparis NV heeft bij de begroting 2022 geen actuele balansprognoses verstrekt.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	8.724	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	23.613	n.v.t.	n.v.t.
	Resultaat	228	448	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	8.515	8.095	8.055

Risico's	De Participatiewet vormt een risico voor de toekomst van Caparis. Het risico zit met name in het genereren van voldoende omzet (aanbestedingsplicht).
Thema	2. Zorg en Welzijn
Link	https://www.caparis.nl

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân UA				
Vestigingsplaats	Leeuwarden, kantoorhoudend te Sneek.			
Rechtsvorm	Coöperatie			
Zeggenschap	Leden zijn de Friese gemeenten en de Provincie Fryslân.			
Doelstelling	Adequaate en betaalbare beheer en onderhoud van openbare verlichting/ energievoorziening (en aanverwante zaken)/ laadinfrastructuur voor elektrische vervoersmiddelen en het behalen van financiële voordelen met de gezamenlijke inkoop van energie, gericht op verbeteren van de verkeers- en sociale veiligheid.			
Ontwikkelingen	Uitbreiding met inkoop van energie (voor meerdere partners). Voor 10 oktober 2022 verplichte opzegging huidig gascontract met leverancier Gazprom wegens sancties tegen Rusland. Daardoor versnelde inwerkingtreding van het gewenste en in ontwikkeling zijnde 'zelflevermodel' voor gas. Doel is dat OVEF zelf energieleverancier is en gas aan haar leden en afnemers gaat leveren. Voor elektra gaat OVEF het zelflevermodel per 2024 invoeren.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	445	445	445
	Vreemd vermogen	n.v.t.	0	n.v.t.
	Resultaat	118	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	45	45	45
Risico's	Er zijn geen specifieke risico's.			
Thema	3. Wonen en Leven			
Link	https://ovef.nl			

Fryslân Milieu Zuidoost BV	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Zeggenschap	Middels houder van aandelen is de zeggenschap in de AVA indirect.

Doelstelling	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van huishoudelijke herbruikbare grond- en afvalstoffen en de daarmee verband houdende beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de gemeenten.			
Ontwikkelingen	Het door de gemeente vastgestelde beleid is primair gericht op een duurzame circulaire economie. Daarbij past dat de gemeente de landelijk vastgestelde VanAfvalNaarGrondstof (VANG) doelstellingen tot haar uitgangspunt van beleid heeft verheven. Richting huishoudens heeft dat o.a. consequenties voor het inzamelbeleid en de daarbij behorende tarieven en uitvoeringsregel.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	1.606	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	5.785	n.v.t.	n.v.t.
	Resultaat	358	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Geen.			
Thema	5. Toekomstbestendigheid en Duurzaam			
Link	Geen eigen website			

Gemeentelijk Sportcentrum BV				
Vestigingsplaats	Heerenveen			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Zeggenschap	Heerenveen is 100 % aandeelhouder			
Doelstelling	Het realiseren, beheren en exploiteren van sportvoorzieningen in het multifunctioneel centrum "Sportstad Heerenveen".			
Ontwikkelingen	De huurovereenkomst met Sportstad Heerenveen BV (SSH) loopt af in 2026. De exploitatie van Gemeentelijk Sportcentrum BV binnen het geheel van SSH laat een structureel tekort zien. Dit tekort is door de gestegen energieprijzen hoger geworden. Dat wordt nu door de andere onderdelen van SSH gecompenseerd. Dat is op termijn voor Sportstad niet wenselijk. In najaar 2019 is een onderzoek naar de exploitatie afgerond. In het onderzoek is een passende financiële bijdrage van gemeente Heerenveen geadviseerd. De Gemeente Heerenveen moet daarover nog een formeel standpunt innemen. Een gemeentelijke bijdrage moet voorkomen dat Sportstad Heerenveen BV in 2026 de huurrelatie niet wenst te continueren.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	18	18	18
	Vreemd vermogen	n.v.t.	0	n.v.t.
	Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Risico is het moeten voorzien in een passende exploitatiebijdrage van Heerenveen aan Gemeentelijk Sportcentrum BV c.q. Sportstad Heerenveen BV of het sluiten van het Sportcentrum (w.o. het zwembad) voor bezoekers.			
Thema	3. Wonen en Leven			

Link	Niet van toepassing
-------------	---------------------

Ijshockeyhal Thialf Heerenveen BV				
Vestigingsplaats	Heerenveen			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Zeggenschap	Heerenveen bezit 100 % van de aandelen IJshockeyhal Thialf Heerenveen BV			
Doelstelling	Het beheer en het (doen) exploiteren van de IJshockeyhal als onderdeel van het Thialf IJsstadion. Primaire doelstelling is het faciliteren van de Heerenveense breedtesport. Daarnaast streven we naar behoud van een High Performance Topsportcentrum voor topsportontwikkeling, innovatie en (top)sportevenementen op wereld-, Europees en nationaal niveau in samenhang en samenwerking met IJsstadion Thialf.			
Ontwikkelingen	In oktober 2021 heeft u € 1.555.000 voor vervanging van de ijsvloer, de boarding in de brandmeldinstallatie beschikbaar gesteld. De uitvoering vindt plaats in de ijsvrije periode van 2022. De governance van de ijshockeyhal en verdere investeringen (bijvoorbeeld renovatie fase 2 en dakconstructie) worden nog bekeken. Eventuele keuzes en financiële consequenties worden u op het geëigende moment voorgelegd. Op dit moment kan nog geen inschatting worden gemaakt of er iets nodig is, wat er nodig is en wat hiervan de kosten zijn. Nader onderzoek en visievorming/toekomstplan zijn hiervoor noodzakelijk. De voorbereidingen voor onderzoek naar de dakconstructie lopen als vervolg op de uitgevoerde herstelwerkzaamheden 2019.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	18	18	18
	Vreemd vermogen	n.v.t.	0	n.v.t.
	Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Voor wat betreft de algemene risico's en in het bijzonder het risico rond Corona verwijzen wij naar de toelichting bij Thialf OG BV. Ter aanvulling noemen we hier de uitkomst van het onderzoek naar de dakconstructie.			
Thema	2. Zorg en Welzijn			
Link	Zie website Thialf			

NV Fryslân Miljeu	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Zeggenschap	De aandelen zijn in handen van 12 Friese gemeenten en 3 Groningse gemeenten. Gemeente Heerenveen beschikt over 19.063 aandelen C van nominaal € 4,53 (€ 86.504). Dit vertegenwoordigt 12,6% van het totale aandelen kapitaal.

Doelstelling	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van herbruikbare grondstoffen en van afvalstoffen en de daarmee verband houdende beleidsondersteuning. De vijf regio-B.V.'s sturen de inzameling van huishoudelijk afval aan namens de deelnemende gemeenten. Beleidsmatig richt de gemeente zich op een duurzame, circulaire economie met de landelijk vastgestelde VanAfvalNaarGrondstof (VANG)-doelstellingen als uitgangspunt.			
Ontwikkelingen	Fryslân Milieu/Omrin staat met haar gemeenten voor de uitdaging om bij te dragen aan de totstandkoming van een circulaire economie waarin afval door zoveel mogelijk hergebruik, waarde krijgt en houdt. Naast het belang van deze duurzaamheidsdoelstelling blijft het zaak om de kosten die hiermee gemoeid zijn, zo laag mogelijk te houden.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	11.485	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	25.342	n.v.t.	n.v.t.
	Resultaat	2.834	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Geen.			
Thema	5. Toekomstbestendigheid en Duurzaam			
Link	Geen eigen website			

Sportstad Heerenveen BV	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Zeggenschap	Het belang van gemeente Heerenveen is als gevolg van de uittreding van De Friesland Zorgverzekeraar toegenomen van 50 % naar 55,9 %. De huidige omvang kan er toe leiden dat voor specifieke besluiten alleen de goedkeuring van de gemeente voldoende is. In de aandeelhoudersvergadering wordt de wenselijkheid hiervan besproken. SC Heerenveen Vastgoed BV bezit 44,1 % van de aandelen.
Doelstelling	Het realiseren, besturen en beheren van een multifunctioneel centrum voor sport, gezondheid, zorg, onderwijs en vrije tijd. Met het multifunctionele centrum zet gemeente Heerenveen in op bevordering van de economische ontwikkeling en werkgelegenheid en de bevordering van actieve deelname aan sport.

Ontwikkelingen	Het eigen vermogen in Sportstad Heerenveen BV bedraagt ultimo 2021 iets meer dan € 22,9 miljoen waarin gemeente Heerenveen met 55,9 % deelneemt. Recente exploitatieresultaten van Sportstad Heerenveen BV zijn positiever dan in het Masterplan is opgenomen. Het Gemeentelijk Sportcentrum wordt tot 2026 door Sportstad geëxploiteerd. De exploitatie van het Gemeentelijk sportcentrum kost Sportstad meer dan het oplevert. Door de stijgende energieprijzen wordt het tekort groter. Er zijn nog geen afspraken voor de periode na 2026. De kosten van het sportcentrum worden binnen de exploitatie van Sportstad opgevangen. De exploitatie als geheel is winstgevend. Gemeente Heerenveen heeft overwogen om naar Sportstad te verhuizen. Dit blijkt echter niet haalbaar te zijn. Daarnaast is er interesse van marktpartijen, voor zowel het gebied als het gebouw. Sc Heerenveen heeft aangegeven toe te willen naar een lagere huursom (zie risico's). Onder leiding van een procesbegeleider gaan Sportstad Heerenveen BV, SC Heerenveen en de Gemeente Heerenveen de toekomst van Sportstad uitwerken. Dit kan besluitvorming van de gemeenteraad gaan vragen. Sportstad zal de begroting voor 2023 in december 2022 aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voorleggen.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	23.913	22.897	n.v.t.
	Vreemd vermogen	20.965	20431	n.v.t.
	Resultaat	670	640	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Het Masterplan heeft een kostendekkende exploitatie als uitgangspunt. Binnen het Masterplan liggen de risico's bij de huurders. SC Heerenveen heeft te kennen gegeven toe te willen naar een lagere huursom. Voor Sportstad is de verhuurbaarheid van het stadion aan SC Heerenveen een risico. Het risico van verhuurbaarheid is ook van toepassing op andere ruimten in het complex.			
Thema	3. Wonen en Leven			
Link	https://www.sportstad.nl			

Thialf OG BV	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Zeggenschap	De zeggenschap is georganiseerd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Provincie Fryslan bezit tweederde van de aandelen en gemeente Heerenveen éénderde. Heerenveen heeft zich voor € 1,5 miljoen ingekocht waarbij voorzichtigheidshalve direct een voorziening met dezelfde omvang is getroffen Heerenveen neemt ingaande februari 2005 deel met 6.000 aandelen van nominaal € 1,00 (€ 6.000) in Thialf OG B.V. (1/3 deel).
Doelstelling	De holding Thialf OG BV is opgericht ten behoeve van het Thialf IJstadion. Doel is het behoud van een High Performance Topsportcentrum voor topsportontwikkeling, innovatie en (top)sportevenementen op wereld-, Europees- en nationaal niveau. Daartoe biedt Thialf trainingsfaciliteiten aan topsporters van wereldniveau en organiseert Thialf schaatswedstrijden voor zowel de wereld-, de Europese - als de nationale competitie. Naast het schaatsen op mondiaal topniveau faciliteert Thialf het recreatieve schaatsen.

Ontwikkelingen

Thialf heeft in april 2020 een Herstelplan gepresenteerd, waarin Provincie Fryslân (€ 1,9 miljoen) en Gemeente Heerenveen (€ 991.000) deelnemen. Met deze € 2,9 miljoen kan Thialf de periode tot en met september 2022 financieel doorkomen. Met het Herstelplan als aanzet heeft Thialf een reorganisatie en andere bezuinigingen doorgevoerd en hebben gesprekken met de stakeholders plaatsgevonden om de inkomsten te verhogen. Het Herstelplan ligt momenteel nog voor bij de Europese Commissie in verband met een staatssteunbeoordeling.

De commissie Eringa heeft de exploitatie beoordeeld. Daaruit kwam naar voren dat de aandeelhouders € 813.000 beschikbaar moeten stellen voor een sluitende exploitatie (Provincie € 542.000 en Heerenveen € 271.000). Deze bedragen zijn gebaseerd op het scenario waarbij de zonnepanelen op het dak van Thialf niet zijn ingeschakeld. Met inschakeling van de zonnepanelen kwam commissie Eringa uit op € 633.000 (respectievelijk € 422.000 en € 211.000).

Het opnieuw inschakelen van de zonnepanelen kost ca. € 400.000. Provinciale Staten van Fryslân hebben dat bedrag op 16 februari 2022 beschikbaar gesteld. De verwachting is dat herinschakeling van de panelen in oktober 2022 plaatsvindt. Tegen de achtergrond van stijgende energieprijzen is door de provincie toen tevens besloten om de bijdrage op maximaal € 542.000 te handhaven en een eventueel overschot na afloop van het jaar te verrekenen.

Voor het Herstelplan is richting de Europese Commissie (EC) van belang dat de aandeelhouders laten zien bij te dragen in het exploitatietekort. De provincie heeft voor het bedrag van € 542.000 een besluit genomen in de vorm van een aanwijzing Dienst Algemeen Economisch Belang (DAEB). Op 3 maart 2022 heeft de gemeente een zelfde besluit genomen voor € 271.000. Dit was afhankelijk gemaakt van een Rijksbijdrage voor Thialf. Het Rijk heeft eind 2021 eenmalig € 1 miljoen voor Thialf beschikbaar gesteld. Op 15 december 2021 was daarnaast de budgettaire bijlage van het landelijke coalitieakkoord beschikbaar. Hierin staat te lezen, dat er vanaf 2022 € 25 miljoen per jaar beschikbaar is voor sport en bewegen. Hierbij is Thialf als enige sportaccommodatie en -locatie met name genoemd. De verwachting is, dat Thialf tijdens de kabinetsperiode ook na 2022 op € 1 miljoen per jaar kan rekenen. Uiteraard is dit nog geen feit en moet dit nog verder uitkristalliseren. Het overleg met het ministerie over Thialf loopt door. Thialf, provincie en gemeente bekijken samen hoe Thialf een beroep kan doen op middelen van VWS. In het bijzonder wordt gekeken naar energie(kosten). Door de geopolitieke situatie wordt ook Thialf geconfronteerd met stijgende energietarieven. In de begroting 2022-2023 heeft deze stijging geleid tot een oplopend tekort van circa € 1 miljoen. Thialf moet in het boekjaar 2022-2023 een nieuw contract afsluiten voor de levering van elektriciteit. De DAEB besluiten zijn aan de EC gezonden als nadere onderbouwing voor het Herstelplan.

Door de Corona-pandemie heeft ook Thialf in 2020 en 2021 schade ondervonden. Hiervoor zijn via gemeente Heerenveen bij het ministerie van VWS twee aanvragen voor de rijksregeling SPUK IJZ ingediend met een omvang van samen € 1,9 miljoen. Deze zijn eveneens bij de EC gemeld. Medio augustus 2022 wordt de Regeling SPUK IJZ wederom opengesteld. Thialf zal ook in deze tranche een aanvraag indienen. Behandeling door de EC vergt meer tijd dan verwacht, waardoor betaling aan Thialf ook langer duurt. Om de liquiditeit bij Thialf op een voldoende peil te houden, heeft uw raad besloten de DAEB 2022 uit te breiden en de middelen als compensatie voor kosten uit te betalen. Na goedkeuring door de EC van de SPUK-IJZ (*coronaschadevergoeding*) zal de compensatie (boekhoudkundig) worden verrekend.

Medio augustus 2022 is de Regeling SPUK IJZ wederom opengesteld. Thialf zal ook in deze tranche een aanvraag indienen. Verwacht wordt, dat na verwerking van deze aanvraag nog een tekort in de jaarrekening 2021-2022 overblijft.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Eigen vermogen	80	n.v.t.	n.v.t.

	Vreemd vermogen	5.627	n.v.t.	n.v.t.
	Resultaat	11	-150	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	455	271	282
Risico's	De beoordeling door de EC van het Herstelplan en de schadeclaim COVID-19 in de Rijksregeling SPUK-IJZ vormen een risico voor de exploitatie van Thialf. Op moment van schrijven dezes is de uitkomst van de beoordeling van de EC over beide onderwerpen nog onzeker. De stijgende (energie)kosten door de geopolitieke situatie vormen een risico. Thialf neemt hiervoor haar verantwoordelijkheid en is naar oplossingen aan het kijken. Voor wat kosten voor groot onderhoud etc betreft zijn de Rijksmiddelen mede van belang voor de instandhouding van de accommodatie. Ten aanzien van de ijshockeyhal worden dakconstructie en eventueel volgende renovatiefases specifiek bekeken vanuit gemeentelijk perspectief. Thialf heeft een kleine organisatie en loopt tegen grenzen aan bij grote/complex vraagstukken.			
Thema	2. Zorg en Welzijn			
Link	https://thialf.nl			

Stichtingen en verenigingen

MFA De Akkers				
Vestigingsplaats	Heerenveen			
Rechtsvorm	Vereniging			
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen, Stichting Ambion en CBO Meilân, ieder voor éénderde deel.			
Doelstelling	De vereniging heeft als doel het beheer van het gebouw en de grond en het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de eigenaars.			
Ontwikkelingen				
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	7	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	190	n.v.t.	n.v.t.
	Resultaat	-8	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	15	16	16
Risico's	Het vertrekken van een partij zou als risico meebrengen dat de kosten onder de overgebleven partijen verdeeld moeten worden.			
Thema	2. Zorg en Welzijn			
Link				

Stichting Ambion

Vestigingsplaats	Heerenveen																				
Rechtsvorm	Stichting																				
Zeggenschap	In de statuten is vastgelegd dat de gemeenteraad de begroting en jaarrekening blijft goedkeuren. Omdat ook de Raad van Toezicht van Stichting Ambion deze stukken moet goedkeuren, is er sprake van gestapeld toezicht.																				
Doelstelling	Het in stand houden van de scholen voor openbaar primair onderwijs in de gemeente Heerenveen en de Fryske Marren. Statutair doel: het geven van openbaar onderwijs als bedoeld in de Wet op het primair onderwijs, alsmede al hetgeen daarmee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.																				
Ontwikkelingen																					
	<table><tr><th>Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)</th><th>31-12-2021</th><th>31-12-2022</th><th>31-12-2023</th></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>6.528</td><td>6.236</td><td>6.138</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>n.v.t.</td><td>0</td><td>n.v.t.</td></tr><tr><td>Resultaat</td><td>191</td><td>3</td><td>3</td></tr><tr><td>Bijdrage Heerenveen</td><td>n.v.t.</td><td>n.v.t.</td><td>n.v.t.</td></tr></table>	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	6.528	6.236	6.138	Vreemd vermogen	n.v.t.	0	n.v.t.	Resultaat	191	3	3	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023																		
Eigen vermogen	6.528	6.236	6.138																		
Vreemd vermogen	n.v.t.	0	n.v.t.																		
Resultaat	191	3	3																		
Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.																		
Risico's	De realisatie van de begroting is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en de bekostiging vanuit het rijk.																				
Thema	2. Zorg en Welzijn																				
Link	https://www.ambion.nl																				

Stichting OSG Sevenwolden				
Vestigingsplaats	Heerenveen			
Rechtsvorm	Stichting			
Zeggenschap	De leden van de Raad van Toezicht worden benoemd door de gemeenteraad van Heerenveen.			
Doelstelling	Het in stand houden van de scholen voor openbaar voortgezet onderwijs in de gemeente Heerenveen.			
Ontwikkelingen	De intensivering van de samenwerking met het bijzonder voortgezet onderwijs, het Bornego College, heeft geleid tot het aangaan van een bestuurlijke fusie. Naar verwachting wordt deze per januari 2023 geëffectueerd door het oprichten van een nieuwe stichting: Onderwijsgroep Midden-Friesland.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	9.966	9.376	8.803
	Vreemd vermogen	n.v.t.	0	n.v.t.
	Resultaat	360	-589	-573
	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	De realisatie van de begroting is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en de bekostiging vanuit het Rijk.			
Thema	2. Zorg en Welzijn			
Link	https://www.sevenwolden.nl			

Vereniging Nederlandse Gemeenten				
Vestigingsplaats	Den Haag			
Rechtsvorm	Vereniging			
Zeggenschap	De zeggenschap is georganiseerd in de Ledenvergadering. Door het aantal leden is de zeggenschap en invloed voor een individueel lid beperkt.			
Doelstelling	De Vereniging staat haar leden-gemeenten bij in de vervulling van bestuurstaken, zowel collectief als individueel. In praktijk worden bijvoorbeeld modelverordeningen ontwikkeld en aan de leden aangereikt.			
Ontwikkelingen	De ontwikkeling bij de VNG is stabiel.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	63.912	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Resultaat	1100	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	75	76	77
Risico's	Er is geen sprake van specifieke risico's.			
Thema	6. Financien en Organisatie			
Link	https://vng.nl			

Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen				
Vestigingsplaats	Heerenveen			
Rechtsvorm	Vereniging			
Zeggenschap	Gemeente en Sportstad ieder 50% zeggenschap			
Doelstelling	De Vereniging van Eigenaars Sportcentrum Heerenveen heeft als doel het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de eigenaars. Hieronder valt uitdrukkelijk ook het verkrijgen, bezwaren, vervreemden en beheren van registergoederen. Het betreft hier het registergoed Abe Lenstra Boulevard 23-27.			
Ontwikkelingen	Enige activiteit is belangenbehartiging in voorkomende gevallen. Binnen de Vereniging is geen sprake van enige vermogenspositie of geldstromen uit hoofde van exploitatie.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	0	n.v.t.
	Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Geen.			
Thema	2. Zorg en Welzijn			

Link	Niet van toepassing
-------------	---------------------

Vereniging van Friese Gemeenten				
Vestigingsplaats	Leeuwarden			
Rechtsvorm	Vereniging			
Zeggenschap	De zeggenschap is georganiseerd door middel van stemrecht in de Ledenvergadering. De leden zijn de 18 Friese gemeenten.			
Doelstelling	Het behartigen van de belangen van de leden (Friese gemeenten); het verstrekken van advies aan de leden; het uitoefenen van een platformfunctie voor afstemming met en communicatie tussen de leden; het regelen van vertegenwoordigingen voor en namens de leden. De activiteiten moeten leiden tot kwaliteitsverbetering bij de gemeenten. VFG werkt samen met Provincie Fryslân.			
Ontwikkelingen	Er zijn geen specifieke ontwikkelingen.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	261	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Resultaat	-249	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	24	25	26
Risico's	Geen.			
Thema	6. Financien en Organisatie			
Link	https://www.friesegemeenten.nl			

Overige verbonden partijen

Centrumregeling samenwerking Sociaal domein Fryslân				
Vestigingsplaats	Leeuwarden			
Rechtsvorm	Overige			
Zeggenschap	Door het aangaan van de gemeenschappelijke regeling in de vorm van een centrumgemeente regeling is de zeggenschap over de onderwerpen die in deze regeling zijn opgenomen, feitelijk en formeel overgedragen aan de gemeente Leeuwarden. In de centrumregeling nemen alle 18 Friese gemeenten deel.			
Doelstelling	De Friese gemeenten streven binnen het Sociaal Domein, zowel ten aanzien van de wettelijk verplichte samenwerking als ten aanzien van de vrijwillige samenwerking, naar maximale efficiëntie en effectiviteit in de uitvoering van de aan hen opgelegde wettelijke taken. De Regeling stroomlijnt de beleidsvoorbereiding ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van Jeugdzorg, Maatschappelijke ondersteuning en Participatie. Ook beoogt de Regeling de inkoop van de Jeugdzorg en Maatschappelijke ondersteuning doelmatig te organiseren. Beoogd worden lage administratieve lasten bij de centrumconstructie, de deelnemende gemeenten en de zorgaanbieders.			
Ontwikkelingen	Er is zorg ingekocht op de taken behorende bij de doelstelling, er wordt via het accounthouderschap gemonitord of gestelde doelen worden gerealiseerd door de zorgaanbieders en voor de beleidsvoorbereiding worden aan de hand van de actualiteit voorstellen ontwikkeld en besluiten genomen. In de regeling is opgenomen dat er een periodieke evaluatie van de samenwerking plaatsvindt.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	202	219	313
Risico's	Risico's doen zich voor op het terrein van aanbestedingsrecht en/of fiscaal terrein waaronder de BTW. Verder kunnen bij beëindiging van deelname risico's ontstaan rond de uitvoering en de continuïteit van de zorgverlening jegens cliënten. Bij beëindiging kunnen frictiekosten ten laste van de gemeente ontstaan.			
Thema	2. Zorg en Welzijn			
Link	https://www.sdfryslan.nl			

GRONDBELEID

Algemeen

Door grondbeleid kunnen we ruimtelijke doelen op het gebied van volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken.

De paragraaf Grondbeleid moet in ieder geval bestaan uit:

- Een visie op het grondbeleid en wat we allemaal willen bereiken.
- Een omschrijving van hoe de gemeente het grondbeleid uitvoert.
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie.
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming.
- De beleidsuitgangspunten hoe we omgaan met de reserves en risico's van grondzaken.

Onze nota Grondbeleid is vastgesteld op 7 november 2013. De komende tijd gaan we de nota actualiseren. Onze economische situatie is veranderd, want de druk op de woningmarkt is groot. We moeten daar als gemeente flink mee aan de slag. Daarbij is het belangrijk dat we goed nadenken over welke rol we hierin als gemeente nemen: gaan we zelf actief aan de slag met het bouwen van nieuwe woningen, vragen we anderen om dit te doen of bekijken we dit per situatie?

Ook qua wet- en regelgeving is er een aantal dingen veranderd, waardoor we een nieuwe nota Grondbeleid nodig hebben:

- de invoering van de Omgevingswet heeft invloed op ons grondbeleid, en
- het Didam-arrest heeft invloed op ons grondbeleid.

Eind 2021 heeft de Hoge Raad bepaald dat iedereen de kans moet krijgen om de grond van een overheid over te nemen, wanneer die besluit om die grond te verkopen. Je moet hiervoor als gemeente een duidelijke selectieprocedure voeren en alle partijen moeten precies weten aan welke eisen ze moeten voldoen om de grond te mogen kopen. De gemeente moet eerlijk kunnen uitleggen waarom ze voor een bepaalde partij heeft gekozen. Alleen als van te voren duidelijk is dat er echt maar één partij is die de grond kan kopen, is de selectieprocedure niet nodig.

Monitoring projecten grondbedrijf, risicoanalyse en actualisatie

Sinds enkele jaren hebben we een 'monitor grondbedrijf'. Deze helpt ons om onze grondexploitaties goed in de gaten te houden. Ook zorgt de monitor ervoor dat we precies weten hoe verschillende projecten en processen verlopen.

Bij het monitoren vergelijken we de situatie steeds met die van het jaar ervoor. Zo beschrijven we steeds op 1 januari per project:

- de boekwaarde;
- het exploitatie resultaat;

- de programmering en fasering (welke kosten en opbrengsten er zijn voor de komende jaren);
- de later verwachte opbrengsten en te maken kosten.

Voor de jaarrekening stellen wij een 'position paper' op. In dit document beschrijven we hoe we de grondexploitaties waarderen en op basis van welke punten we dit doen. We geven aan welke werkzaamheden we uitvoeren, wie dit beschrijft en wie de werkzaamheden controleert. Dit maakt de verwachte grondexploitaties betrouwbaarder en zorgt ervoor dat we mogelijke risico's eerder zien aankomen.

Risicomanagement grondbedrijf

Al enkele jaren laten we voor het grondbedrijf via de GREX-manager een risico-analyse uitvoeren. Zo kunnen we de financiële risico's bepalen. We houden hierbij rekening met de looptijd en omvang van de complexen.

In de tabel hieronder is het totaal aan risico's opgenomen, zoals dat is opgenomen in de jaarrekening van 2021.

1	Totaal	€ 11.798.000
2	Reeds beschikbare voorziening	€ 10.683.000
3	Voorziening jaarrekening 2021	€ -3.005.000
4	Saldo (1-[2+3])	€ 4.120.000
5	Factor 1,2	€ 4.944.000

De buffer die we nodig hebben dekt 90% van de mogelijke scenario's af. De buffer wordt nog wel met een factor 1,2 verhoogd omdat er mogelijk risico's ontbreken, die we ook wel 'zwarte zwanen' noemen.

Voorheen was de factor waarmee we de risicobuffer verhoogden 1,4. In de Nota Risicomanagement is besloten om deze factor voor het grondbedrijf te verlagen naar 1,2.

Woningbouw

bedragen x € 1000

Omschrijving		2023	2024	2025	2026
Totaal kosten	L	5.783	4.383	1.614	2.299
Totaal opbrengsten	B	7.062	3.859	5.975	6.297
Saldo exploitatie		1.279	1.209	1.197	1.122
Verhoging onderhanden werk	B	793	841	-	171
Verlaging onderhanden werk	L	2.054	317	4.361	4.169
Resultaat		18	-	-	-
Totale lasten	L	7.837	4.700	5.975	6.468
Totale baten	B	7.855	4.700	5.975	6.468
Resultaat		18	-	-	-
Balans: Onderhanden werk					
Boekwaarde 1-1		10.887	9.626	10.150	5.789
Mutatie onderhanden werk		-1.261	524	-4.361	-3.998
Boekwaarde 31-12		9.626	10.150	5.789	1.791

In de onderstaande tabel staan de geraamde (tussentijdse) winstnemingen voor de betreffende jaren. Deze winstnemingen zijn op basis van het voorzichtigheidsbeginsel voor 30% verwerkt in deze begroting, alleen voor het eerste begrotingsjaar.

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Fedde Schurerplein	60	10	60	80
(tussentijdse) winstnemingen	60	10	60	80
Verwerkt in de begroting	18	-	-	-

Bedrijventerreinen

bedragen x € 1000

Omschrijving		2023	2024	2025	2026
Totaal kosten	L	3.934	979	967	1.090
Totaal opbrengsten	B	7.340	2.961	3.069	3.500
Saldo exploitatie		3.406	1.982	630	1.016
Verlaging onderhanden werk	L	3.406	1.982	-	-
Verhoging onderhanden werk	B	519	-	-630	-1.016
Resultaat		519	-	-	-
Totale lasten	L	7.340	2.961	3.069	3.500
Totale baten	B	7.859	2.961	3.069	3.500
Resultaat		519	-	-	-
Balans: Onderhanden werk					
Boekwaarde 1-1		7.591	4.704	2.722	620
Mutatie onderhanden werk		-2.887	-1.982	-2.102	-2.410
Boekwaarde 31-12		4.704	2.722	620	-1.790

In de onderstaande tabel staan de geraamde (tussentijdse) winstnemingen voor de betreffende jaren. Deze winstnemingen zijn op basis van het voorzichtigheidsbeginsel voor 30%, met een minimum van € 250.000 verwerkt in deze begroting, alleen voor het eerste begrotingsjaar.

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Kavels	-	-	-	-
IBF	1.680	670	700	730
Spikerboor	-	-	-	-
KNO	50	40	40	40
(tussentijdse) winstnemingen	1.730	710	740	770
Verwerkt in de begroting	519	-	-	-

LOKALE HEFFINGEN

Tarievenbeleid algemeen

Voor de tarieven van de heffingen van 2023 gaan we uit van de tarieven 2022, die we met een percentage hebben aangepast naar de inflatie. Dit noemen we de inflatiecorrectie. Voor de heffingen waarbij de hoogte vooral afhangt van de hoeveelheid loon, zoals de leges, begraafrechten, bruggelden, havengelden en veergelden, is de inflatiecorrectie 3,3%. Daar waar we het tarief is aangepast naar wat wettelijk is toegestaan, gebruiken we het maximaal mogelijke tarief (bijvoorbeeld bij de paspoort- en rijbewijsleges). Alle tariefsverhogingen beschrijven we in deze paragraaf.

Lastendruk 2023

In de tabel hieronder is te zien wat het verschil is tussen de gemiddelde lokale lasten in onze gemeente en wat gemiddeld is in de rest van Nederland.

	2022	2023
OZB-lasten gezin WOZ-waarde	329	320
Rioolheffing gezin	231	242
Lasten mini-containers, per aansluiting	291	283
Totale woonlasten	851	845
Woonlasten landelijk gemiddelde t-1	811	904

(bron Coelo, Atlas van de lokale lasten)

bedragen x € 1.000

	2022	2023
Gemiddelde WOZ-waarde	267	303
Belastingcapaciteit	105%	93%

Om inzicht te geven in wat onze lokale lasten zijn, gebruiken we de [lokale lasten meter](#). Hierin kun je onze tarieven ook vergelijken met andere gemeenten, zoals de omliggende gemeenten De Fryske Marren, Súdwest-Fryslân, Leeuwarden en Smallingerland.

De meter geeft inzicht in:

- de OZB;
- de rioolheffing;
- de afvalstoffenheffing;
- de hondenbelasting.

[Raadsleden](#) kunnen met de meter de hoogte van belastingen en heffingen berekenen en bekijken wat dat betekent voor de burgers en/of ondernemers en voor de opbrengsten voor de gemeente.

Kostendekkendheid

Voor een deel van onze bestemmingsheffingen is wettelijk geregeld dat de opbrengsten uit belasting niet hoger mogen zijn dan onze lasten. De belastingopbrengst moet 'kostendekkend' zijn, maar we mogen er niets aan verdienen. Zijn de opbrengsten wél hoger dan de kosten, dan lopen we het risico dat de belastingaanslag wordt verlaagd of zelfs helemaal vernietigd. In de tabel hieronder wordt dit verder uitgelegd.

bedragen x € 1.000										
Omschrijving heffing	Lasten	Perceptie kosten	Overhead	BTW	Lasten totaal	Egalisatie/ sparen *	Baten	Saldo lasten-baten	Heffingen	Kosten dekking
Afvalstoffenheffing	6.421	82	100	1.215	7.818	-373	-1.141	6.303	6.303	100%
Rioolheffing	4.739	82	266	1.234	6.320	376	-51	6.645	6.645	100%
Begraafrechten	321	46	95	-	462	-	-273	189	-	59%
Totaal generaal	11.481	210	461	2.449	14.600	3	-1.465	13.137	12.948	99%

Uit de tabel blijkt dat alle heffingen op of onder de grens van kostendekkendheid blijven. Een eventueel overschot of tekort bij deze drie heffingen wordt geëgaliseerd via de voorziening egalisatie heffingen.

Kwijtscheldingsbeleid

In Heerenveen is kwijtschelding mogelijk van: OZB-woningen, rioolheffing woningen, het vaste deel van de afvalstoffenheffing en voor een deel van de Diftar. Ondernemers kunnen kwijtschelding aanvragen als het om hun privé aanslag gaat.

bedragen x 1.000			
	rekening 2021	begroting 2022	begroting 2023
Afvalstoffenheffing vast	360	288	332
Diftar	101	72	83
Rioolheffing	361	354	424
OZB	6	27	27
Totaal	828	741	866

In de [Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen 2023](#) heeft u de belastingen bepaald waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder de kwijtscheldingsprocedure plaatsvindt.

Invorderingsbeleid

Iedereen die in onze gemeente belasting moet betalen, krijgt hiervan een rekening. We noemen dit ook wel een aanslag. Op deze aanslag is een groot deel van de belastingen of heffingen bij elkaar opgeteld. Die kunnen ze dus in één keer betalen. De rest van de bedragen wordt op andere manier geïnd. Als iemand niet op tijd betaalt, beginnen we met de 'invordering'. Hierbij volgen we de wettelijke regels.

Verordeningen

De verordeningen, ofwel reglementen, van de heffingen en belastingen, zijn de verordeningen van nu. In de raadsvergadering van december 2022 bepaalt de gemeenteraad de nieuwe verordeningen voor 2023.

Heffingen en belastingen

bedragen x € 1.000				
Opbrengsten	2023	2024	2025	2026
Afvalstoffenheffing	6.303	6.520	6.755	7.015
Forensenbelasting	52	52	52	52
Haven-, kade- en opslaggeld	31	31	31	31
Leges	2.350	2.672	2.760	2.760
Lijkbezorgingrechten	273	273	273	273
Onroerende zaakbelasting	15.479	15.479	15.479	15.479
Parkeerbelasting	3.284	3.284	3.284	3.284
Precariobelasting	43	43	43	43
Precariobelasting kabels en leidingen				
Reclamebelasting	139	139	139	139
Rioolheffing	6.645	6.977	7.326	7.692
Toeristenbelasting	247	247	247	247
Totaal	34.846	35.718	36.390	37.016

Afvalstoffenheffing

Iedereen in onze gemeente die volgens de Wet Milieubeheer verplicht is om huishoudelijke afvalstoffen te verzamelen, krijgt van ons een afvalstoffenheffing. Dat staat beschreven in de [Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing](#). In Heerenveen gaat het bij de afvalstoffenheffing om een vast deel en een variabel deel. Dit noemen we Diftar.

Van de afvalstoffenheffing betalen we als gemeente de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Hiervoor bestaat een wettelijke inzamelplicht. In de tabel hieronder staan de tarieven voor de afvalstoffenheffing van 2022 en het de voorgestelde tarieven voor de komende jaren.

	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Gemiddelde lasten minicontainers:					
Vastrecht Diftar	158,00	150,00	158,00	167,00	177,00
Diftar + minicontainers	124,00	124,00	124,00	124,00	124,00
Milieustraat opbrengst per aansluiting	8,79	8,86	8,91	8,96	9,01
gemiddelde kosten per aansluiting	290,79	282,86	290,91	299,96	310,01
mutatie	-3,30%	-2,73%	2,85%	3,11%	3,35%
Diverse belasting eenheden:					
minicontainers restafval per container	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
minicontainers restafval per kg	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35
huisvuilzakken per zak * 1	2,10	2,15	2,20	2,20	2,20
Eenpersoonshuishoudens zonder diftar	249,00	240,00	247,00	255,00	263,00
Meerpersoonshuishoudens zonder diftar	310,00	297,00	306,00	316,00	327,00

We hebben deze begroting gemaakt met de kosten en opbrengsten die we verwachten. We denken dat de kosten van klein huishoudelijk afval de komende jaren wat minder snel zullen stijgen. Dit komt doordat de kosten om dit afval te verwerken lager worden, met name de rijksafvalstoffenbelasting. Omrin kan namelijk steeds meer dingen uit het afval halen die ze opnieuw kan gebruiken. Door thuiswerken wordt thuis meer afval geproduceerd en minder op het werk. We weten nog niet hoeveel mensen in 2023 thuis zullen werken.

Rioolheffing

Iedereen die in onze gemeente gebruik maakt van het riool, krijgt van ons een rioolheffing. Dat staat beschreven in de [Verordening op de heffing en de invordering van rioolheffing](#). Met de opbrengst van de rioolheffing betalen we de kosten van het onderhoud en de vervanging van alles wat we nodig hebben om het afvalwater in de gemeente te verzamelen.

In het vastgestelde Watertakenplan 2021-2024 (inclusief kostendekkingsplan) is opgenomen de rioolheffing jaarlijks met 4,75% te laten stijgen. Deze kostenstijging is gebaseerd op de in het Watertakenplan opgenomen langjarige doorkijk m.b.t. de opgaven voor onderhoud en vervanging voor inzameling en transport van stedelijk (afval)water.

Voor de rioolheffingen sturen we twee verschillende rekeningen:

- een belasting voor de gebruikers van woningen (RIOP);
- een belasting voor de gebruikers van niet-woningen (RIOZ);

Qua tarieven van de rioolheffingen voor de komende jaren, gaan we hier vanuit:

	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
tariefstijging		4,75%	4,75%	4,75%	4,75%
<u>Woningen</u>					
tarief eenpersoonshuishoudens	173,00	181,00	190,00	199,00	208,00
tarief meerpersoonshuishoudens	231,00	242,00	253,00	265,00	278,00
<u>Niet woningen</u>					
Tarief tot 50m3 geloosd afvalwater	347,00	363,00	380,00	398,00	417,00
Tarief 50 tot 200 m3 geloosd afvalwater	541,00	567,00	594,00	622,00	652,00

In het Watertakenplan 2021-2024 was een meerjarige verhoging van de tarieven voorzien van 4,75%. De renteomslag is in de begroting verlaagd van 2,5% naar 1,5%. De structurele rentelast op riolering daalt hierdoor. Voor 2022 bedraagt de daling € 163.000. Deze structurele daling leidt tot een beperktere tariefstijging. Dit is vertaald in stijging van de tarieven met 2% in plaats van 4,75%. Deze eenmalige daling leidt tot een structureel lagere opbrengst aan rioolrechten van € 174.000.

Onroerende zaakbelasting

We laten mensen onroerende zaakbelasting (OZB) betalen voor onroerende zaken in de gemeente Heerenveen. Dit staat beschreven in de [Verordening op de heffing en de invordering van onroerende-zaakbelastingen](#).

Op basis van de Wet WOZ bepalen we elk jaar wat de economische waarde is van de onroerende zaken in Heerenveen. Voor het belastingjaar 2023 deden we dit op 1 januari 2022. Dit noemen we de waardepeildatum. Op basis van de uitkomsten tot nu toe, kunnen we er voor 2023 van uit gaan dat de waarde van woningen 13,50% stijgt en dat de waarde van niet-woningen 0,50% daalt. In de tabel hieronder staat hoe dit de afgelopen jaren verliep.

Tabel Verloop WOZ-waarde

	2020	2021	2022	2023
Woningen	8,50%	8,00%	9,00%	13,50%
Niet-woningen	-4,00%	-1,00%	-1,00%	-0,50%

De OZB bestaat uit drie verschillende belastingen:

- een belasting voor de gebruikers van niet-woningen;
- een belasting voor de eigenaren van niet-woningen;
- een belasting voor de eigenaren van woningen.

Bij het berekenen van de tarieven voor de OZB gaan we uit van bepaalde vaste verhoudingen. Hiermee proberen we ervoor te zorgen dat de kosten per persoon niet teveel verschillen. Voor 2023 zal het verschil tussen de belastingen anders worden, omdat we geld moeten besparen.

Tussen het tarief voor gebruikers en dat voor eigenaren is een vaste verhouding van 1 : 1,25. Daarnaast is er een 'vaste' verhouding tussen het gedeelte van de woningen en de niet-woningen in de totale opbrengst. Zo zorgen we ervoor dat wanneer de waarde van woningen sneller stijgt of daalt dan de waarde van niet-woningen, dit niet meteen zorgt voor grote verschillen in de belasting die mensen moeten betalen.

Tabel Ontwikkeling opbrengsten OZB (% stijging t.o.v. vorig jaar)				
	Rekening 2020	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Woning	-0,25%	2,95%	3,16%	2,60%
Niet-woningen	-3,36%	1,32%	8,33%	1,19%

Tabel Vaste verhoudingen opbrengsten OZB bedragen x € 1.000				
	Rekening 2020	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Woningen	49,2%	49,6%	48,4%	48,7%
Niet-woningen	50,8%	50,4%	51,6%	51,3%
OZBE won	6.922	7.126	7.351	7.542
OZBE nwon	4.148	4.226	4.535	4.629
OZBG nwon	2.999	3.015	3.309	3.308
OZB nwon totaal	7.147	7.241	7.844	7.937
OZB totaal	14.069	14.367	15.195	15.479

Tabel Ontwikkeling tarieven OZB (% stijging t.o.v. vorig jaar)			
	rekening 2021	begroting 2022	begroting 2023
Woningen	-6,02%	-5,85%	-10,08%
Niet-woningen	1,80%	6,10%	2,23%
Tariefvoorstel Raad :			
Eigenaar woningen	0,1248%	0,1175%	0,1057%
Eigenaar niet woningen	0,3443%	0,3653%	0,3735%
Gebruiker niet woningen	0,2791%	0,2982%	0,2984%

Bij de stijgingen en dalingen van de onroerendezaakbelastingen houden we geen rekening met een compensatie van de wijzigingen in de WOZ-waarde. Als er een verschil is in de gemiddelde waardestijging tussen woningen en niet-woningen, passen we de tarieven zo aan dat de opbrengst voor beide gelijk blijft. De opbrengst van de OZB blijft dan dus gelijk.

Ondernemersfonds

In de tarieven van de OZB voor niet-woningen zit een stijging van 4,76% die bedoeld is voor het Ondernemersfonds. Dit geld gaat, nadat de gemeentelijke objecten eraf zijn gehaald, in zijn geheel naar een fonds dat de ondernemers zelf beheren. Het Heerenveen Ondernemers Fonds (HOF) is dus van, voor en door ondernemers in de gemeente Heerenveen. Alle ondernemers dragen aan het fonds bij doordat zij de onroerendezaakbelasting (OZB) betalen, en dit deel van het geld is vervolgens weer voor de ondernemers zelf bedoeld. Stichting Heerenveen Ondernemers Fonds heeft de opdracht om het fonds te beheren en om met het geld projecten, voorzieningen, activiteiten mogelijk te maken. Voor meer informatie over het HOF: [website ondernemersfonds](#)

Parkeerbelasting

We laten mensen parkeerbelasting betalen voor het parkeren van een motorvoertuig en voor een parkeervergunning. Dit staat beschreven in de [Verordening op de heffing en de invordering van parkeerbelasting](#).

Forensenbelasting

Personen die langer dan een bepaalde periode een gemeubileerde woning beschikbaar houden, zonder dat zij zijn ingeschreven in het gemeentelijke bevolkingsregister, moeten forensenbelasting betalen. Dit staat beschreven in de [Verordening op de heffing en de invordering van een forensenbelasting](#).

Haven-, kade- en opslaggeld

Mensen moeten haven-, kade- en opslaggeld betalen voor:

- het gebruik van ligplaatsen in de gemeentelijke industriehaven;
- het gebruik van gemeentelijke kaden, oevers, aanlegsteigers of meerpalen;
- het opslaan of hebben van goederen of voorwerpen op de gemeentelijke kaden.

Dit staat beschreven in de [Verordening op de heffing en de invordering van haven-, kade- en opslaggeld](#).

Leges

Voor diensten die het gemeentebestuur zelf uitvoert of laat uitvoeren, worden vergoedingen gevraagd. Deze noemen we 'leges'. Dit geldt ook voor bijvoorbeeld de aanvraag van een Nederlandse identiteitskaart of een reisdocument. Dit heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van leges](#).

Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

In het thema Wonen en Leven zijn we bij de doelen en speerpunten al ingegaan op de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Invoering van deze wet staat gepland op 1 juli 2022. De wet heeft zoals gezegd invloed op de inhoud van de werkzaamheden voor gemeenten bij de behandeling van aanvragen omgevingsvergunning activiteit bouw. Voor een deel van de aanvragen ligt de technische toetsing niet meer bij de gemeente, maar gaat dat over naar een 'kwaliteitsborger' (dit is een gecertificeerde marktpartij). In de gemeente Heerenveen volstaan we weliswaar met een geprioriteerde afgeslankte technische toets op veiligheid en gezondheid. Maar dat neemt niet weg dat ook voor Heerenveen er minder technisch toetswerk zal zijn.

De legeskosten van de behandeling van aanvragen dekken de uren/ kosten. Daarom neemt bij een afname van de werkzaamheden de legesinkomsten die in rekening wordt gebracht ook af. Dit geldt dus ook voor het aantal uren (fte's) dat de gemeente op de behandeling van deze aanvragen in hoeft te zetten.

Zoals we eerder al aanstipten worden er proefprojecten gedraaid. Met als doel om een zo exact mogelijke inschatting van het aantal uren dat bij ons vrij valt te kunnen maken. Daarnaast wordt ook inzichtelijk gemaakt wat de afname aan legesinkomsten is. De inschatting die we nu kunnen maken is dat het zeker tot een vermindering van 25% van de legesinkomsten op omgevingsvergunningen leidt.

Omgevingswet

Met de nieuwe Omgevingswet wil de Rijksoverheid de regels voor ruimtelijke ontwikkelingen eenvoudiger maken en samenvoegen. De Omgevingswet is ook bedoeld om een dynamischer straatbeeld te krijgen en meer maatwerk te leveren. Maatwerk kost meer tijd dan een standaardproduct, dus deze wet heeft invloed op het aantal uren dat we nodig hebben voor het behandelen van omgevingsvergunningen. De hoeveelheid maatwerk die in de plaats komt van het standaardwerk, bepaalt (onder andere) hoe veel mensen we nodig hebben om de omgevingsvergunningen te behandelen. We zijn op dit moment aan het onderzoeken waar het precies om gaat en wat hiervoor passende legeskosten zijn.

Lijkbezorgingsrechten

Voor het gebruik van de begraafplaats en voor de diensten die we als gemeente uitvoeren op en rondom de begraafplaats, vragen we geld. Dit staat beschreven in de [Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten](#). In deze verordening en de tarieventabel die hierbij hoort, staan de mogelijkheden die er voor een grafrecht zijn.

Precariobelasting

We laten mensen 'precariobelasting' betalen voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeenteground. Dit staat beschreven in de [Verordening op de heffing en de invordering van precariobelasting](#).

Reclamebelasting

In het centrumgebied van Heerenveen heffen we reclamebelasting. Dit staat beschreven in de [Verordening op de heffing en invordering van reclamebelasting](#). De kosten die wij als gemeente maken voor het innen van deze belasting, halen we van de opbrengst af. Het geld dat overblijft gaat als subsidie naar de stichting Centrum Promotie Heerenveen. Het grootste deel van het geld is dus bestemd voor de evenementen in het centrum.

Toeristenbelasting

Toeristen in onze gemeente betalen toeristenbelasting voor nachtverblijf. Degene die de overnachting verzorgt, mag dit geld innen bij degene die komt overnachten. Dit staat beschreven in de [Verordening op de heffing en invordering van toeristenbelasting](#).

FINANCIËLE BEGROTING

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
Samen met inwoners	-7.114	-8.781	-6.934	-6.313	-6.247	-6.243
Zorg en Welzijn	-97.829	-97.335	-104.104	-103.563	-105.808	-104.580
Wonen en Leven	-47.141	-64.471	-60.460	-51.712	-52.837	-53.949
Werken en Ondernemen	-1.466	-1.919	-1.529	-1.538	-1.439	-1.439
Toekomstbestendig en duurzaam	-17.673	-19.384	-17.715	-17.900	-18.336	-18.881
Financiën en organisatie	-5.252	-8.532	-8.391	-9.418	-11.292	-14.141
Totaal lasten	-176.475	-200.421	-199.133	-190.444	-195.960	-199.232
Baten						
Samen met inwoners	603	1.086	275	-	-	-
Zorg en Welzijn	26.098	24.278	23.959	23.959	23.959	23.959
Wonen en Leven	27.844	33.939	22.970	15.240	16.712	17.638
Werken en Ondernemen	3	140	143	143	143	143
Toekomstbestendig en duurzaam	17.128	16.242	16.380	16.991	17.662	18.279
Financiën en organisatie	119.226	117.521	125.710	132.869	139.452	132.231
Totaal baten	190.903	193.206	189.437	189.202	197.928	192.249
Geraamd saldo van baten en lasten	14.428	-7.215	-9.697	-1.242	1.968	-6.983
Reserves toevoegingen						
Samen met inwoners	-50	-	-	-	-	-
Zorg en Welzijn	-521	-	-	-	-	-
Wonen en Leven	-3.558	-1.998	-566	-28	-28	-28
Werken en Ondernemen	-274	-	-	-	-	-
Toekomstbestendig en duurzaam	-2.501	-1.036	-29	-130	-223	-255
Financiën en organisatie	-28.945	-240	-500	-	-	-
Totaal Toevoegingen	-35.849	-3.275	-1.095	-158	-251	-283
Reserves onttrekkingen						
Samen met inwoners	25	148	75	-	-	-
Zorg en Welzijn	4.700	784	3.381	1.111	1.767	-
Wonen en Leven	2.701	2.692	2.487	740	100	100
Werken en Ondernemen	516	449	178	187	-	-
Toekomstbestendig en duurzaam	2.254	2.903	490	77	148	171
Financiën en organisatie	22.470	3.484	4.698	1.614	329	329
Totaal onttrekkingen	32.667	10.461	11.309	3.730	2.345	600
Geraamd resultaat	12.246	-29	518	2.330	4.062	-6.666

Totaal van baten en lasten per thema

Bij het vaststellen van de begroting 2023 - 2026 stelt uw raad de totalen van baten en lasten per thema vast.

Specifieke budgetwijzigingen begroting 2023

In onderstaande tabel zijn de budgetwijzigingen opgenomen die in deze begroting zijn verwerkt en waarover u nog niet eerder heeft besloten:

					(Bedragen x € 1.000)			
Product	Onderwerp	I/S	L/B	V/N	2023	2024	2025	2026
Samen met Inwoners								
College	Uitbreiding college	S	L	N	-290	-290	-290	-290
Bestuurszaken	Raad: Uitgaven commissieleden	S	L	N	-37	-37	-37	-37
Bestuur	Burgemeesterbenoeming	I	L	N	-50			
Zorg en welzijn								
Volksgezondheid	Bijdrage Veiligheidsregio Gezondheid	S	L	N	-63	-68	-73	-123
WMO	WMO-voorzieningen	S	L	N	-900	-1350	-1800	-2250
Basisonderwijs	IHP basisonderwijs	S	L	N	-180	-180	-180	-180
Sport	dotatie sportvoorzieningen	S	L	N	-295	-295	-295	-295
Participatie	Inburgering	I	L	N	-120			
Minimabeleid	MO vroegsignalering	I	L	N	-160			
Jeugd	Capaciteit jeugd en gezin	I	L	N	-605			
Basisonderwijs	IHP basisonderwijs	I	L	N	-1394	-502	-115	
Onderwijs	IHP voortgezet onderwijs	I	L	N	-1102	-610	-1653	
Werken en ondernemen								
Dierenopvang	Dierenopvang 't Heerveld	S	L	N	-10	-10	-10	-10
Sociaal Economisch Beleid	Heerenveens ondernemersfonds	S	L	N	-15	-16	-15	-15
Wonen en leven								
Handhaving	Bijdrage FUMO	S	L	N	-30	-45	-60	-75
Brandweer	Bijdrage Veiligheidsregio Veiligheid	S	L	N	-65	-75	-84	-168
Sociaal Economisch Beleid	Bijdrage Marrekrite	S	L	V	5	5	4	3
GEO	Signaleren en Karteren	S	L	N	-30	-30	-30	-30
Leges titel 2	Verkiezingsbudget	S	L	N	-150	-150	-150	-150
Openbare orde en veiligheid	Ondermijnende criminaliteit	S	L	N	-21	-21	-21	-21
WABO	Ambitie leefbaarheid bestaande bouw	I	L	N	-42			
Wijkbeheer	Omgevingswet	I	L	N	-343			
Ruimtelijk beleid ca.	Personeel fysiek domein overig	I	L	N	-1245	-640		
Cultuur en recreatie	Incidentele subsidie cultuur	I	L	N	-60			
Openbare orde en veiligheid	Ondermijning centrum	I	L	N	-50			
Toekomstbestendig en duurzaam								
Duurzaamheid	Duurzaamheid	I	L	N	-490			
Financien en organisatie								
Bedrijfsvoering	Budget kosten inventaris gemeentehuis	S	L	V	37	37	37	37
Bedrijfsvoering	Budget kosten inventaris gemeentehuis	S	L	N	-37	-37	-37	-37
Bedrijfsvoering	Digitale informatie vindbaar houden en duurzaam archiveren	S	L	N	-80	-80	-80	-80
Bedrijfsvoering	Project en managementassistent	S	L	N	-18	-18	-18	-18
Bedrijfsvoering	Project en managementassistent	S	L	V	18	18	18	18
Belastingen	Forensenbelasting meeropbrengsten	S	B	V	15	15	15	15
Bedrijfsvoering	Aanpassing formatie Ibor	S	L	N	-137	-137	-137	-137
Divers	Aanpassing formatie Ibor (Dekking)	S	L	V	137	137	137	137
Bedrijfsvoering	Arbodienstverlening	S	L	N	-75	-75	-75	-75
Bedrijfsvoering	Bestuursadviseurs	S	L	N	-30	-30	-30	-30
Bedrijfsvoering	Koersplan team financiën	S	L	N	-138	-138	-138	-138
Bedrijfsvoering	Uitbreiding bestuurssecretariaat	S	L	N	-69			
Bedrijfsvoering	Verzekeringen Materieel incl eigen risico	S	L	N	-40	-40	-40	-40
Bedrijfsvoering	Verzekeringen aansprakelijkheid en rechtsbijstand	S	L	N	-25	-25	-25	-25
Bedrijfsvoering	WGA-verzekering	S	L	N	-56	-56	-56	-56
Bedrijfsvoering	DigEplan	S	L	N	-15	-15	-15	-15
Bedrijfsvoering	Koppeling DSO	S	L	N	-5	-5	-5	-5
Bedrijfsvoering	ICT software	S	L	N	-162	-178	-178	-178
Bedrijfsvoering	ICT software	S	L	N	-5	-5	-5	-5
Bedrijfsvoering	Minimaal noodzakelijke ict facilitering hybride werken	S	L	P	-80	-164	-268	-407
Bedrijfsvoering	Vakapplicatie burgerzaken	S	L	N	-65	-65	-65	-65
Bedrijfsvoering	Personeel fysiek domein teamleiders	S	L	N	-229	-229	-229	-229
Bedrijfsvoering	Personeel fysiek domein flexpool	S	L	N	-688	-688	-688	-688
Algemene Uitgaven en inkomsten	Garantstelling SSH BV	S	B	N				-11
Bedrijfsvoering	Verbetering informatievoorziening	S	L	N	-350	-350	-350	-350
Belastingen	Vris meerkosten	S	L	N	-60	-60	-60	-60
Bedrijfsvoering	Wet open overheid	S	L	N			-108	-108
Algemene uitkering	Bijdrage Fonds Gezamenlijke Gem. uitvoering	S	L	N	-30	-30	-30	-30
Bedrijfsvoering	Resterend tekort P lasten	S	L	N	-287	-287	-287	-287
Bedrijfsvoering	Raad: Raadscommunicatieadviseur	S	L	N	-70	-70	-70	-70
Bedrijfsvoering	Raad: Secretariele ondersteuning RKC	S	L	N	-24	-24	-24	-24
Bedrijfsvoering	Raad: Uitbreiding formatie	S	L	N	-140	-140	-140	-140
Bedrijfsvoering	Digitale informatie vindbaar houden en duurzaam archiveren	I	L	N	-70	-50		
Bedrijfsvoering	Een toekomstbestendig team burgerzaken	I	L	N	-269	-269		
Bedrijfsvoering	Inburgering	I	L	N	-30			
Bedrijfsvoering	Doorontwikkeling HRM	I	L	N	-100			
Bedrijfsvoering	Inhuur team financiën	I	L	N	-150			
Bedrijfsvoering	Koersplan team financiën	I	L	N	-99			
Bedrijfsvoering	Werving en selectie + concernfrictie	I	L	N	-525			
Bedrijfsvoering	Ambitie leefbaarheid bestaande bouw	I	L	N	-11			
Bedrijfsvoering	Minimaal noodzakelijke ict facilitering hybride werken	I	L	P	-35	-35		
Bedrijfsvoering	Nieuwe opgaven dienstverlening	I	L	N	-316	-316	-316	-316
Bedrijfsvoering	Vakapplicatie burgerzaken	I	L	N	-419			
Bedrijfsvoering	Omgevingswet	I	L	N	-161			
Bedrijfsvoering	Personeel fysiek domein overig	I	L	N	-311	-160		
Bedrijfsvoering	Verbetering informatievoorziening	I	L	N	-140	-192		
Bedrijfsvoering	Wet open overheid projectbudget	I	L	N	-383			
Divers	Energelasten	S	L	N	-558	-881	-857	-834
TOTAAL					-14.027	-8.956	-8.933	-7.892
	Structurele posten	S			-5.347	-6.182	-6.849	-7.576
	Structurele posten excl. uitbreiding college	S			-5.057	-5.892	-6.559	-7.286
	Incidentele posten	I			-8.680	-2.774	-2.084	-316

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Omschrijving	Rekening	Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
Algemene dekkingsmiddelen	-419	-598	-640	-640	-638	-638
Overhead	-1	-	-1	-1	-1	-1
VPB	-	-602	-135	-39	-39	-39
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-
Totaal lasten	-420	-1.200	-776	-680	-677	-677
Baten						
Algemene dekkingsmiddelen	117.972	117.262	125.454	132.624	139.219	132.010
Overhead	-	-	-	-	-	-
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	117.972	117.262	125.454	132.624	139.219	132.010
Totaal	117.552	116.061	124.677	131.943	138.541	131.332

De algemene dekkingsmiddelen zijn de inkomsten die geen specifiek bestedingsdoel kennen. Deze baten zijn onderdeel van de verantwoorde baten in het thema financiën en organisatie. De belangrijkste hiervan zijn:

- Onroerende zaak belasting (OZB)
- Algemene uitkering
- Dividend
- Lokale heffingen

OZB

In de begroting 2023 is de opbrengst voor woningen en voor niet- woningen verhoogt met 3,3%. Dit resulteert in een verhoging van de opbrengsten aan OZB in 2023 van € 420.000.

Algemene uitkering

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeente. De hoogte van de uitkering wordt bepaald op basis van verschillende maatstaven zoals bijvoorbeeld het aantal inwoners en het aantal woonruimten. In de begroting 2023 is de meicirculaire 2022 verwerkt. In deze circulaire zijn de extra middelen jeugd verwerkt voor het jaar 2023. Voor de jaren 2024 t/m 2026 zijn deze middelen nog niet toegevoegd aan de algemene uitkering, maar mogen de gemeenten deze conform de bestuurlijke afspraak met het Rijk toevoegen aan de begroting.

Dividend

Dividend wordt toegelicht in de paragraaf financiering.

Lokale heffingen

Lokale heffingen worden toegelicht in de paragraaf Lokale heffingen.

Onvoorzien uitgaven

Wettelijk is voorgeschreven dat in de themabegroting een post voor onvoorziene uitgaven is opgenomen, deze bedraagt in 2023 € 1,-. Omdat de tabel afrond op duizendtallen is deze niet zichtbaar. Deze post is niet bedoeld voor grote afwijkingen of om risico's op te vangen. Hiervoor is de algemene reserve. In de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing wordt hier uitgebreid bij stil gestaan.

Vennootschapsbelasting

Overheden vallen onder de vennootschapsbelastingplicht. Over de winst die zij met ondernemingsactiviteiten hebben behaald, moeten zij vennootschapsbelasting (VPB) betalen. Voor de gemeente Heerenveen gaat het hierbij met name om de winst uit de grondexploitaties. Voor 2023 is hiervoor incidenteel € 99.000 begroot. Daarnaast is in de begroting een structurele post van € 39.000 opgenomen voor VPB lasten voortvloeiend uit reclame-uitingen in de openbare ruimte (abri's, rotondes, reclamemasten).

OVERZICHT VAN INCIDENTELE LASTEN EN BATEN PER THEMA

bedragen x €1.000

Lasten per thema	Toelichting lasten	2023	2024	2025	2026
Samen met Inwoners					
Bestuurszaken	Burgemeestersbenoeming	50			
Plattelandsbeleid/wijkman.	Regiodeal proceskosten	25			
Plattelandsbeleid/wijkman.	Regiodeal subsidies regiofonds	225			
Plattelandsbeleid/wijkman.	Regiodeal DOM's	50			
Zorg en Welzijn					
Jeugd	Inhuur Jeugd en Gezin	605			
Onderwijs	IHP Basisonderwijs tijdelijke huisvesting	1.286	136	115	
Onderwijs	Desinvestering onderwijs ivm IHP	107	366	1.653	
Onderwijs	IHP Voortgezet onderwijs tijdelijke huisvesting	1.102	610		
Participatie	Inburgering	120			
Minimabeleid	Vroegsignalering	160			
Wonen en leven					
Grondexploitaties	Grondbedrijf	15.175	7.657	9.039	9.961
Grondexploitaties	Winstneming grondexploitaties	537			
Handhaving	Verhogen budget bodemonderzoeken	24			
Ruimtelijk beleid c.a.	Invoering omgevingswet PPN 2021	75			
Ruimtelijk beleid c.a.	Omgevingsplan buitengebied PPN 2021	200			
Ruimtelijk beleid c.a.	Ontwikkeling maatwerk omgevingswet PPN 2021	307			
Ruimtelijk beleid c.a.	Opzetten integraal omgevingsplan PPN 2021	100	100	100	100
Ruimtelijk beleid c.a.	Omgevingswet	343			
Verkeersveiligheid	Subsidie manifest verkeersveiligheid	10	10	10	10
WABO	Ambitie leefbaarheid bestaande bouw	42			
Ruimtelijk beleid c.a.	Formatie RO piekmomenten	1.245	640		
Cultuur en recreatie	Taakstelling subsidie cultuur	60			
Wegen	Calamiteitenontsluiting Kanaal-west	29	29	29	29
Wonen en leven	Keten OOV-ondermijning centrum (taken brand)	50			
Werken en ondernemen					
Sociaal economisch beleid	Bijdrage provincie Friese Projecten Machine	32	41		
Sociaal economisch beleid	Kwartiermaker/subsidie//lobby regisseur FPM	96	96		
Sociaal economisch beleid	Marrekrite	-8	-8	-8	-8
Sociaal economisch beleid	Visie waterrecreatie	51	51		
Toekomstbestendig/duurzaam					
Riolering	Advieskosten IBOR	129	89		
Duurzaamheid	Duurzaamheid	519	29	29	29
Financiën en organisatie					
Bedrijfsvoering	Aansluiting digitale snelweg	100			
Bedrijfsvoering	Digitale informatie vindbaar houden	70	50		
Bedrijfsvoering	Doorontwikkeling HRM	100			
Bedrijfsvoering	Inzet project digitaliseren Sociaal Domein 2022-2024	751	322		
Bedrijfsvoering	Extra inzet openbare orde en veiligheid PPN 2021	163			
Bedrijfsvoering	Inhuur Financiën	150			
Bedrijfsvoering	Koersplan Financiën , dubbele bezetting	99			
Bedrijfsvoering	Frictiekosten diverse afdelingen	69	14	14	14
Bedrijfsvoering	Frictiekosten diverse afdelingen (mut begr. 22)	41	3		
Bedrijfsvoering	Storting in frictiereserve	500			
Bedrijfsvoering	Strategie realiseren taakstelling Jeugd	75	34		
Bedrijfsvoering	Toekomstigbestendig team burgerzaken	269	269		
Alg. uitgaven en inkomsten	Vennootschapsbelasting	96			
Bedrijfsvoering	Verhoging budget werving en selectie incidenteel	25			
Bedrijfsvoering	Nieuwe opgaven dienstverlening	316	316	316	316
Bedrijfsvoering	Minimaal noodzakelijke ict facilitering hybride werken	35	35		
Bedrijfsvoering	Ambitie leefbaarheid bestaande bouw	11			
Bedrijfsvoering	Verbetering informatievoorziening	140	192		
Bedrijfsvoering	Vakapplicatie burgerzaken	419			
Bedrijfsvoering	Wet open overheid	383			
Bedrijfsvoering	Formatie RO piekmomenten	311	160		
Bedrijfsvoering	Omgevingswet	161			
Bedrijfsvoering	Inburgering	30			
Totaal incidentele lasten		27.059	11.241	11.296	10.451

bedragen x €1.000

Baten per thema	Toelichting baten	2023	2024	2025	2026
Samen met Inwoners					
Plattelandsbeleid/wijkman.	Ontt. algemene reserve Regiodeal ivm proceskosten	25			
Plattelandsbeleid/wijkman.	Regiodeal rijksbijdrage regiofonds	225			
Plattelandsbeleid/wijkman.	Regiodeal rijksbijdrage DOM's	50			
Bestuurszaken	Onttrekking algemene reserve inc mutaties begr 2023	50			
Zorg en Welzijn					
Onderwijs	Onttrekking algemene reserve inc mutaties begr 2023	3.380	1.112	1.768	
Wonen en leven					
Handhaving	Onttrekking reserve verhogen budget bodembudget	24			
Leges titel 1	Onttrekking reserve leges rijbewijzen en paspoorten	41			
Ruimtelijk beleid	Onttrekking reserve PPN2021	682	100	100	100
Verkeersveiligheid	Subsidie manifest verkeersveiligheid	10	10	10	10
Grondexploitatie	Baten grondbedrijf	15.714	7.661	9.044	9.968
Ruimtelijk beleid	Onttrekking algemene reserve inc mutaties begr 2023	1.740	640		
Werken en ondernemen					
Sociaal economisch beleid	Onttrekking reserve dekking Friese Projecten Machine	128	137		
Sociaal economisch beleid	Onttrekking reserve dekking visie waterrecreatie	50	50		
Toekomstbestendig/duurzaam					
Duurzaamheid	Onttr. reserve dekking incidentele mutaties begr 2023	490	-		
Financiën en organisatie					
Bedrijfsvoering	Onttrekking reserve frictiekosten	69	14	14	14
Bedrijfsvoering	Onttrekking reserve frictiekosten mut begr 2022	41	3		
Bedrijfsvoering	Onttr res. inzet proj. digitaliseren Soc. Domein 2022-2024	751	323		
Alg. uitgaven en inkomsten	Onttrekking algemene reserve (PPN2021)	744	220		
Bedrijfsvoering	Onttrekking reserve strategie realiseren taakstelling Jeugd	75	34		
Bedrijfsvoering	Onttr. reserve dekking incidentele mutaties begr 2023	3.019	1.021	315	316
Totaal incidentele baten		27.308	11.325	11.251	10.408

Toelichting incidentele baten en lasten

Incidentele mutaties groter dan € 100.000 zijn hieronder toegelicht. Waar nodig zijn meerdere mutaties gezamenlijk toegelicht.

Thema Samen met inwoners

Regiodeal (incidentele lasten van € 225.000, incidentele baten van € 275.000)

Het betreft een samenwerkingsverband tussen gemeenten in de Zuidoosthoek, Wetterskip en de provincie. Het project kent een tijdelijk karakter waarbij de lasten gedekt worden door middel van incidentele subsidies.

Thema Zorg en welzijn

IHP basis en voortgezet onderwijs (incidentele lasten van € 107.000, € 1.286.000 en € 1.102.000)

Het duurzaam integraal huisvestingsplan voor het onderwijs resulteert in de versnelde afschrijving van diverse activa en vergoedingen voor tijdelijke huisvesting.

Inhuur Jeugd en gezin (incidentele lasten van € 605.000)

Jaarlijks wordt op basis van formatiecalculatie aangegeven welke formatie benodigd is voor de uitvoering van de Jeugdwet. Wij doen dit op basis van de actuele wachttijden en het aantal jeugdigen dat gebruikt maakt van de Jeugdwet. Om achterstanden in te lopen en de wachttijden te verkorten is extra inzet nodig.

Personeel inburgering (incidentele lasten van € 150.000)

De implementatie van de wet inburgering vraagt meer personele inzet dan vooraf verwacht. Om de implementatie in 2023 af te ronden is extra personele inzet nodig. Vanaf 2024 is de huidige structurele formatie voldoende.

Personeel vroegsignalering (incidentele lasten van € 160.000)

Het project wat Heerenveen gestart is in het kader van vroegsignalering wordt in 2023 voortgezet. Hiervoor zijn eenmalige middelen nodig. In 2023 wegen wij af in hoeverre wij dit project een structureel vervolg geven of dat het project wordt beëindigd.

Thema Wonen en leven

Grondbedrijf (incidentele lasten van € 15.175.000 en € 537.000)

Mutaties binnen het grondbedrijf zijn naar de aard van de raming incidenteel en zijn budgettair neutraal. De verwachte winstneming wordt in de algemene reserve gestort.

Omgevingsplan (incidentele lasten van € 200.000, € 307.000, € 100.000 en € 504.000)

De implementatie van de omgevingswet vraagt tijdelijke extra personele inzet en kent een projectmatig karakter. Na implementatie zal deze inzet niet langer nodig zijn.

Thema Toekomstbestendig en duurzaam

Advieskosten IBOR (incidentele lasten van € 129.000)

Een piek van projecten binnen de afdeling IBOR resulteert in toegenomen advieskosten. Na 2024 zal deze inzet niet langer nodig zijn.

Wijkuitvoeringskosten (incidentele lasten van € 490.000)

De lange termijn opgave voor duurzaamheid vraagt een nieuw beleidskader wat in 2023 wordt vormgegeven. Ter afronding van de huidige projectdoelen zijn eenmalige middelen nodig.

Thema Financien en organisatie

Aansluiten digitale snelweg

In 2020 hebben wij de basis gelegd voor onze digitale snelweg en de eerste aansluitingen daarop gerealiseerd. In de perspectiefnota zijn voor de jaren 2022 en 2023 incidentele middelen beschikbaar gesteld. Deze zijn nodig om de inhaalslag af te ronden.

Doorontwikkeling HRM (incidentele lasten van € 100.000)

Een wendbare en toekomstbestendige organisatie vraagt aanpassing van ons beleid, de processen en inrichting van HRM. Om deze inhaalslag te realiseren zijn eenmalige middelen nodig voor extra personele inzet.

Extra inzet openbare orde en veiligheid (incidentele lasten van € 163.000)

Om de keten openbare orde en veiligheid door te ontwikkelen, klaar te maken voor de toekomst en achterstanden in te lopen is tijdelijke versterking van de veiligheid en centrumcoördinatie nodig.

Inhuur financiën (incidentele lasten van € 150.000)

Het ingezette verbetertraject ten behoeve van de P&C-cyclus vraagt extra personele inzet. In 2023 is opvolging gegeven aan de aanbevelingen uit het rapport van het bureau Necker van Naem en kan worden volstaan met de beschikbare formatie.

Storting frictiereserve (incidentele lasten van € 500.000)

De storting is bedoeld voor personele frictie die ontstaat om de juiste mensen op de juiste plek te krijgen en te houden. Hiermee kan tijdelijke dubbele bezetting worden voorkomen of de meerkosten van personeel waarvan wij vervroegd afscheid nemen.

Toekomstbestendig team burgerzaken (incidentele lasten van € 269.000)

Door vernieuwde wetgeving en digitalisering wordt een strategische personeelsplanning en goede meerjarenaanpak voorbereid. Om hierop te anticiperen zetten wij in op kennisoverdracht en het aantrekken van geschikte opvolgers. Na 2024 zal dit niet langer nodig zijn.

Nieuwe opgaven dienstverlening (incidentele lasten van € 316.000)

Nieuwe wetgeving vraagt een goede borging in de organisatie. Het betreft meerjarige veranderopgaven met een projectmatig karakter. Eind 2026 zal de implementatie zijn afgerond en is de bestaande formatie voldoende.

Verbeteren informatievoorziening (incidentele lasten van € 140.000)

Als organisatie maken we de kanteling van een analoge naar een digitale informatiehuishouding. Voor de jaren 2023 en 2024 is tijdelijk extra inzet nodig om de kwaliteit van het 'oude' analoge systeem te waarborgen.

Vakapplicatie burgerzaken (incidentele lasten van € 410.000)

De vervanging van de huidige vakapplicatie voor burgerzaken kent een projectmatig karakter. Om dit project zorgvuldig te doorlopen is onder een goede begeleiding nodig. In 2023 zal dit project afgerond worden.

Wet open overheid (incidentele lasten van € 383.000)

Met de invoering van de Wet open overheid krijgen gemeente enkele jaren de tijd om de informatiehuishouding op orde te brengen. Hiervoor is in 2023 tijdelijk extra capaciteit nodig.

Formatie RO piekmomenten (incidentele lasten van € 1.556.000)

In 2023 en 2024 is de huidige capaciteit binnen het fysieke domein onvoldoende om bij te dragen aan de vele projecten en taken. Vanaf 2025 kan worden volstaan met de huidige formatie.

Friese Projecten Machine (incidentele baten van € 128.000)

Dit samenwerkingsplatform tussen onder andere gemeenten, provincies en kennisinstellingen is gericht op het binnenhalen van gelden uit Europese fondsen. Om de ambtelijke inzet te bekostigen zijn eenmalige middelen nodig.

Onttrekking reserves (incidentele baten van € 275.000, € 2.388.000, € 128.000, € 682.000, € 750.000, € 605.000, € 500.000 en € 5.029.000)

Incidentele lasten worden in de meeste gevallen gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve. De in het overzicht opgenomen incidentele baten vormen de dekking voor de opgenomen incidentele lasten. Deze zijn afkomstig uit de Perspectiefnota 2021, Begroting 2022 en Begroting 2023.

(Bedragen x € 1.000)

Incidentele begrotingssaldo	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Incidentele lasten	27.059	11.242	11.296	10.451
Incidentele baten	27.308	11.325	11.251	10.408
Stand na raadsbesluiten tm juli 2022	249	83	-45	-43

(Bedragen x €1.000)

Berekening structureel saldo	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Begrotingsresultaat na mutatie reserves	518	2.330	4.062	-6.665
-/- Incidentele lasten	25.964	11.183	11.239	10.394
+ Incidentele baten	15.999	7.673	9.054	9.979
-/- Incidentele toevoegingen reserves	1.095	57	57	57
+ Incidentele onttrekkingen reserves	11.309	3.652	2.197	429
Structureel saldo begroting	269	2.247	4.107	-6.623
Structureel evenwicht?	Ja	Ja	Ja	Nee

OVERZICHT RESERVES

(Bedragen x €1.000)

Omschrijving reserve	Stand per 1 jan 2023	Storting 2023	Onttrekk. 2023	Stand per 31 dec. 2023	Storting 2024	Onttrekk. 2024	Stand per 31 dec. 2024	Storting 2025	Onttrekk. 2025	Stand per 31 dec. 2025	Storting 2026	Onttrekk. 2026	Stand per 31 dec. 2026
Algemene reserve	53.214	566	11.199	42.580	28	3.636	38.972	28	2.183	36.818	28	416	36.430
Projecten uit eigen middelen	79	-	-	79	-	-	79	-	-	79	-	-	79
Res. Kap.lasten kinderopvang	-	-	-	-	101	77	23	194	148	69	226	171	124
Res.Kompenije/MFG Jubbege	77	-	-	77	-	-	77	-	-	77	-	-	77
Reserve Baggeren	274	-	-	274	-	-	274	-	-	274	-	-	274
Duurzaamheidsfonds	633	29	-	662	29	-	691	29	-	720	29	-	749
Mobiliteitsfonds	180	-	-	180	-	-	180	-	-	180	-	-	180
Frictiekosten concern	466	500	110	856	-	16	839	-	14	826	-	14	812
Bestemmingsreserves	1.709	529	110	2.128	130	94	2.164	223	161	2.225	255	185	2.295
TOTAAL RESERVES	54.923	1.095	11.309	44.708	158	3.730	41.136	251	2.345	39.043	283	600	38.726

(Bedragen x €1.000)

Omschrijving structurele reservemutatie	Product	Reserve	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
A. Structurele onttrekkingen reserves						
Thema Toekomstigbestendig en duurzaam			-	77	148	171
IHP 2023 - Onttrekking kap.reserve kinderopvang	Vastgoed	Res. kap.lasten kinderopv.	-	77	148	171
Totaal structurele onttrekkingen (A)			-	77	148	171
B. Structurele toevoegingen reserves						
Thema Toekomstigbestendig en duurzaam			-	101	194	226
IHP 2023 - Dotatie kap.reserve kinderopvang	Vastgoed	Res. kap.lasten kinderopv.	-	101	194	226
Totaal structurele toevoegingen (B)			-	101	194	226
TOTAAL STRUCTURELE RESERVEMUTATIES (A -/- B)			-	-23	-46	-55

Toelichting op de reservemutaties

(Bedragen x €1.000)

Omschrijving reservemutatie	Product	Reserve	Storting 2023	Onttrekk. 2023	Storting 2024	Onttrekk. 2024	Storting 2025	Onttrekk. 2025	Storting 2026	Onttrekk. 2026
Thema Samen met inwoners			-	75	-	-	-	-	-	-
Burgemeestersbenoeming	Bestuurszaken	Algemene reserve	-	50	-	-	-	-	-	-
Proceskosten Regiodeal	Plattelandsbel./wijkmanage.	Algemene reserve	-	25	-	-	-	-	-	-
Thema Zorg en welzijn			-	3.381	-	1.111	-	1.767	-	-
IHP 2023 - Dekking desinvesteringen	Onderwijs	Algemene reserve	-	108	-	365	-	1.652	-	-
IHP 2023 - Tijdelijke huisvesting Basisonderwijs	Onderwijs	Algemene reserve	-	1.286	-	136	-	115	-	-
IHP 2023 - Tijdelijke huisvesting Voortgezet Onderwijs	Onderwijs	Algemene reserve	-	1.102	-	610	-	-	-	-
Inhuur Jeugd en Gezin	Jeugd	Algemene reserve	-	605	-	-	-	-	-	-
Dekking Inburgering	Participatie	Algemene reserve	-	120	-	-	-	-	-	-
Dekking Vroegsignalering	WMO	Algemene reserve	-	160	-	-	-	-	-	-
Thema Wonen en leven			566	2.487	28	740	28	100	28	100
Opzetten integraal omgevingsplan	Ruimtelijk beleid c.a.	Algemene reserve	-	300	-	100	-	100	-	100
Bodemonderzoeken	Handhaving	Algemene reserve	-	24	-	-	-	-	-	-
Hogere leges rijbewijzen/paspoorten	Leges titel 1	Algemene reserve	-	41	-	-	-	-	-	-
Calamiteitenontsluiting Kanaal- West	Wegen	Algemene reserve	29	-	28	-	28	-	28	-
Invoering omgevingswet	WABO	Algemene reserve	-	75	-	-	-	-	-	-
Ambitie leefbaarheid bestaande bouw	WABO	Algemene reserve	-	42	-	-	-	-	-	-
Formatie RO piekmomenten	Ruimtelijk beleid c.a.	Algemene reserve	-	1.245	-	640	-	-	-	-
Dekking Omgevingswet	WABO	Algemene reserve	-	343	-	-	-	-	-	-
Dekking Ketten OOV-ondermijning centrum	Openbare orde/rampenbeh.	Algemene reserve	-	50	-	-	-	-	-	-
Begrote winstnemning grondexploitaties - Wonen	Grondexploitaties	Algemene reserve	18	-	-	-	-	-	-	-
Begrote winstnemning grondexploitaties - Bedrijven	Grondexploitaties	Algemene reserve	519	-	-	-	-	-	-	-
Dekking Taakstelling subsidie cultuur	Cultuur en recreatie	Algemene reserve	-	60	-	-	-	-	-	-
Ontwikkeling maatwerk voor de omgevingswet	Ruimtelijk beleid c.a.	Algemene reserve	-	307	-	-	-	-	-	-
Thema Werken en ondernemen			-	178	-	187	-	-	-	-
Dekking Friese Projecten Machine	Sociaal economisch beleid	Algemene reserve	-	128	-	137	-	-	-	-
Dekking visie waterrecreatie	Sociaal economisch beleid	Algemene reserve	-	50	-	50	-	-	-	-
Thema Toekomstigbestendig en duurzaam			29	490	130	77	223	148	255	171
Structurele storting in duurzaamheidsfonds	Duurzaamheid	Duurzaamheidsfonds	29	-	29	-	29	-	29	-
IHP 2023 - Dotatie kap.reserve kinderopvang	Vastgoed	Res. kap.lasten kinderopv.	-	-	101	-	194	-	226	-
IHP 2023 - Onttrekking kap.reserve kinderopvang	Vastgoed	Res. kap.lasten kinderopv.	-	-	-	77	-	148	-	171
Wijkuitvoeringsplan/energie transitie (duurzaamheid)	Duurzaamheid	Algemene reserve	-	490	-	-	-	-	-	-
Thema Financiën en organisatie			500	4.698	-	1.614	-	329	-	329
Digitale informatie vindbaar houden	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	70	-	50	-	-	-	-
Doorontwikkeling HRM	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	100	-	-	-	-	-	-
Project Digitalisering Sociaal Domein 2022 - 2024	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	751	-	323	-	-	-	-
Toekomstigbestendig team burgerzaken	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	269	-	269	-	-	-	-
Koersplan Financiën	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	249	-	-	-	-	-	-
Incidentele verhoging budget werving en selectie	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	25	-	-	-	-	-	-
Aansluiting op de digitale snelweg	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	100	-	-	-	-	-	-
Eenmalige storting in frictiereserve	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	500	-	-	-	-	-	-
Minimaal noodzakelijke ict facilitering hybride werken	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	35	-	35	-	-	-	-
Nieuwe opgaven dienstverlening	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	316	-	316	-	316	-	316
Verbetering informatievoorziening	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	140	-	192	-	-	-	-
Ambitie leefbaarheid bestaande bouw	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	11	-	-	-	-	-	-
Wet open overheid	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	383	-	128	-	-	-	-
Formatie RO piekmomenten	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	311	-	32	-	-	-	-
Dekking Omgevingswet	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	161	-	-	-	-	-	-
Dekking Vakapplicatie burgerzaken	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	419	-	-	-	-	-	-
Dekking Inburgering	Bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	30	-	-	-	-	-	-
Eenmalige storting in frictiereserve	Bedrijfsvoering	Frictiekosten concern	500	-	-	-	-	-	-	-
Frictiekosten 2023	Bedrijfsvoering	Frictiekosten concern	-	110	-	-	-	-	-	-
Frictiekosten 2024	Bedrijfsvoering	Frictiekosten concern	-	-	-	16	-	-	-	-
Frictiekosten 2025	Bedrijfsvoering	Frictiekosten concern	-	-	-	-	-	14	-	-
Frictiekosten 2026	Bedrijfsvoering	Frictiekosten concern	-	-	-	-	-	-	-	14
Strategie realiseren taakstelling Jeugd	Alg. uitgaven en inkomsten	Algemene reserve	-	75	-	34	-	-	-	-
Kosten vennootschapsbelasting	Alg. uitgaven en inkomsten	Algemene reserve	-	96	-	-	-	-	-	-
Ontwikkeling domein openbare orde en veiligheid	Alg. uitgaven en inkomsten	Algemene reserve	-	163	-	-	-	-	-	-
Frictiekosten 2023	Alg. uitgaven en inkomsten	Algemene reserve	-	385	-	-	-	-	-	-
Frictiekosten 2024	Alg. uitgaven en inkomsten	Algemene reserve	-	-	-	220	-	-	-	-
TOTAAL RESERVEMUTATIES			1.095	11.309	158	3.730	251	2.345	283	600

OVERZICHT VOORZIENINGEN

(Bedragen x €1.000)

Voorzieningen	Begroting 2022	Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026		
	Eind- saldo	Dotatie	Aan- wending	Eind- saldo	Dotatie	Aan- wending	Eind- saldo	Dotatie	Aan- wending	Eind- saldo	Dotatie	Aan- wending	Eind- saldo
Gevolgen Wet Appa	4.474	-	-	4.474	-	-	4.474	-	-	4.474	-	-	4.474
Voorziening verplichtingen en verliezen	4.474	-	-	4.474	-	-	4.474	-	-	4.474	-	-	4.474
Voorziening sportvelden	341	603	233	710	603	1.203	110	603	626	86	603	579	109
Onderh. kade- en oeverbesch.	127	104	87	143	104	227	19	104	123	-	104	-	104
Onderhoud civiele kunstwerken	688	1.240	1.302	626	1.240	1.308	558	1.240	1.134	664	1.240	1.904	-
Groot onderhoud verhardingen	-	2.283	1.822	461	2.283	2.319	425	2.283	2.692	16	2.283	2.297	2
Voorziening onderh. gebouwen	4.278	965	2.408	2.835	965	1.228	2.572	965	1.350	2.188	965	974	2.179
Voorzieningen ter equalisatie van kosten	5.435	5.194	5.853	4.775	5.194	6.285	3.685	5.194	5.924	2.954	5.194	5.754	2.394
Vervangingsinvesteringen riolering	8.599	376	1.440	7.535	684	1.461	6.758	801	268	7.291	1.036	268	8.059
Voorz. toekomstige vervangingsinvestering	8.599	376	1.440	7.535	684	1.461	6.758	801	268	7.291	1.036	268	8.059
Afvalstoffenheffing	1.309	-	373	936	-	307	629	-	271	358	-	204	154
Equalisatievoorziening riolering	96	-	-	96	-	-	96	-	-	96	-	-	96
Voorz. van derden verkregen middelen	1.405	-	373	1.032	-	307	725	-	271	453	-	204	250
Totaal voorzieningen	19.912	5.570	7.666	17.816	5.878	8.053	15.642	5.995	6.464	15.172	6.230	6.226	15.177

UITEENZETTING FINANCIËLE POSITIE

EMU-saldo

(Bedragen x € 1.000)

Berekening EMU-saldo	Begr. 2022 na wijz.	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Periode	T-1	T	T+1	T+2	T+3
A. Geraamd exploitatiesaldo vóór mutatie reserves	-2.045	-9.696	-1.241	1.969	-6.982
B. Mutatie (im)materiële vaste activa	20.287	55.589	-2.623	-947	8.776
C. Mutatie voorzieningen	-2.148	-2.096	-2.175	-469	5
D. Mutatie voorraden	-4.732	-4.150	-1.509	-6.468	-6.409
E. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
F. Berekend EMU-saldo (A-B+C-D-E)	-19.748	-63.231	715	8.914	-9.345
G. EMU-saldo referentiewaarde 2023	-7.431	-7.431	-7.431	-7.431	-7.431
H. Verschil EMU-saldo & referentiewaarde (F-G)	-12.317	-55.800	8.146	16.345	-1.914

Geprognosticeerde balans

(Bedragen x € 1.000)

Geprognosticeerde balans per 31 december	Realisatie 2021	Begr.2022 na wijz.	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Activa						
(Im)materiële vaste activa	132.600	152.887	208.477	205.854	204.907	213.683
- Geactiveerde investeringen	132.600	152.257	145.827	138.954	132.147	125.666
- Investeringsplanning	-	630	62.650	66.900	72.760	88.017
Financiële vaste activa	12.758	14.218	14.161	14.104	14.045	13.983
Voorraden	23.210	18.478	14.328	12.819	6.351	-58
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	40.181	14.070	-	-	1.553	-
Liquide middelen	1.271	1.010	624	193	1.010	376
Overlopende activa	10.472	10.472	10.472	10.472	10.472	10.472
Totaal activa	220.492	211.135	248.062	243.442	238.338	238.456
Passiva						
Eigen vermogen	57.016	54.923	45.226	43.985	45.954	38.971
- Algemene reserve	43.647	53.214	42.580	38.972	36.818	36.430
- Bestemmingsreserve(s)	2.123	1.709	2.128	2.164	2.225	2.295
- Te bestemmen resultaat (boekjaar)	11.246	-	518	2.330	4.062	-6.665
- Nog te bestemmen resultaat (cumulatief)	-	-	-	518	2.849	6.911
Voorzieningen	22.060	19.912	17.816	15.642	15.172	15.177
Vaste schulden met looptijd > 1 jaar	114.083	108.967	145.864	145.360	138.257	145.153
- Langlopende leningen/vaste schulden	114.083	108.967	103.864	98.760	93.657	88.553
- Nieuwe leningen (financieringsbehoefte)	-	-	42.000	46.600	44.600	56.600
Flottende schulden met looptijd < 1 jaar	5.078	5.078	16.900	16.200	16.700	16.900
Overlopende passiva	22.255	22.255	22.255	22.255	22.255	22.255
Totaal passiva	220.492	211.135	248.062	243.442	238.338	238.456

UITGANGSPUNTEN THEMABEGROTING 2024-2027

Voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2023 - 2026 zijn de volgende technische uitgangspunten gehanteerd:

- We houden rekening met de volgende indexatiepercentages:

Indexatie	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Uitgaven	3,20%	1,80%	1,75%	1,60%
Inkomsten	3,30%	1,20%	1,25%	1,00%
Lonen	5,90%	4,20%	4,10%	3,90%
Subsidies	6,40%	3,60%	3,50%	3,20%

- Voor de kostendeekkende heffingen zoals riool- en afvalstoffenheffing geldt dat de hoogte van de tarieven wordt bepaald door de hoogte van de kosten die voor dit betreffende onderdeel worden gemaakt.

INVESTERINGSPLAN 2023-2026

(Bedragen x € 1.000)									
Taak	Omschrijving investering	Jaar start investering	Gereed in (verwacht)	Totaal uitgaven	Totaal inkomsten	Investering 2023	Investering 2024	Investering 2025	Investering 2026
Thema - Zorg en Welzijn									
Onderwijs	IHP PO 2022 - Uitbreiding De Buitenkans	2023	2023	2.900	-	2.900	-	-	-
Onderwijs	IHP PO 2022 - Renovatie De Buitenkans	2023	2024	2.703	-	2.703	-	-	-
Onderwijs	IHP PO 2022 - Nieuwbouw obs Albertine Agnesschool	2023	2024	4.067	-	4.067	-	-	-
Onderwijs	IHP PO 2022 - Nieuwbouw cbs De Roerganger	2023	2024	5.451	-	5.451	-	-	-
Onderwijs	IHP PO 2022 - Nieuwbouw obs Het Vogelnest	2023	2024	2.584	-	2.584	-	-	-
Onderwijs	IHP PO 2022 - Nieuwbouw cbs De Finne	2023	2025	4.105	-	4.105	-	-	-
Onderwijs	IHP PO 2022 - Nieuwbouw obs De Boarne	2023	2025	1.838	-	1.838	-	-	-
Onderwijs	IHP PO 2022 - Renovatie cbs Het Kompas	2023	2023	2.007	-	2.007	-	-	-
Onderwijs	IHP PO 2022 - Renovatie obs Ekke de Haanschool	2023	2023	2.220	-	2.220	-	-	-
Onderwijs	IHP PO 2022 - Nieuwbouw obs Tjongerschool	2025	2027	2.625	-	-	-	2.625	-
Onderwijs	IHP PO 2022 - Nieuwbouw rkbs Sint Jozefschool	2026	2028	3.869	-	-	-	-	3.869
Onderwijs	IHP PO 2022 - Nieuwbouw cbs Mr. S. Wijbrandischool	2026	2028	3.196	-	-	-	-	3.196
Onderwijs	IHP PO 2022 - Buitenkans obs Sevenaerschool	2026	2028	3.139	-	-	-	-	3.139
Onderwijs	IHP PO 2022 - Renovatie cbs De Hoeksteen	2026	2027	1.926	-	-	-	-	1.926
Onderwijs	IHP PO 2022 - Nieuwbouw cbs De Hoeksteen	2026	2027	931	-	-	-	-	931
Onderwijs	IHP PO 2022 - Kinderopvang De Buitenkans	2023	2023	832	-	832	-	-	-
Onderwijs	IHP PO 2022 - Uitbreiding Kinderopvang Het Kompas	2023	2023	728	-	728	-	-	-
Onderwijs	IHP PO 2022 - Uitbreiding Kinderopvang Ekke de Haan	2023	2023	728	-	728	-	-	-
Onderwijs	IHP PO 2022 - Kinderopvang cbs De Hoeksteen	2026	2027	728	-	-	-	-	728
Onderwijs	IHP PO 2022 - Renovatie Gymzaal obs Het Vogelnest	2023	2024	400	-	400	-	-	-
Onderwijs	IHP PO 2022 - Renovatie Gymzaal obs Tjongerschool	2025	2027	427	-	-	-	427	-
Onderwijs	IHP PO 2022 - Buitenkans-tijdelijke huisvesting	2023	2023	368	-	368	-	-	-
Onderwijs	IHP VO 2022 - OSG Sevenwolden	2023	2024	3.810	-	3.810	-	-	-
Onderwijs	IHP VO 2022 - OSG Sevenwolden tijdelijke huisvesting	2023	2024	673	-	673	-	-	-
Onderwijs	IHP VO 2022 - OSG Sevenwolden LO-voorziening	2023	2024	1.502	-	1.502	-	-	-
Onderwijs	IHP VO 2022 - OSG Sevenwolden Upgrade terrein	2023	2024	427	-	427	-	-	-
Onderwijs	IHP VO 2022 - KIIM	2023	2024	7.334	-	7.334	-	-	-
Onderwijs	IHP VO 2022 - KIIM gymzaal	2023	2024	951	-	951	-	-	-
Onderwijs	IHP VO 2022 - Kingweg 1	2023	2024	5.945	-	5.945	-	-	-
Thema- Wonen en leven									
Posthuis	Posthuis: vervanging geluidsinstallatie	2023	2023	100	-	100	-	-	-
Posthuis	Posthuis: vervanging trekkenwand	2024	2024	150	-	-	150	-	-
Wegen	Vervanging verhardingen 2023	2023	2023	1.619	-	1.619	-	-	-
Wegen	Vervanging verhardingen 2024	2024	2024	1.221	-	-	1.221	-	-
Wegen	Vervanging verhardingen 2025	2025	2025	600	-	-	-	600	-
Wegen	Vervanging verhardingen 2026	2026	2026	765	-	-	-	-	765
Wegen	Vervanging bruggen 2023	2023	2023	19	-	19	-	-	-
Wegen	Vervanging bruggen 2024	2024	2024	493	-	-	493	-	-
Wegen	Vervanging bruggen 2025	2025	2025	29	-	-	-	29	-
Beleid groen	Investerings openbaar groen 2023	2023	2023	257	-	257	-	-	-
Beleid groen	Investerings openbaar groen 2024	2024	2024	385	-	-	385	-	-
Beleid groen	Investerings openbaar groen 2025	2025	2025	513	-	-	-	513	-
Beleid groen	Investerings openbaar groen 2026	2026	2026	641	-	-	-	-	641
Beleid groen	Straatmeubilair 2023	2023	2023	75	-	75	-	-	-
Beleid groen	Straatmeubilair 2024	2024	2024	75	-	-	75	-	-
Beleid groen	Straatmeubilair 2025	2025	2025	75	-	-	-	75	-
Beleid groen	Straatmeubilair 2026	2026	2026	75	-	-	-	-	75
Watergangen	Vervanging oevers 2023	2023	2023	445	-	445	-	-	-
Watergangen	Vervanging oevers 2024	2024	2024	440	-	-	440	-	-
Watergangen	Vervanging oevers 2025	2025	2025	396	-	-	-	396	-
Watergangen	Vervanging oevers 2026	2026	2026	76	-	-	-	-	76
Wegen	Verbeteringen A32/HBB *3	2023	2024	14.179	9.779	2.500	1.900	-	-
Wegen	Doorfietsroute Heerenveen-Drachten *2	2023	2025	1.835	-	400	1.000	435	-
Wegen	Doorfietsroute Heerenveen-Joure-Sneek *2	2023	2025	1.083	-	250	500	333	-
Wegen	Verledden armaturen 2023 *1	2023	2023	568	-	568	-	-	-
Wegen	Verledden armaturen 2024 *1	2024	2024	588	-	-	588	-	-
Wegen	Verledden armaturen 2025 *1	2025	2025	609	-	-	-	609	-
Wegen	Verledden armaturen 2026 *1	2026	2026	628	-	-	-	-	628
Wegen	Verledden lichtmasten 2023 *1	2023	2023	40	-	40	-	-	-
Wegen	Verledden lichtmasten 2024 *1	2024	2024	41	-	-	41	-	-
Wegen	Verledden lichtmasten 2025 *1	2025	2025	42	-	-	-	42	-
Wegen	Verledden lichtmasten 2026 *1	2026	2026	43	-	-	-	-	43

Thema - Toekomstbestendig en Duurzaam									
Vastgoed	Vervanging opslag Pinkstermarkt	2023	2023	13	-	13	-	-	-
Riolering	Uitbreiding riolering Grexen *4	2023	2023	1.112	-	1.112	-	-	-
Riolering	Uitbreiding riolering Grexen *4	2024	2024	280	-	-	280	-	-
Riolering	Uitbreiding riolering Grexen *4	2025	2025	49	-	-	-	49	-
Riolering	Uitbreiding riolering Grexen *4	2026	2026	-	-	-	-	-	-
Riolering	Klimaatmaatregelen bovengronds: structureel	2023	2023	323	-	323	-	-	-
Riolering	Klimaatmaatregelen bovengronds: structureel	2024	2024	335	-	-	335	-	-
Riolering	Klimaatmaatregelen bovengronds: structureel	2025	2025	347	-	-	-	347	-
Riolering	Klimaatmaatregelen bovengronds: structureel	2026	2026	358	-	-	-	-	358
Riolering	Klimaatmaatregelen ondergronds: structureel	2023	2023	108	-	108	-	-	-
Riolering	Klimaatmaatregelen ondergronds: structureel	2024	2024	112	-	-	112	-	-
Riolering	Klimaatmaatregelen ondergronds: structureel	2025	2025	116	-	-	-	116	-
Riolering	Klimaatmaatregelen ondergronds: structureel	2026	2026	120	-	-	-	-	120
Riolering	Klimaatmaatregelen bovengronds: incidenteel	2023	2023	81	-	81	-	-	-
Riolering	Klimaatmaatregelen bovengronds: incidenteel	2024	2024	84	-	-	84	-	-
Riolering	Klimaatmaatregelen bovengronds: incidenteel	2025	2025	87	-	-	-	87	-
Riolering	Klimaatmaatregelen ondergronds: incidenteel	2023	2023	27	-	27	-	-	-
Riolering	Klimaatmaatregelen ondergronds: incidenteel	2024	2024	28	-	-	28	-	-
Riolering	Klimaatmaatregelen ondergronds: incidenteel	2025	2025	29	-	-	-	29	-
Riolering	Grondwatermet	2023	2023	55	-	55	-	-	-
Riolering	Vervangingsinvesteringen rioolgemalen (tlv voorziening)	2023	2023	420	420	-	-	-	-
Riolering	Vervangingsinvesteringen rioolgemalen (tlv voorziening)	2024	2024	435	435	-	-	-	-
Riolering	Vervangingsinvesteringen rioolgemalen (tlv voorziening)	2025	2025	450	450	-	-	-	-
Riolering	Vervangingsinvesteringen rioolgemalen (tlv voorziening)	2026	2026	464	464	-	-	-	-
Riolering	Vervangingsinvesteringen vrijval riolering (tlv voorziening)	2023	2023	1.099	1.099	-	-	-	-
Riolering	Vervangingsinvesteringen vrijval riolering (tlv voorziening)	2024	2024	1.139	1.139	-	-	-	-
Riolering	Vervangingsinvesteringen vrijval riolering (tlv voorziening)	2025	2025	2.179	2.179	-	-	-	-
Riolering	Vervangingsinvesteringen vrijval riolering (tlv voorziening)	2026	2026	2.249	2.249	-	-	-	-
Riolering	Vervangingsinvesteringen persleidingen (tlv voorziening)	2025	2025	62	62	-	-	-	-
Riolering	Vervangingsinvesteringen persleidingen (tlv voorziening)	2026	2026	64	64	-	-	-	-
Thema - Financiën en organisatie									
Bedrijfsvoering	Voertuigen groot en opslag 2023	2023	2023	94	-	94	-	-	-
Bedrijfsvoering	Voertuigen groot en opslag 2025	2025	2025	92	-	-	-	92	-
Bedrijfsvoering	Voertuigen groot en opslag 2026	2026	2026	341	-	-	-	-	341
Bedrijfsvoering	Werktuigen klein 2023	2023	2023	75	-	75	-	-	-
Bedrijfsvoering	Werktuigen klein 2024	2024	2024	72	-	-	72	-	-
Bedrijfsvoering	Voertuigen licht 2023	2023	2023	190	-	190	-	-	-
Bedrijfsvoering	Voertuigen licht 2024	2024	2024	131	-	-	131	-	-
Bedrijfsvoering	Voertuigen licht 2025	2025	2025	338	-	-	-	338	-
Bedrijfsvoering	Voertuigen licht 2026	2026	2026	45	-	-	-	-	45
Bedrijfsvoering	Grasmaaiers 2024	2024	2024	352	-	-	352	-	-
Bedrijfsvoering	Grasmaaiers 2026	2026	2026	200	-	-	-	-	200
Bedrijfsvoering	Natstrooier op auto 2025	2025	2025	148	-	-	-	148	-
Bedrijfsvoering	Natstrooier op auto 2026	2026	2026	248	-	-	-	-	248
Bedrijfsvoering	Sneeuwplough	2023	2023	19	-	19	-	-	-
Bedrijfsvoering	Zoutmenger	2026	2026	34	-	-	-	-	34
Bedrijfsvoering	Materieel R&W 2023	2023	2023	24	-	24	-	-	-
Bedrijfsvoering	Materieel R&W 2024	2024	2024	68	-	-	68	-	-
Bedrijfsvoering	Materieel R&W 2025	2025	2025	36	-	-	-	36	-
Bedrijfsvoering	Materieel R&W 2026	2026	2026	89	-	-	-	-	89
Bedrijfsvoering	Landmeetkundige apparatuur *5	2026	2026	56	-	-	-	-	56
Bedrijfsvoering	Hardware en infrastructuur 2023	2023	2023	241	-	241	-	-	-
Bedrijfsvoering	Hardware en infrastructuur 2024	2024	2024	385	-	-	385	-	-
Bedrijfsvoering	Hardware en infrastructuur 2025	2025	2025	762	-	-	-	762	-
Bedrijfsvoering	Hardware en infrastructuur 2026	2026	2026	281	-	-	-	-	281
TOTAAL				113.061	18.340	60.207	8.639	8.088	17.788

Nadere toelichting

Verhardingen:

De kredieten die opgenomen zijn in het investeringsplan komen overeen met de posten die opgenomen zijn in het geactualiseerde nota kapitaalgoederen voor het onderdeel wegen/verhardingen

Riolering:

Vervangingsinvesteringen riolering en investeringen in uitbreidingsinvesteringen op basis van het Watertakenplan 2021-2024.

IHP Primair onderwijs en Voortgezet onderwijs:

De kredieten die opgenomen zijn in het investeringsplan komen overeen met de posten die opgenomen zijn in het IHP Primair onderwijs en Voortgezet onderwijs die op 12 mei 2022 is vastgesteld.

Bruggen en oevers:

De kredieten die zijn opgenomen in het investeringsplan komen overeen met de posten die zijn opgenomen in de geactualiseerde nota kapitaalgoederen voor het onderdeel oevers en bruggen.

Openbare verlichting:

Voor het 'verleiden' van de openbare verlichting heeft uw Raad ingestemd met het beschikbaar stellen van een totaal krediet van € 4.912.000 gedurende een periode van 8 jaren. Voor 2023 wordt een bedrag beschikbaar gesteld van € 608.000.

OVERZICHT TAAKVELDEN

Conform de voorschriften van het BBV (artikel 66) en de regeling vaststelling taakvelden en verstrekking informatie voor derden, presenteren wij in dit hoofdstuk de begroting op het niveau van de taakvelden. In deze taakvelden is te zien hoe de in de themabegroting opgenomen baten en lasten zijn verdeeld over de door het Rijk voorgeschreven taakvelden. De totalen van de themabegroting zijn gelijk aan de totalen van de begroting op taakveldniveau. Er is echter geen sprake van een één op één relatie tussen de taakvelden in de thema's. Heerenveen rekent de baten en lasten op basis van de ingerichte grootboekstructuur toe aan de thema's en taakvelden, waarbij is gewaarborgd dat alle grootboekrekeningen aan een thema én een taakveld worden toegerekend. Uiteraard komen de herkenbare posten uit de taakvelden overeen met de posten zoals die in onze themabegroting staan.

Overzicht van de baten en lasten verdeeld over de voorgeschreven taakvelden

Bedragen x € 1.000

Lasten					
Omschrijving		2023	2024	2025	2026
0.1	Bestuur	-3.220	-3.159	-3.161	-3.163
0.10	Mutaties reserves	-1.095	-158	-251	-283
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-	-
0.2	Burgerzaken	-1.551	-1.540	-1.533	-1.538
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-1.817	-1.814	-1.814	-1.815
0.4	Overhead	-22.939	-21.253	-20.713	-20.852
0.5	Treasury	-1.640	-1.684	-1.587	-1.892
0.61	OZB woningen	-229	-229	-227	-227
0.62	OZB niet-woningen	-	-	-	-
0.63	Parkeerbelasting	-	-	-	-
0.64	Belastingen overig	-397	-397	-395	-395
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-188	-188	-188	-188
0.8	Overige baten en lasten	-20	-2.559	-5.021	-7.386
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-135	-39	-39	-39
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-3.538	-3.639	-3.760	-3.846
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.230	-1.088	-1.087	-1.090
2.1	Verkeer en vervoer	-8.843	-9.336	-9.631	-9.649
2.2	Parkeren	-1.168	-1.197	-1.190	-1.225
2.3	Recreatieve havens	-59	-62	-62	-61
2.4	Economische havens en waterwegen	-1.152	-1.158	-1.191	-1.199

2.5	Openbaar vervoer	-	-	-	-
3.1	Economische ontwikkeling	-1.135	-1.142	-1.094	-1.093
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-7.239	-2.860	-2.968	-3.399
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-95	-100	-100	-99
3.4	Economische promotie	-180	-180	-181	-180
4.1	Openbaar basisonderwijs	-	-	-	-
4.2	Onderwijshuisvesting	-6.852	-6.082	-6.954	-5.243
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.280	-2.271	-2.265	-2.265
5.1	Sportbeleid en activering	-835	-804	-762	-762
5.2	Sportaccommodaties	-3.732	-3.915	-4.494	-4.476
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-3.076	-2.956	-2.860	-2.850
5.4	Musea	-559	-556	-554	-554
5.5	Cultureel erfgoed	-58	-57	-57	-57
5.6	Media	-1.129	-1.128	-1.127	-1.127
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-7.780	-7.536	-7.541	-7.558
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-5.615	-5.538	-5.437	-5.437
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-1.218	-1.172	-1.141	-1.145
6.3	Inkomensregelingen	-25.997	-25.908	-25.851	-25.857
6.4	WSW en beschut werk	-8.146	-8.144	-8.144	-8.144
6.5	Arbeidsparticipatie	-2.800	-2.670	-2.630	-2.635
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-3.070	-3.022	-2.991	-2.995
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	-6.758	-7.023	-7.457	-7.909
6.71B	Begeleiding (WMO)	-5.207	-5.221	-5.236	-5.237
6.71C	Dagbesteding (WMO)	-2.330	-2.313	-2.302	-2.304
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	-5.411	-4.756	-4.723	-4.727
6.72B	Jeugdhulp behandeling	-11.190	-11.139	-11.106	-11.110
6.73A	Pleegzorg	-1.717	-1.704	-1.696	-1.697
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	-1.884	-1.873	-1.867	-1.867
6.74A	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-574	-561	-553	-554
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ- verblijf	-168	-168	-168	-168
6.74C	Gesloten plaatsing	-478	-478	-478	-478
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-
6.81A	Beschermde wonen (WMO)	-466	-1.398	-2.191	-2.191

6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-
6.82A	Jeugdbescherming	-1	-1	-1	-1
6.82B	Jeugdreclassering	-1.041	-1.040	-1.038	-1.039
7.1	Volksgezondheid	-2.206	-2.254	-2.305	-2.355
7.2	Riolering	-5.408	-5.856	-6.015	-6.375
7.3	Afval	-6.651	-6.801	-6.994	-7.180
7.4	Milieubeheer	-2.914	-2.281	-2.283	-2.301
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-444	-448	-448	-448
8.1	Ruimte en leefomgeving	-3.599	-2.556	-1.897	-1.895
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-8.013	-5.069	-6.335	-6.828
8.3	Wonen en bouwen	-2.753	-2.121	-2.117	-2.124
Totaal Lasten		-200.230	-190.602	-196.211	-199.512

Bedragen x € 1.000

Baten					
Omschrijving		2023	2024	2025	2026
0.1	Bestuur	-	-	-	-
0.10	Mutaties reserves	11.309	3.730	2.345	600
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-	-
0.2	Burgerzaken	531	854	941	941
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.737	1.737	1.737	1.737
0.4	Overhead	142	142	142	142
0.5	Treasury	343	332	320	308
0.61	OZB woningen	7.542	7.542	7.542	7.542
0.62	OZB niet-woningen	7.937	7.937	7.937	7.937
0.63	Parkeerbelasting	3.283	3.283	3.283	3.283
0.64	Belastingen overig	182	182	182	182
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	109.488	116.658	123.253	116.044
0.8	Overige baten en lasten	122	122	122	122
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	-	-
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-	-	-	-
1.2	Openbare orde en veiligheid	22	22	22	22
2.1	Verkeer en vervoer	191	191	191	191
2.2	Parkeren	19	19	19	19
2.3	Recreatieve havens	23	23	23	23
2.4	Economische havens en waterwegen	301	301	301	301
2.5	Openbaar vervoer	-	-	-	-

3.1	Economische ontwikkeling	3	3	3	3
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	7.859	2.961	3.069	3.500
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	79	79	79	79
3.4	Economische promotie	302	302	302	302
4.1	Openbaar basisonderwijs	-	-	-	-
4.2	Onderwijshuisvesting	63	163	256	288
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	813	813	813	813
5.1	Sportbeleid en activering	67	67	67	67
5.2	Sportaccommodaties	232	232	232	232
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	605	605	605	605
5.4	Musea	-	-	-	-
5.5	Cultureel erfgoed	-	-	-	-
5.6	Media	-	-	-	-
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	289	14	14	14
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-	-	-	-
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-	-	-	-
6.3	Inkomensregelingen	22.040	22.040	22.040	22.040
6.4	WSW en beschut werk	-	-	-	-
6.5	Arbeidsparticipatie	-	-	-	-
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-	-	-	-
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	640	640	640	640
6.71B	Begeleiding (WMO)	11	11	11	11
6.71C	Dagbesteding (WMO)	-	-	-	-
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	-	-	-	-
6.72B	Jeugdhulp behandeling	-	-	-	-
6.73A	Pleegzorg	-	-	-	-
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	-	-	-	-
6.74A	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-	-	-	-
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	-	-	-
6.74C	Gesloten plaatsing	-	-	-	-
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-
6.81A	Beschermde wonen (WMO)	150	150	150	150
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-

6.82A Jeugdbescherming	-	-	-	-
6.82B Jeugdreclassering	-	-	-	-
7.1 Volksgezondheid	-	-	-	-
7.2 Riolering	6.696	7.030	7.381	7.749
7.3 Afval	7.768	7.945	8.171	8.388
7.4 Milieubeheer	-	-	-	-
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	274	274	274	274
8.1 Ruimte en leefomgeving	57	57	57	57
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	7.892	4.739	6.015	6.510
8.3 Wonen en bouwen	1.731	1.731	1.731	1.731
Totaal Baten	200.743	192.931	200.270	192.847

OVERZICHT VAN TE VERSTREKKEN SUBSIDIES

(bedragen x 1000)				
Thema	Product	Gesubsidieerde instellingen	Begroting 2022	Begroting 2023
Samen met inwoners	Plattelandsbeleid/wijkman.	Regiodeal regiofonds	225	225
Samen met inwoners	Plattelandsbeleid/wijkman.	Wijk en dorpsbudgetten	71	76
Samen met inwoners	Maak het! en nieuwe rollen	Maak het!	84	88
Samen met inwoners	Erfgoed	Monumentenstichting Boarnsterhim	23	25
Samen met inwoners	Erfgoed	Molen Welgelegen	16	17
Samen met inwoners	Erfgoed	De Fryske Mole- Tjongermûne	3	3
Samen met inwoners	Erfgoed	De Lege Midden- Mellemolen	3	3
			426	437
Zorg en Welzijn	Jeugd	Scouting Van Maasdijk	1	1
Zorg en Welzijn	Jeugd	Zomerspelweken Jubbega - Hoornsterzwaag	3	3
Zorg en Welzijn	Jeugd	Tienerclub Aldeboarn	3	3
Zorg en Welzijn	Jeugd	Jongerencentrum STAJ Akkrum	2	2
Zorg en Welzijn	Jeugd	Scouting Polaris	1	1
Zorg en Welzijn	Jeugd	Jeugdraad De Regenboog	1	1
Zorg en Welzijn	Jeugd	Stichting Lets Sport	3	3
Zorg en Welzijn	Jeugd	Spikerspulwike Akkrum	3	3
Zorg en Welzijn	Jeugd	St. Stjoer	6	6
Zorg en Welzijn	Jeugd	Outreachend jongerenwerk V.N.N.	49	52
Zorg en Welzijn	Jeugd	Maatregelen preventie	45	48
Zorg en Welzijn	Jeugd	Onderwijsachterstandsmiddelen subsidies VVE	890	890
Zorg en Welzijn	Jeugd	Reguliere peuteropvang	373	398
Zorg en Welzijn	Jeugd	Voorschoolse voorzieningen peuters	84	90
Zorg en Welzijn	Jeugd	Stichting maatschappelijk werk	689	659
Zorg en Welzijn	Jeugd	Vereniging Humanitas BOR	6	7
Zorg en Welzijn	Jeugd	Projectleiding CJG in de School	28	30
Zorg en Welzijn	Maatsch. dienstverlening	Expansiehal/Kompenije Jubbega	21	23
Zorg en Welzijn	Maatsch. dienstverlening	Plaatselijk Belang Oudeschoot	37	39
Zorg en Welzijn	Maatsch. dienstverlening	Subsidie Maatschappelijke organisaties	53	56
Zorg en Welzijn	Participatie	Vluchtelingenwerk	138	147
Zorg en Welzijn	Participatie	Stichting Leergeld	175	186
Zorg en Welzijn	Participatie	Stichting Jeugdsportfonds	20	22
Zorg en Welzijn	Participatie	Stichting Jeugdcultuurfonds	3	3
Zorg en Welzijn	Participatie	Stichting Urgente noden	8	8
Zorg en Welzijn	Participatie	Voedselbank	42	29
Zorg en Welzijn	Participatie	SC Heerenveen- sportproject	30	32
Zorg en Welzijn	Sport	Subsidie Heerenveens Skutsje	2	2
Zorg en Welzijn	Sport	Subsidie Skutsje Akkrum	2	2
Zorg en Welzijn	Sport	Subsidie Samen onderweg	2	2
Zorg en Welzijn	Sport	Subsidie Topsport Noord	44	47

Zorg en Welzijn	Sport	Subsidie Buurtsportcoaches (v/h Combinatiefuncties)	501	502
Zorg en Welzijn	Sport	(Inter)nationale evenementen	77	82
Zorg en Welzijn	Sportaccommodaties	Subsidie UT-Hal Akkrum	22	23
Zorg en Welzijn	WMO	Stichting Caleidoscoop	1.703	1.816
Zorg en Welzijn	WMO	Humanitas	4	4
Zorg en Welzijn	WMO	Cosbo	5	5
Zorg en Welzijn	WMO	Tumba	40	43
Zorg en Welzijn	WMO	Slachtofferhulp	10	11
Zorg en Welzijn	WMO	Stg. Present	5	6
Zorg en Welzijn	WMO	Julia Jan Wouters-hospice	24	26
Zorg en Welzijn	WMO	Dorpshulp Haskerdijken - Nieuwebrug	1	1
Zorg en Welzijn	WMO	LHBTIQ en emancipatiebeleid	21	25
Zorg en Welzijn	WMO	Klachtenregeling	15	16
Zorg en Welzijn	WMO	Alzheimer cafe	2	2
Zorg en Welzijn	WMO	Stichting MOM	2	2
Zorg en Welzijn	WMO	Subsidie preventie sociaal domein	207	221
Zorg en Welzijn	WMO	Leefbaarheid en Meedoen	71	76
Zorg en Welzijn	WMO	GGZ Mind-up	54	58
			5.526	5.714
Wonen en Leven	Evenementen	Evenementen subsidies	31	27
Wonen en Leven	Evenementen	Subsidie aan marktproducenten	6	6
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Bibliotheken Mar en Fean: Inzet culturele samenwerking	32	35
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Bibliotheken Mar en Fean	1.003	1.069
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Ateliers Majeur-Cultuureducatie	698	744
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Ateliers Majeur- Cultuureducatie : Inzet culturele samenwerking	19	21
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Museum Heerenveen	415	442
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Museum Heerenveen - huur Heerenveense School vm V.V.V.	19	21
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Museum Heerenveen - Frontoffice toeristische activiteiten	9	9
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Museum Heerenveen - huur Stg. De Heerenveense School	15	16
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Muziekkorpsen	14	15
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Tomke - subsidie	3	3
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	AFUK - subsidie	5	5
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Comité Soarremoarre 8-11	0	0
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Concert 4-5 koren CVF, TK en COV	1	1
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Stichting werkgroep Heerenveen Subs.Cult.activiteiten kwetsbare inwoners	1	1
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Herdenking 4-5 Akkrum	16	17
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Herdenking 4-5 Raad van Kerken Heerenveen	0	0
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Oranjewoud Festival	1	1
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Museum Belvédère	26	28
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie		52	55

Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Stifting Akkrum Ald en Nij	1	1
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Stifting Aldheidkeamer U. Bottema	1	1
Wonen en Leven	Cultuur en recreatie	Subsidie Bevorderen Amateurkunst	39	41
Wonen en Leven	Planologisch beleid	Centrum management	20	20
Wonen en Leven	Planologisch beleid	Regiomarketing	75	75
			2.405	2.559
Werken en Ondernemen	Sociaal economisch beleid	Recreatie	40	40
Werken en Ondernemen	Sociaal economisch beleid	Visie waterrecreatie	-	3
Werken en Ondernemen	Sociaal economisch beleid	Ondernemersfonds	326	371
Werken en Ondernemen	Sociaal economisch beleid	Centrummanagement	165	165
Werken en Ondernemen	Sociaal economisch beleid	Subsidie regiomarketing	81	86
Werken en Ondernemen	Sociaal economisch beleid	Fairtrade	5	5
Werken en Ondernemen	Sociaal economisch beleid	SEB subsidie	65	65
			682	735
Toekomstbestendig en duurzaam		Subsidie Watertakenplan	50	53
			50	53
Financiën en organisatie	Beleggingen	Subsidie Sportstad/ Thialf	217	309
			217	309
Totaal			9.306	9.807

INDICATOREN

Hieronder staan de beleidsindicatoren opgesomd, zoals deze verplicht zijn vanuit de BBV.

Deze indicatoren zijn overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl.

Deze kunnen soms afwijken (of ouder zijn) dan onze eigen informatie.

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Verwijzingen HALT	per 1.000 inwoners 12 t/m 17 jaar	2021	7	8	Stichting HALT
Jongeren met delict voor rechter	%	2020	1	1	CBS Jeugd
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2021	1,4	1,9	DUO/Ingrado
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2021	1,2	2,5	DUO/Ingrado
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2021	8	19	DUO/Ingrado
Netto arbeidsparticipatie	%	2020	68,8	68,4	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners 15-64 jaar	2020	133,5	202,0	CBS
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inwoners	2021	890	nb	CBS MSD WMO
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2020	6	6	CBS Jeugd
Personen met een bijstands-uitkering	per 10.000 inwoners	2021	442,2	431,2	CBS
Werkloze jongeren	%	2020	2	2	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdhulp	% inwoners tot 18 jaar	2021	12,5	12,9	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdreclassering	% inwoners 12-23 jr	2021	0,2	0,3	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdbescherming	% inwoners tot 18 jaar	2021	1,4	1,2	CBS Jeugd
Niet sporters	% niet wekelijkse sporters tov bevolking >19	2020	51,4	49,3	Meerdere bronnen

Nieuwe gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2021	5,1	8,9	Basisregistratie adressen en gebouwen
Demografische druk	%	2022	79,6	70,3	CBS- bevolking statistiek
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2021	0,9	1,8	CBS
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2021	3,7	4,3	CBS
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2021	0,7	1,3	CBS
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2021	5,2	6,1	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Vestigingen	per 1000 inwoners 15-64 jaar	2021	171,2	165,1	LISA
Funciemenging	%	2021	58,7	53,3	Meerdere bronnen
Banen	per 1000 inwoners 15-64 jaar	2021	1.073,9	805,5	Meerdere bronnen
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2019	121	161	CBS- statistiek huishoudelijk afval
Hernieuwbare elektriciteit	%	2020	14,9	26,9	Rijkswaterstaat klimaatmonitor
Gemiddelde woonlasten éénpersoons huishoudens	€	2022	787	nb	COELO
Gemiddelde Woonlasten meerpersoons huishoudens	€	2022	910	nb	COELO
Gemiddelde WOZ waarde woningen	x €1.000	2020	227	270	CBS-WOZ